

Suvestinė redakcija nuo 2023-01-04

Sprendimas paskelbtas: TAR 2022-02-22, i. k. 2022-03209

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

**DĖL ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2022–2024 METŲ STRATEGINIO VEIKLOS
PLANO PATVIRTINIMO**

2022 m. vasario 17 d. Nr. K-1

Alytus

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies 40 punktu ir įgyvendindama Alytaus rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašo, patvirtinto Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2021 m. rugsėjo 16 d. sprendimu Nr. K-172 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, 46 punktą, Alytaus rajono savivaldybės 2021-2028 metų strateginio plėtros plano, patvirtinto Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. K-268 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021-2028 metų strateginės plėtros plano patvirtinimo“, Alytaus rajono savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a:

patvirtinti Alytaus rajono savivaldybės 2022–2024 metų strateginį veiklos planą (pridedama).

Savivaldybės meras

Algirdas Vrubliauskas

PATVIRTINTA

Alytaus rajono savivaldybės tarybos

2022 m. vasario 17 d. sprendimu Nr. K-1

1a forma

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2022–2024 METŲ STRATEGINIS VEIKLOS PLANAS

Asignavimų valdytojas (-ai)	Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktorius, 188718528 Alytaus rajono savivaldybės kontrolierius, 188652583 Alytaus r. Butrimonių gimnazijos direktorius, 190244763 Alytus r. meno ir sporto mokyklos direktorius, 190247688 Alytaus rajono Daugų Vlado Mirono gimnazijos direktorius, 190244044 Alytaus r. Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus gimnazijos direktorius, 190245331 Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro direktorius, 304562801 Alytaus r. Miroslavo gimnazijos direktorius, 290245670 Alytaus r. Pivašiūnų gimnazijos direktorius, 190245865 Alytaus rajono savivaldybės Pivašiūnų globos namų direktorius, 304081885 Alytaus rajono savivaldybės biudžetinės įstaigos priešgaisrinės apsaugos tarnybos direktorius, 188731956 Alytaus rajono savivaldybės Miroslavo globos namų direktorius, 153713044 Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktorius, 301785539 Alytaus r. Simno gimnazijos direktorius, 290244230 Alytaus rajono Simno specialiosios mokyklos direktorius, 190984347 Alytaus rajono savivaldybės viešosios bibliotekos direktorius, 188202383
-----------------------------	--

APLINKOS IR IŠTEKLIŲ ANALIZĖ

Išorinės aplinkos analizė:

Politiniai veiksniai

Alytaus rajono savivaldybė veiklą vykdo ir įvairias funkcijas atlieka vadovaudamasi ne tik vidiniais dokumentais (nutarimais, įsakymais, tvarkomis ir pan.), bet labai didelę reikšmę turi Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Seimo privalomojo, rekomendacinio ir informacinio pobūdžio teisės aktai.

Vyriausybė siekia ekonomikos augimo, užimtumo didinimo, skurdo ir socialinės atskirties mažinimo, energinio efektyvumo ir saugumo didinimo, švietimo, mokslo, kultūros ir sveikatinimo politikos įgyvendinimo gerinant kokybę ir prieinamumą, Europos Sąjungos, užsienio ir gynybos politikos stiprinimo. Tai yra prioritetinės Vyriausybės kryptys, kuriose ypač reikalingos permainos. Vyriausybė taip pat vykdys buvusio ministrų kabineto pradėtų ir šaliai naudingų darbų tęstinumą.

Pasaulis nuolat kinta. Būtina greičiau į tai reaguoti, išnaudoti galimybes, keistis ir prisitaikyti prie pokyčių. Todėl visuomenės gyvenimas, ekonomika ir valdymas turi būti pagrįsti principais, leidžiančiais mums drąsiai sutikti naujus iššūkius. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (toliau – Strategija) – tai valstybės vizija ir raidos prioritetai bei jų įgyvendinimo kryptys iki 2030 metų. Tai pagrindinis planavimo dokumentas, kuriuo turi būti vadovaujamas priimanant strateginius sprendimus ir rengiant valstybės planus ar programas. Šalies gerovės ir raidos procesų pagrindas yra nacionalinis saugumas ir tik jį užtikrinus galima siekti šalies darnios pažangos. Kartu šalies pažangos procesai, darantys poveikį visuomenės brandai ir sąmoningumui bei šalies gerovės augimui, padės įtvirtinti nacionalinio saugumo interesus. Strategija nustato šalies raidos kryptis, suprantamas ir priimtinas Lietuvos žmonėms, jų bendruomenėms, nevyriausybiniams ir verslo organizacijoms, valdžios institucijoms. Strategija nekelia tikslų ir uždavinių atskiriems šalies ūkio sektoriams, tačiau pabrėžia esminių pokyčių poreikį. Šių pokyčių dalyvis gali būti kiekvienas Lietuvos gyventojas. Strategijai buvo grindžiama remiantis darnaus vystymosi principais bei Lietuvos valstybės ir visuomenės vystymosi materialiais ir nematerialiais išteklių: gamtos išteklių, turtinga istorine patirtimi ir kultūros paveldu, profesinėmis ir kvalifikacinėmis galimybėmis, aukšta darbo kultūra, stabili teisės sistema, gera informacinių technologijų ir skaitmeninė infrastruktūra. Kartu įvertintos ir problemos: tapatybės krizė, stereotipų galia, emigracija, visuomenės uždumas, tolerancijos ir pasitikėjimo trūkumas, rūpesčio vienas kitu ir supančią aplinką stoka, silpnas tikėjimas šalies sėkme. Šioms problemoms spręsti skiriamos esminės iniciatyvos. Strategijai įgyvendinti reikia piliečių pritarimo, ryžto keistis, tarpusavio pasitikėjimo, pagarbos ir iniciatyvos. Jeigu visuomenė bus tik pasyvi stebėtoja, negalėsime įgyvendinti numatytų iniciatyvų, nepavyks sumažinti socialinės atskirties, visuomenės uždumo, sustiprinti bendruomenių solidarumo, užtikrinti lyčių lygybę, pasiekti reikšmingų pokyčių kitose svarbiose srityse. Turime įveikti inerciją ir kontrastus, nustatyti aiškius tikslus ir jų nuosekliai siekti. Piliečiai turi žinoti, kad jų teisės bus tinkamai apgintos, sumažinta socialinė įtampa ir sukurta saugi aplinka, kurioje kiekvienas galės užsiimti mėgstama veikla, gauti deramą atlygį, užtikrinti savo ir savo artimųjų gerovę ir kartu prisidėti prie valstybės sėkmės.

Sanglaudos politika yra laikoma vienu pagrindinių Lietuvos narystės ES privalumų, o ES fondų investicijos yra pripažįstamos svarbiu Lietuvos ūkio ekonomikos varikliu. ES sanglaudos politika prisideda prie ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos Europos Sąjungoje stiprinimo. Juo siekiama ištaisyti šalių ir regionų disbalansą. Juo įgyvendinami Sąjungos politiniai prioritetai, ypač perėjimas prie ekologiško ir skaitmeninio perėjimo.

Svarbiausi iššūkiai Lietuvai: netikėtai ištikusios krizės dėl COVID-19 pandemijos pasekmių šalinimas bei ekonomikos ir socialinių sistemų atsparumo krizėms didinimas, lėta Lietuvos ekonomikos transformacija link aukštesnės pridėtinės vertės, socialinė atskirtis ir nelygybė, kuri pandemijos metu tapo dar gilesnė, netolygi švietimo kokybė, lėtas švietimo skaitmenizavimas, prasti Lietuvos gyventojų bendros sveikatos rodikliai, ekonominiai ir socialiniai regioniniai skirtumai, nepakankamas TEN-T junglumas ir saugumas, spartėjanti klimato kaita, taršus transporto sektorius.

Ekonominės raidos scenarijuje numatoma, kad Lietuvos ekonomika dėl su **COVID-19 viruso krize** susijusio šoko susitrauks. Todėl būtina – stiprinti sveikatos priežiūros sistemą, kad ji galėtų efektyviai veikti, jeigu pasikartos panaši pandemijos situacija; transformuoti TVG, sparčiau skaitmenizuoti ekonomiką ir socialines sistemas, transformuoti švietimą, siekiant didinti visuomenės atsparumą, gaivinti verslą, ypač MVI, kurios turi mažesnius resursus krizėms įveikti; sušvelninti neigiamus padarinius darbo rinkoje.

Nors tvyro didelis neapibrėžtumas dėl ekonomikos ir COVID-19 pandemijos raidos 2021 ir likusiais vidutinio laikotarpio metais, daroma prielaida, kad 2022 metais bus grįžtama prie fiskalinės drausmės taikymo. Laikoma, kad išskirtinės aplinkybės atšaukiamos ir bendroji SAP išimtis nebegalioja nuo 2022 metų. Dėl to 2022-2023 metais valdžios sektoriaus finansų projekcija rodo valdžios sektoriaus deficito mažinimą, o struktūrinio valdžios sektoriaus balanso rodiklis 2023 metais pasiekia –1 proc. BVP ribą.

Sostinės regione investicijos bus koncentruojamos į MTEP bei inovacijų stiprinimą; specialistų persikvalifikavimą sumaniosios specializacijos srityse. Tačiau pažymėtina, kad Sostinės regione yra silpniau išsivysčiusios savivaldybės, kurių ekonominė ir socialinė plėtra lėtesnė. 2019 m. skurdo rizikos gylis Sostinės regione (27,4 proc.) buvo didesnis už skurdo rizikos gylį visoje Lietuvoje (26 proc.), darytina išvada, kad skurdo riziką patiriančios asmenų grupės Sostinės regione yra sunkiau integruojamos. Registruoti bedarbiai Sostinės regione sudaro beveik trečdalį visų Lietuvoje registruotų bedarbių, jaunimo tarpe nedarbas irgi didesnis šiame regione. Bendras pajamų lygis ir pragyvenimo kaštai Sostinės regione, lyginant su VVL regionu, didesni apie 48 proc., tad realus skurdo riziką patiriančio Sostinės regiono gyventojo skurdo gylis yra didesnis už skaičiuojamą statistiškai. Programa šiame regione remia bazinių viešųjų paslaugų išdėstymo optimizavimą, skatina aktyvią įtrauktį, didina įsidarbinimo galimybes ir investuos į darnią miesto plėtrą.

VVL regione investicijos bus koncentruojamos į verslo konkurencingumo didinimą, energijos vartojimo efektyvumo skatinimą, prisitaikymo ir gyvenimo kokybės priemonės su investicijomis augimui skatinti regionuose, socialinės atskirties mažinimą, sveikatos priežiūros paslaugų kokybę ir prieinamumą. Regione taip pat svarbu skatinti MTEP rezultatų ir inovacijų diegimą ir taikymą, siekiant sumažinti atotrūkį tarp VVL ir Sostinės regionų, atrasti potencialius inovatorius regionuose bei perorientuoti juos į aukštesnės pridėtinės vertės gamybą ir rinkas.

Atsižvelgiant į išvardintus iššūkius, ES fondų investicijos po 2021 m. bus koncentruojamos į ES Bendrųjų nuostatų reglamente nustatytus **5 politikos tikslus**. Tikslų įgyvendinimas aprašomas šioje **Programoje**. Jos rengimo metu buvo įvertintos Lietuvai skirtos **Tarybos** rekomendacijos, atsižvelgta į Nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano iššūkius, siekiant energetikos ir klimato tikslų, rengiant naują Lietuvos augimo modelį, nustatant investicijų poreikį žaliosioms technologijoms ir darniems sprendimams. Taip pat numatoma siekti bendro ES tikslo – 25 proc. ES fondų išlaidų skirti klimato srities tikslams įgyvendinti.

Lietuva siekia užtikrinti ES fondų ir kitų finansavimo šaltinių **veiklos koordinavimą, papildomumą ir suderinamumą**, kad būtų išvengta veiklos dubliavimo planavimo ir įgyvendinimo etapuose. Investicijų suderinamumas bus vykdomas planuojant naujos **REACT-EU** iniciatyvos, skirtos iššūkiams, susijusiems su COVID-19 pandemijos sukelta krize įveikti, rengiantis žaliajam, skaitmeniniam ir atspariam ekonomikos atgaivinimui, lėšas. Taip pat vertinamos reformų finansavimo galimybės iš EGADP. Numatoma vykdyti koordinavimą su ETBT programomis, EIB ir nacionaliniais finansavimo šaltiniais. Suderinamumas tarp ES fondų ir ES bei tarptautinių programų ir instrumentų, remiasi nuosekliu konkrečios srities vystymu ir siekiamo pokyčio įgyvendinimu, įvertinus tų programų ir instrumentų teikiamas galimybes bei tinkamumo reikalavimus.

Siekiant pirmojo politikos tikslo „**Pažangesnė Europa**“, ES fondų investicijomis bus skatinama **Lietuvos ekonomikos transformacija į aukštesnės pridėtinės vertės ekonomiką, jos konkurencingumas ir skaitmeninis junglumas**. Numatoma **siekti NPP tikslų 2030 m.**, kad pagal suminį inovatyvumo indeksą Lietuva (Europos inovacijų švieslė) pakiltų į 12 vietą (2018 m.

užėmė 21 vietą) ir pagal DESI subindeksą (skaitmeninio junglumo infrastruktūros indeksas) Lietuva pakiltų į 5 vietą (2018 m. užėmė 26 vietą).

Remiantis EIS rezultatais, Lietuvos inovacijų sistemos augimas ilguoju 2011–2018 m. laikotarpiu buvo didžiausias ES (25,7 proc. pagerėjimas). Dėl ilgą laiką buvusio žymaus atsilikimo, Lietuva dar atsilieka nuo ES vidurkio (pagal suminį inovatyvumo indeksą siekia 75 proc. 2018 m. ES vidurkio). Investicijų į MTEP rodiklis 2018 m. sudarė 0,94 proc. BVP ir išlieka daugiau nei dvigubai mažesnis už ES vidurkį, kuris sudarė 2,18 proc. Vis tik verslo investicijos nuo 2012 m. stabiliai auga. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekse (DESI) 2019 m. Lietuva užėmė 14 vietą tarp 28 ES valstybių narių, atvirųjų duomenų srityje Lietuva užima 25 vietą tarp ES šalių narių, o labiausiai taisytina reitingo komponentė – žmoniškųjų išteklių skaitmeniniai įgūdžiai. Lietuva pagal darbo našumo augimą yra viena sparčiausiai augančių ES valstybių narių – per du dešimtmečius Lietuvos darbo našumas per vieną dirbtą valandą išaugo daugiau nei dvigubai (apie 103 proc.), o per tą patį laikotarpį ES valstybių narių – 21 procentu. Kita vertus, nors ir augo, pagal perkamosios galios paritetą darbo našumas Lietuvoje 2018 m. siekė tik 75,8 proc. ES vidurkio. Išsėmus augimo šaltinius ir neužtikrinus žiniomis grįsto augimo, Lietuvai gresia pakliūti į vidutinių pajamų spąstus.

Lėtą Lietuvos ekonomikos transformaciją į aukštesnės pridėtinės vertės ekonomiką sąlygoja struktūrinės ūkio problemos. Pirma, didelė dalis šalies ekonomikos remiasi tradiciniais ūkio sektoriais, o augimas grindžiamas sąlyginai pigia darbo jėga. Trūksta paskatų pagrindiniams ekonomikos veikėjams persiorientuoti į inovacijomis grįstą augimą, o jaunosms inovuojančioms įmonėms – steigtis. Brangstant esminiams gamybos veiksniams (technologijoms, žaliavoms, darbo jėgai) mažėja tokių įmonių konkurencingumas. Todėl ir tradiciniuose sektoriuose yra potencialių inovatorių. Antra, Lietuvos inovatoriai yra sąlyginai maži, silpnai bendradarbiaujantys, todėl jų potencialas sukurti didelio poveikio inovacijas yra palyginti žemas dėl kritinės investicijų masės stokos. Todėl svarbu stiprinti inovatorių bendradarbiavimą ir kritinę masę. Trečia, silpni gebėjimai viešajame sektoriuje (MSI) komercinti kuriamas žinias ir jas perduoti privačiam sektoriui. Išlieka aktualūs kiti MTEP veiklos vykdymo MSI iššūkiai: aukšto tarptautinio lygio MTEP rezultatų stygius; ribotos Lietuvos tyrėjų dalyvavimo apimtys tarptautinėse MTEP programose ir infrastruktūrose; neišplėtoti MSI „trečiosios misijos“ (verslumo, žinių ir technologijų perdavimo) pajėgumai; nepakankamas tyrėjų karjeros patrauklumas bei žemas Lietuvos MTEPI sistemos patrauklumas tyrėjams iš užsienio bei tyrėjų versle skaičius.

Situaciją apsunkina ir nepakankamai išvystyta IRT infrastruktūra. Nors Lietuva padarė nemažą pažangą ir pasiekė aukštą 4G aprėptį (100 proc. namų ūkių), o judriojo plačiajuosčio ryšio skverbtis (abonentų skaičius 100 gyventojų) Lietuvoje siekia 103 proc. ir yra didesnė nei visoje ES, pastebima reikšminga stagnacija fiksuoto plačiajuosčio ryšio aprėptį, kuri yra labiausiai neišvystyta kaimo vietovėse, kur tokios infrastruktūros diegimas privatiems investuotojams yra nerentabilus.

Siekiant Lietuvos ūkio **transformacijos į aukštos pridėtinės vertės ekonomiką**, Programa investuos į MSI skatinimą kurti ir komercinti žinias, į įmones, esančias skirtingose MTEPI veiklos stadijose, palydint iki galutinio produkto komercinimo, į inovacijų diegimą įmonėse ir viešajame sektoriuje. Atlikti vertinimai parodo, kad nepakankamai išnaudojamas **skaitmenizavimo** teikiamų galimybių potencialas **versle ir viešajame sektoriuje**, kurio poreikis dar labiau išaugo COVID-19 pandemijos metu. Siekiant didinti ekonomikos ir viešojo sektoriaus skaitmenizavimą, Programa finansuos MVĮ ir viešųjų paslaugų skaitmeninimą, į paklausą orientuotų mokslo duomenų atvėrimą ir viešojo sektoriaus duomenų naudojimą, užtikrinant kibernetinį saugumą ir dirbtinio intelekto panaudojimą. Siekiant **didinti ekonomikos konkurencingumą**, Programa investuos į verslo tarptautiškumą, pažangiausių technologijų diegimą, pasaulinio lygmens procesų ir vadybos diegimą, užtikrinant darbo jėgos gebėjimus ir atsparumą. Perėjimą prie naujų technologijų Lietuvoje vis dar stabdo žemi arba netinkami MVĮ darbuotojų gebėjimai. Atsižvelgiant į tai, Programa investuos į **sumaniajai specializacijai, pramonės pertvarkai ir verslumui reikalingus įgūdžius**. Papildomas dėmesys bus skiriamas mokslinių tyrimų institucijų pajėgumui tikslingiau nukreipti savo tyrimų darbotvarkes į rinkos poreikius, skatinti geresnį žinių perdavimą ir technologijų komercinimą. Siekiant **spartaus ekonomikos skaitmenitizavimo** investicijos bus telkiamos į naujų technologijų, užtikrinančių itin sparčią plačiajuosčio ryšio greitaveiką ir diegimą.

Atsižvelgiant į tai, kad Sostinės regiono konkurencingumas 33 proc. viršija Lietuvos vidurkį ir didžioji dalis inovacijų yra sukuriamą šiame regione, investicijos, skirtos konkurencingumui didinti, pramonės MVI transformacijai, netechnologinių inovacijų plėtrai ir startuolių ekosistemai kurti bus nukreiptos į VVL regioną. Taip pat S3 bus išskirti didžiausią potencialą regionų plėtrai turintys prioritetai Sostinės regione ir VVL regione.

Šios investicijos prisidės prie **Tarybos rekomendacijų dėl inovacijų skatinimo įgyvendinimo**. Siekiant pagerinti Lietuvos inovacijų ekosistemos veikimą, toliau tęsiami darbai konsoliduojant mokslo, technologijų ir inovacijų sistemą. Mokslinių tyrimų sistemos fragmentacija lemia žemą mokslinių tyrimų kokybę, todėl ES lėšos bus investuojamos tik įgyvendinus švietimo ir mokslo reformą. **Įgyvendinant Tarybos rekomendaciją dėl nuoseklios mokslo ir verslo bendradarbiavimo sistemos sukūrimo**, kuriamas Mokslo ir inovacijų sklaidos centras, kuris prisidės prie mokslo ir inovacijų sklaidos Lietuvoje gerinimo. Siekiant įgyvendinti **Tarybos rekomendaciją dėl skaitmeninės ekonomikos transformacijos skatinimo** ypatingas dėmesys Programoje skiriamas MVI skaitmeninimui.

Programos investicijos pagal pirmą prioritetą įgyvendins arba prisidės prie **S3** įgyvendinimo. Šioje strategijoje nustatyti MTEPI prioritetai, atsižvelgiant į turimus ar galimus konkurencinius pranašumus. Prioritetinės Lietuvos MTEPI raidos kryptys nustatytos išanalizavus šalies mokslo ir verslo potencialą, jo imlumą žinioms, taip pat ar pasinaudodami žiniomis verslininkai galės įsijungti į pasaulines vertės grandines, eksportuoti savo gaminius ir taip prisidėti prie šalies ekonomikos stiprinimo. Siekiant, kad strategija (konceptija) būtų grįsta bendru sutarimu, į procesą buvo įtrauktos visos suinteresuotosios šalys – mokslininkai, verslininkai, viešojo sektoriaus atstovai, o VGPP bus vykdomas visą Programos įgyvendinimo laikotarpį.

Programos investicijos didžiąja dalimi bus koncentruojamos į MTEP komercinamų žinių kūrimą, perdavimą ir inovacijų diegimą. Siekiant investicijų papildomumo bei, atsižvelgiant į prastus Lietuvos dalyvavimo Europos Horizonte programoje rodiklius, stiprinti mokslininkų ir tyrėjų kompetencijas dalyvauti tarptautinėse programose ir vadovauti konsorciams, planuojama pasitelkti Sanglaudos politikos ir nacionalines lėšas.

Siekiant antrojo politikos tikslo „**Žalioji Europa**“, ES fondų investicijomis bus skatinamas perėjimas prie švarios ir teisingos energetikos, žaliosios investicijos, žiedinė ekonomika, prisitaikymas prie klimato kaitos, ekstremalių klimato reiškinių rizikos prevencija bei jos valdymas.

Nepaisant Lietuvos spartaus ekonomikos augimo, yra fiksuojamas šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) išmetimų mažėjimas – 1990–2017 m. laikotarpiu BVP paaugo 45 proc., o ŠESD išmetimas sumažėjo 58 proc. Daugiausia ŠESD susidaro energetikos sektoriuje, 2017 m. susidarė 55,5 proc. viso ŠESD kiekio. Antras pagal išmetamų ŠESD kiekį – žemės ūkio sektorius, kuriame iš viso susidarė 21,3 proc. bendrai išmesto ŠESD kiekio. Pramonės procesų ir pramonės produktų naudojimo sektoriuje – 17,6 proc. viso išmetamų ŠESD kiekio, o Atliekų sektoriuje 2017 m. susidarė 5,1 proc. ŠESD. Su klimato kaita susiję tiesioginiai ekonominiai nuostoliai 2018 m. Lietuvoje sudarė 0,08 proc. BVP. Iki 2030 m. siekiama, jog išmetamų į atmosferą ŠESD kiekio pokytis ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje (ATLPS) dalyvaujančiuose sektoriuose, palyginti su 2005 m. lygiu sumažėtų 43 proc., o ne ATLPS sektoriuje – 9 proc..

Lietuvoje sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų kiekiai vis mažėja: 2015 m. – 54 proc., o 2018 m. – 25 proc. Komunalinių atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui ir perdirbimas 2018 m. siekė 52,5 proc. (2015 m. – 45,5 proc.). Taip pat 2017 m. apie 15 proc. komunalinių atliekų buvo sudeginta. Iki 2030 m. siekiama, jog sąvartynuose šalinamų atliekų kiekis siektų 5 proc., o paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis sudarytų 60 proc. Ekologinių inovacijų indeksas 2018 m. siekė 89 balus, o iki 2030 m. siekiama jį pagerinti iki 133 balų. 2018 m. tik 28 proc. Lietuvos gyventojų prisidėjo prie aplinkos saugojimo, todėl iki 2030 m. bus siekiama, kad pusė Lietuvos visuomenės (50 proc.) sąmoningai prisidėtų prie geros aplinkos kokybės bei, kad 75 proc. Lietuvos gyventojų būtų užtikrintas perspėjimas apie ekstremalius įvykius.

Lietuvoje tik 53 proc. (2015 m.) paviršinių vandens telkinių yra geros ar labai geros būklės. Didžiausią neigiamą poveikį jiems daro tarša iš žemės ūkio ir iš kitų nenustatytų taršos šaltinių, kaip netinkamai tvarkomos individualios nuotekos. Tik 77,6 proc. Lietuvos gyventojų nuotekos tvarkomos centralizuotai. Siekiant sumažinti taršą, būtina didinti centralizuotai surenkamų nuotekų kiekius ir tinkamai jas valyti, todėl yra užsibrėžtas strateginis 2030 m. tikslas pasiekti, jog 95 proc. gyventojų gautų centralizuotai teikiamas nuotekų paslaugas, o 90 proc. – būtų aprūpinti geriamojo vandens tiekimo paslaugomis. Taip pat, siekiama, jog visi (100 proc.) Lietuvos vandens telkinių būtų geros būklės.

Dėl nedarnios urbanizacijos ir priemiesčių plėtos, aplinkos taršos, neracionalaus gamtos išteklių naudojimo, invazinių rūšių plitimo ir klimato kaitos veiksnių kinta šalies kraštovaizdis, nyksta biologinė įvairovė, didėja buveinių ir rūšių populiacijų fragmentacija ir sutrinka ekosistemų funkcijos bei jų paslaugų teikimas. Lyginant 2019 m. duomenis su 2013 m. pastebėta, jog Lietuvoje aptinkamų 5 proc. Europos Bendrijos svarbos rūšių apsaugos būklė pagerėjo, o 9 proc. buveinių – pablogėjo. Tai kelia pavojų ir visuomenės gerovei ir sveikatai, daro žalą ekonomikai ir jau šiandien reikalauja didelių išlaidų, todėl siekiama, kad tiek rūšių, tiek buveinių situacija iki 2030 m. būtų pagerėtų bent 30 proc.

Į aplinką išmetamų teršalų kiekis kasmet mažėja, tačiau toliau išlieka svarbios investicijos, kuriomis mažinamas neigiamas oro taršos poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai. Išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis šiuo metu neviršija nacionalinių ribų, vis dėlto miestų oro kokybė Lietuvoje nėra gera – vos penktadalyje Lietuvos miestų neviršijamos Pasaulio sveikatos organizacijos (toliau – PSO) kietųjų dalelių normos. Siekiant mažinti išmetamų teršalų kiekį ir koncentraciją aplinkos ore, didžiausias dėmesys skiriamas energetikos, transporto ir žemės ūkio sektoriams. 2030 m. siekiama, jog 40 proc. miestų nebūtų viršijama PSO rekomenduojama kietųjų dalelių KD_{10} koncentracija.

Lietuvoje atnaujinimo laukia apie 35 000 neefektyvių daugiabučių (iš jų 4000 yra renovuoti) bei apie 700 viešųjų pastatų. Energijos vartojimo efektyvumas galėtų būti dar labiau didinamas, modernizuojant pastatų pasenusias šilumos apskaitos ir šilumos valdymo bei reguliavimo sistemas. Nuo 2020 m. iki 2030 m. siekiama sutaupyti 27 279 GWh galutinės energijos.

Didinant šalies energetinę nepriklausomybę svarbiomis išlieka investicijos, didinančios energijos, pagamintos iš atsinaujinančių energijos išteklių (toliau – AEI), dalį elektros ir centralizuotai tiekiamos šilumos gamyboje bei visame energijos balanse. AEI dalis sudaro 24,4 proc. galutiniame energijos vartojime ir 68 proc. centralizuotai tiekiamos šilumos gamyboje. Išlieka didelis poreikis labiau išnaudoti AEI potencialą, diegiant atsinaujinančių išteklių energiją naudojančias ir kaupiančias technologijas elektros ir šilumos sektoriuose. Lietuvai, siekiant klimato neutralumo tikslo iki 2050 m., itin svarbu toliau skatinti energijos vartojimo efektyvumo didinimą ir AEI dalį galutiniame vartojime bei transporto sektoriuje. Įgyvendinant **Tarybos rekomendaciją dėl energijos ir išteklių naudojimo efektyvumo** didinimo, numatomi veiksmai, spartinant pastatų renovaciją, atnaujinama ir tobulinama energetikos infrastruktūra, labiau integruojami ir daugiau naudojami AEI energijos gamybai. Iki 2030 m. siekiama, jog 45 proc. elektros energijos būtų pagaminti iš AEI. Be to, pastarieji veiksmai prisidės prie energetinio skurdo problemos sprendimo. 2016 m. paslėptą energetinį skurdą patyrė 14,9 proc. Lietuvos namų ūkių.

Pereinant prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos, taršių pramonės šakų išmetamą ŠESD kiekį numatoma mažinti naujojo **Teisingos pertvarkos fondo** lėšomis. Mažinant ŠESD kiekį, tuo pat metu reikės sušvelninti galimą neigiamą socialinį ir ekonominį šios pertvarkos poveikį. Atlikus situacijos analizę, investicijos bus nukreiptos į tuos regionus, kurie patiria didžiausius aplinkosauginius, socialinius ir ekonominius iššūkius dėl ES perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos iki 2050 m. Programa ir Teritorinis teisingos pertvarkos planas nustato prioritetines investicijas, kuriomis būtų kuriami ir diegiami inovatyvūs efektyvios ir švarios gamybos ir energijos vartojimo sprendimai regionuose.

Lietuvoje didžiausiomis taršaus transporto problemomis išlieka neefektyvus ir senas automobilių parkas, nepatrauklus viešasis transportas, nepakankamos paskatos gyventojams naudoti mažataršius automobilius, neišplėtotos darnaus judumo priemonės miestuose,

infrastruktūros, reikalingos elektromobilių plėtrai, stoka, nenustatyti privalomi reikalavimai valstybės institucijoms ir transporto infrastruktūros objektų valdytojams įsigyti mažai teršias transporto priemonės. Programa numato įgyvendinti Darnaus judumo planuose (*DJP*) numatytas darnaus judumo priemones miestuose ir jų funkcinėse zonose. Investicijų poreikiai yra susiję su būtinybe skatinti tvarų daugiarūšį judumą mieste. Įgyvendinant **Tarybos rekomendaciją dėl darnaus transporto plėtros**, numatytos priemonės transporto sektoriaus tvarumui didinti. Lietuva planuoja padidinti transporto priemonių parko ir transporto sistemos efektyvumą, elektrinio mobilumo ir alternatyvių degalų naudojimą, novatoriškas transporto technologijas, taip pat komercinio transporto apmokestinimą pagal principą „teršėjas moka“. Siekiama, jog AEI dalis transporto sektoriuje 2030 m. sudarytų 15 proc., o ŠESD kiekis 2030 m. laikotarpiu būtų 9 proc. mažesnis nei 2005 m.

Priežasčių, **sąlygojančių lėtą Lietuvos žaliąjį augimą aplinkosaugos ir energetikos srityje** lemia eilė tarpusavyje susijusių priežasčių. Lietuva pasižymi **neefektyviu išteklių naudojimu ir dideliu energijos intensyvumu**. Išteklių našumas tebėra mažas – nuo 2010 m. šis rodiklis nepadidėjo ir sudaro 0,8 Eur/kg, t. y. gerokai mažesnis už 2,0 Eur/kg ES vidurkį, o Lietuvos **ekologinių inovacijų** indeksas vis dar išlieka žemesnis už ES vidurkį: Lietuvos rodiklis 2018 m. – 89, ES vidurkis – 100. Gera aplinkos kokybė yra neužtikrinama, nes Lietuvos vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įmonių valdymas yra decentralizuotas ir neefektyvus – apjungus smulkias įmones į stambesnius vienetus, įmonėse pradėtų veikti masto ekonomija, leidžianti dirbti efektyviau. Taip pat, nevykdoma pakankamai priemonių gerai Baltijos jūros, Kuršių marių ir vidaus vandenų (upių, ežerų) būklei užtikrinti. Į Kuršių marias ir Baltijos jūrą upėmis atplukdomas teršalų kiekis nuo 2001 m. nuolat auga, o didžiausią neigiamą poveikį Lietuvos paviršiniams vandenims daro difuzinė tarša. Ekosistemos ir biologinė įvairovė šalyje yra nestabili, nes trūksta pakankamai priemonių buveinių apsaugai užtikrinti, invazinių rūšių valdymui, taikomųjų tyrimų ir efektyvios stebėsenos vykdymui. Taip pat Lietuvos poveikis klimato kaitai nemažėja, o su oro tarša susiję sveikatos kaštai Lietuvoje yra didžiausi tarp EBPO šalių ir siekia 1 mlrd. Eur per metus. Lietuvos energijos suvartojimas didelis, visų pirma gyvenamųjų namų ir transporto sektoriuose. Pats automobilių parkas yra vienas seniausių ES, dominuojamas 1,5 milijono dyzelinių automobilių (~69 proc. viso parko). Energetikoje yra **mažas inovatyvių ŠESD mažinimo technologijų pritaikymas pramonės įmonėse bei visapusiškai neišnaudotas Lietuvos AEI potencialas**, ypač Baltijos jūroje, energijos poreikiams tenkinti. Lietuva ir toliau išlieka energetiškai priklausoma nuo importuojamos energijos. Tai geriausiai atspindi energetinės priklausomybės rodiklis, kuris 2018 m. sudarė 74,7 proc. ir vis dar gerokai viršijo ES vidurkį (2017 m. – 55,1 proc.). Lietuva didžiąją dalį elektros importuoja. Pagrindinės priežastys, kodėl importuojama daugiau negu gaminama, yra ekonominės, t.y. importuojama iš ten, kur elektra pigiausia, todėl tai sąlyginai lėtiną AEI plėtros tempus Lietuvoje. Lietuvos gyventojų būstai yra energetiškai neefektyvūs, o renovacijos atsipirkimo laikotarpis yra ilgas, nėra vieningų miestų kvartalinės renovacijos planų, o vartotojų elgsenos ypatumai ir įpročiai neprisideda prie energijos vartojimo efektyvumo.

Programa reikšmingai prisidės prie išvardintų problemų sprendimo, kurios identifikuotos **Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m.** (toliau – NEKSVP) ir **Europos žaliojo kurso** tikslų. Programa numato skatinti vandens prieinamumo ir tvaraus vandens išteklių valdymą ir biologinę įvairovę, žaliąją infrastruktūrą miesto aplinkoje ir mažinti taršą. Taip pat, Lietuva susiduria su daugeliu svarbių **aplinkosauginių aspektų** kaip efektyvus energijos vartojimas pastatuose, pramonėje, infrastruktūroje, aplinkos taršos mažinimas ir žiedinės ekonomikos vystymas, kovos su klimato kaita ir jai įtvirtinti reikalingų administracinių gebėjimų stiprinimas, todėl Programa investuos į pokyčius šiose srityse. Energetikos srityje pokyčiai sieks **NEKSVP ir Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje** (toliau – NENS) iškeltų tikslų įgyvendinimo. Siekiant šalies poveikio klimato neutralumui bus investuojama į energijos vartojimo efektyvumą didinančias priemones, ŠESD mažinimą, AEI dalies bendrame energijos suvartojime didinimą, vietinės energijos iš AEI gamybą tiek elektros, tiek šilumos sektoriuose, į pažangiųjų elektros energijos technologijų ir ar sprendimų energetiniuose tinkluose diegimą.

Dėl energetikos ir aplinkos apsaugos sektorių specifikos regioniniu požiūriu nėra numatytos jokios specifinės veiklos išskirtinai tik Sostinės regionui, todėl intervencijos bus įgyvendinamos visoje Lietuvoje arba tik VVL regione. Dalis veiklų VVL regione yra susijusios su Baltijos jūra – jos krantai kenčia nuo erozijos ir audrų, o pati jūra yra ganėtinau užteršta, todėl ES investicijos sieks apsaugoti ir įgalinti Baltijos jūrą, atsižvelgiant į valstybės ekonominius, socialinius ir aplinkosauginius poreikius bei tarptautinius įsipareigojimus. Be to, pažangiąsias elektros energijos sistemas ir tinklus bei energijos kaupimo vietas lygmeniu sprendimus planuojama didžiąja dalimi diegti tik VVL regione. Šiame regione taip pat numatytos esminės energijos vartojimo efektyvumą skatinančios veiklos, kaip daugiabučių gyvenamųjų namų ir centrinės valdžios pastatų atnaujinimas bei katilų keitimas namų ūkiuose efektyvesnėmis AEI technologijomis. Taip pat, VVL regione reikia plėsti visuomenės perspėjimo sirenomis sistemą dėl egzistuojančio regioninio atotrūkio, kadangi Sostinės regione yra pasiekiami 75 proc. gyventojų, lyginant su 56 proc. likusioje Lietuvos dalyje.

NEKSVP planuojamos politikos priemonės įgyvendinti **reikalingos bendros investicijos siekia apie 14,1 mlrd. Eur**, iš jų viešojo sektoriaus lėšų dalis preliminariu vertinimu sudarytų apie 9,8 mlrd. Eur. Vien tik ŠESD išmetimų mažinimo priemonės įgyvendinti bendras lėšų poreikis sudarytų 10,8 mlrd. Eur, iš kurių viešojo sektoriaus lėšų reikėtų 6,5 mlrd. Eur. Siekiant 2030 m. klimato kaitos ir energetikos tikslų, **pagrindiniai viešojo sektoriaus lėšų šaltiniai 2021–2030 m.** bus 2021–2027 m. ES fondų (Europos regioninės plėtros ir Sanglaudos fondų bei Žemės ūkio fondas kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondas) investicijos, elektros ir šilumos tarifai, valstybės biudžeto (Klimato kaitos programa, Atliekų tvarkymo programa ir kt.) ir savivaldybių biudžetų lėšos, Modernizavimo fondas, Inovacijų fondas, Europos infrastruktūros tinklų priemonė (CEF), Life programa. Taip pat, bus bandoma pasinaudoti finansavimo galimybėmis iš Europos Horizonto, InvestEU, Cosme programų. Mažesne apimtimi, bet taip pat bus pritraukiami viešųjų lėšų šaltiniai, pvz., už viešuosius interesus atitinkančias paslaugas gautos lėšos (VIAP lėšos), statistinių perdavimų bei Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinio mechanizmo lėšos. ES Sanglaudos politikos lėšomis bus finansuojamos tos veiklos, kurios labiausiai prisidės prie NEKSVP numatytų tikslų siekimo.

Siekiant trečiojo politikos tikslo „**Geriau sujungta Europa**“, ES fondų investicijomis bus kuriamas **tvarus, atsparus klimato kaitai, pažangus, saugus ir įvairiarūšis transeuropinis transporto tinklas**, taip pat gerinamas **nacionalinis, regiono ir vietos judumas**, įskaitant geresnes galimybes naudotis TEN-T ir tarpvalstybinis judumas.

Numatoma **siekti NPP tikslo 2030 m.**, kad ES transporto infrastruktūros ir paslaugų švieslentėje Lietuva būtų ne žemesnėje nei 10 vietoje (2018 m. užėmė 14 vietą)

2018 m. Lietuvoje elektrifikuotų geležinkelių dalis nuo viso geležinkelių tinklo padidėjo iki 8 proc., tačiau yra viena žemiausių ES. Lėtą geležinkelių elektrifikaciją lemia laikui itin imlus elektrifikacijos darbų procesas. Planuojama, kad pagal 2014-2020 m. Programos periodo investicijas 2023 metais užbaigus elektrifikaciją ruože Kaišiadorys–Klaipėda, bus elektrifikuota 22 proc. šalies geležinkelio. Tai sudarys sąlygas keleivių ir krovinių gabenimui elektrine trauka bei prisidės prie **ŠESD emisijos mažinimo** geležinkelio transporto subsektoriuje. Nepaisant numatytų investicijų, bendra geležinkelių tinklo elektrifikacija vis dar nepakankama, nemaža dalis TEN-T tinklo Lietuvoje neatitinka jam keliamų reikalavimų, trūksta geležinkelių transporto infrastruktūros suderinamumo su kitomis transporto rūšimis, didžioji dalis keleivinių geležinkelių stočių ir peronų nėra pritaikyti specialius poreikius turintiems asmenims, neatitinka saugos parametrų. Viešojo transporto dalis, palyginti su ES vidurkiu (17,3 proc.), yra labai maža (8,9 proc.), nėra vieningos viešojo transporto organizavimo sistemos, o naudojimasis lengvaisiais automobiliais vis dar yra didžiausias ES. Nors Lietuvoje automobilių kelių tinklas yra vienas tankiausių Europoje, pagrindinis TEN-T kelių tinklas vis dar neatitinka jam reglamentuose nustatytų reikalavimų, trūksta aplinkkelių, prasti kelio dangos rodikliai. Situaciją apsunkina ir netolygiai išvystytas kelių tinklas regionuose, kuris reikšmingai apsunkina vietos gyventojų susisiekimą su pagrindiniais socialiniais-ekonominiais centrais. Taip pat Lietuvoje žuvusiųjų keliuose skaičius vienam gyventojui yra vienas didžiausių Europoje. Atitinkamai, būtina **kurti ir gerinti multimodalinę**

transporto infrastruktūrą, kad ji būtų integruota į ES transporto tinklą bei tolygiai išdėstyta Lietuvos teritorijoje, taip sudarant sąlygas **subalansuotai šalies regionų plėtrai** bei stiprinant Lietuvos transporto infrastruktūros **tarpvalstybinį ir regioninį sujungiamumą**, toliau plėsti geležinkelių elektrifikaciją. Siekiant užtikrinti **avaringumo mažinimą ir darnų judumą**, būtinos tolimesnės investicijos į kelių techninių parametrų pagerinimą, eismo saugos ir aplinkosaugos priemonių, intelektinių transporto sistemų diegimą.

Siekiant užtikrinti investicijų papildomumo principą, Programos lėšomis nebus finansuojamos tos veiklos, kurios bus finansuojamos iš kitų finansavimo šaltinių. ES transporto TEN-T tinklo prioritetinio projekto Rail Baltica įgyvendinimą numatoma finansuoti CEF bei EGADP priemonių lėšomis. Nacionalinės lėšos bus koncentruojamos į vietinių kelių, žvyrkelių tobulinimą, modernizavimą.

Siekiant ketvirtojo politikos tikslo „**Socialiai atsakingesnė Europa**“, ES fondų investicijomis bus įgyvendinami Europos socialinių teisių ramsčio principai, skatinant užimtumo, švietimo ir socialinės įtraukties politikos sričių investicijas į žmones ir sistemas. Programa numato sukurti labiau integruotą ir tvaresnį ekonomikos augimo modelį, gerinant Lietuvos konkurencingumą, sudarant geresnes sąlygas investicijoms, darbo vietų kūrimui ir socialinės sanglaudos skatinimui.

Atsižvelgiant į COVID-19 viruso sukeltas pasekmes darbo rinkai, padidėjusį nedarbo lygį, mažėjančias namų ūkių vartojimo išlaidas, Lietuvai atitinkamai reikės peržiūrėti ir pritaikyti švietimo, socialinės apsaugos ir sveikatos sistemas, ypatingą dėmesį skiriant skaitmenizavimui.

Nepaisant aukšto bendro užimtumo lygio, išliko dalyvavimo darbo rinkoje skirtumai tarp regionų ir atskirų socialinių grupių. Sostinės regione nedarbo lygis (4,4 proc.) 2019 m. buvo mažesnis nei VVL regione (7,1 proc.). Nuo 2011 m. jaunimo (15–29 m. amžiaus) nedarbas nuosekliai mažėjo, tačiau 2019 m. jis šiek tiek padidėjo ir pasiekė 8,7 proc. (2018 m. – 7,5 proc.). Dėl COVID-19 krizės darbo rinka pradėjo smarkiai trauktis. 2020 m. liepos 1 d. bedarbių buvo 208 tūkst., t.y. beveik trečdaliu daugiau nei 2020 m. sausio 1 d. (151,5 tūkst.).

Mažėjant vietinių žmonių išteklių pasiūlai, svarbus bus palankių sąlygų visiems darbingo amžiaus žmonėms įsitraukti į darbo rinką sukūrimas. Šiems pokyčiams būtina **lankstesnė darbo rinka**: dirbančių asmenų gebėjimas prisitaikyti prie naujų sąlygų (žinių ekonomikos, skaitmenizavimo), ir darbdavių lankstumas. Įgyvendinant užimtumą didinančias priemones, bus didinamos įsidarbinimo galimybės (specialias priemones skiriant asmenims, kuriems labiausiai gresia socialinės atskirties rizika), verslumas ir savarankiškas užimtumas (ypač socialinės atskirties rizikos grupėse), profesinis ir geografinis mobilumas, skatinamos karjeros planavimo ir konsultavimo priemonės, padedančios prisitaikyti prie darbo rinkos.

Žemos kvalifikacijos darbuotojai turi mažiau galimybių įsidarbinant nei kitose ES valstybėse, asmenų įgyjamo išsilavinimo ir specializacijos pobūdis neatliepia darbo rinkos poreikių. Todėl toliau bus didinama individualizuotų ADPR priemonių aprėptis, skatinamas savarankiškas darbas, verslo steigimas, atsakingų institucijų tarpusavio ir išorės bendradarbiavimas su verslo struktūromis bei socialinio dialogo plėtojimas.

Švietimo srityje ES fondų investicijomis bus siekiama **gerinti mokinių pasiekimus ir užtikrinti didesnę įtrauktį į mokymąsi visą gyvenimą**. Numatoma siekti NPP tikslo 2030 m., kad Lietuvos pozicija tarp Europos ekonominės erdvės (EEE) šalių pagal EBPO PISA tyrimų mokinių pasiekimų vidurkius (visose tarptautinių tyrimų srityse) pakiltų į **10 vietą** (2018 m. užėmė 21–27 vietą), taip pat siekiama per paskutines 4 savaites besimokiusių asmenų (25–64 m.) dalies augimo nuo 6,9 (2019 m.) iki 15 proc. (2030 m.).

2018 m. Lietuvos mokinių skaitymo, matematinio ir gamtamokslinio raštingumo gebėjimai pagerėjo, tačiau pokytis nebuvo statistiškai reikšmingas, todėl pagrindinis iššūkis – gerinti mokinių pasiekimus, ypač visų mokinių gamtamokslinius gebėjimus ir žemiausius rezultatus demonstruojančių mokinių pasiekimus. Vienas iš Barselonos tikslų (2002) – pasiekti, kad instituciniame ugdyme dalyvautų 33 proc. vaikų nuo gimimo iki 3 metų, o „Europa 2020“ strategijoje numatyta šalis siekti, kad ne mažiau kaip 95 proc. vaikų nuo 4 m. iki pradinio ugdymo pradžios dalyvautų instituciniame ugdyme (ypač gyvenantys skurdo, socialinės atskirties

sąlygomis ar socialinę riziką patiriančiose šeimose). Lietuvoje instituciniame ugdyme šiuo metu dalyvauja tik apie 15 proc. vaikų iki 3 m. ir 91 proc. vaikų nuo 4 metų iki mokyklos lankymo pradžios.

Programos investicijos, remiantis EBPO parengta nacionaline įgūdžių strategija, bus nukreiptos į priemones, skirtas didinti švietimo ir mokymo sistemų kokybę, siekiant gerinti mokinių pasiekimus. Taip pat bus didinama nepalankias sąlygas turinčių mokinių įtrauktis, švietimo prieinamumas, kvalifikacijos tobulinimas vieno langelio principu. EBPO nurodė, kad Lietuvoje yra 20 proc. mokyklų, kuriose yra iki 50 mokinių, optimizavus mokyklas ir pasiekus, kad nebūtų mokyklų, kuriose yra mažiau nei 200 mokinių, mokinių pasiekimai būtų pagerinti 9 proc. ir būtų sutaupoma 9,9 mln. Eur. Atsižvelgiant į tai, investicijomis bus skatinama tolimesnė mokyklų konsolidacija, investuojant į tas mokyklas, kurios turi ne mažiau nei 200 mokinių (t. y. veikia efektyviai).

2020 m. tik 5,9 proc., suaugusiųjų dalyvavo **mokymosi visą gyvenimą** veiklose, o tai gerokai mažiau nei ES vidurkis – 10,9 proc. Suaugusiųjų švietimo sistema nereaguoja į senėjančios visuomenės iššūkius ir reikalingų įgūdžių pokyčius, susijusius su skaitmenizavimu, darbo robotizavimu ir žalių darbo vietų paklausa. ES fondų investicijomis bus siekiama, kad į mokymosi visą gyvenimą ciklą būtų įsijungiamą kuo anksčiau (didėjantis ikimokyklinio ugdymo prieinamumas ir dalyvavimas jame), optimizuotas mokyklų tinklas visiems besimokantiems garantuotų adekvatų pasiekimų lygį visose esminėse kompetencijose. Svarbu įgyti įgūdžius reikalingus prisitaikyti prie kintančios aplinkos. Įgyvendinant **Tarybos rekomendaciją dėl švietimo ir mokymo sistemos gerinimo**, numatoma gerinti švietimo ir mokymo sistemos bei suaugusiųjų mokymosi kokybę ir efektyvumą, toliau vykdoma švietimo reforma ir mokymo įstaigų konsolidavimas.

Atsižvelgiant į vertinimų rekomendacijas, koncentruoti investicijas švietimo srityje, siekiant matomo pokyčio, Programos investicijos bus koncentruojamos į keturias kryptis: naujų pedagogų pritraukimas ir edukologijos išvystymas, privalomojo ugdymo ankstinimas ir ikimokyklinio ugdymo tobulinimas, pagalba mokiniams, turintiems SUP, patiriantiems socialinę atskirtį ar gyvenantiems socialinę riziką patiriančiose šeimose ir MVG, sukuriant suaugusiųjų mokymo sistemą pagal EBPO parengtą Įgūdžių strategiją.

Kitas svarbus **socialinės sanglaudos** skatinimo aspektas – galimybių gauti įperkamas, darnias ir aukštos kokybės paslaugas didinimas, įskaitant sveikatos priežiūrą ir visuotinės svarbos socialines paslaugas. 2018 m. Lietuvoje skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje gyvenantys asmenys sudarė 28,3 proc. šalies gyventojų (ES vidurkis – 21,8 proc.). Ypatingą skurdo ir socialinės atskirties riziką dažniausiai patiria sunkiai integruojami į darbo rinką arba joje ilgai neišsilaikantys asmenys.

Mažinant socialinę atskirtį, toliau išlieka poreikis plėtoti socialines paslaugas, pagrindinę investicijų dalį skiriant bendruomenėje teikiamų paslaugų plėtrai, užtikrinant institucinės globos pertvarkos įgyvendinimą. Kartu svarbu diegti socialines inovacijas, užtikrinti žmogaus teisių standartus, skatinti socialinį aktyvumą, kad būtų atliepti įvairių socialinių grupių iššūkiai ir poreikiai. Bus įgyvendinamos integruotos priemonės, skirtos socialinei ir ekonominei marginalizuotų bendruomenių, migrantų ir nepalankias sąlygas turinčių grupių integracijai, skiriamas dėmesys socialinio būsto prieinamumui ir vaiko garantijos įgyvendinimui.

Atlikti vertinimai siūlo, plėtojant ilgalaikės priežiūros paslaugas, pirmenybę skirti paslaugų teikimui namuose, kurios yra pigesnės nei teikiamos specializuotose įstaigose. Taip pat į tokių paslaugų teikimą įtraukti bendruomenes. Toliau bus finansuojama BIVP, stiprinant planavimo principus „iš apačios į viršų“, grindžiamus partnerystėmis rengiant ir įgyvendinant BIVP strategijas.

Kultūros ir kūrybinių industrijų sektorius yra vienas labiausiai nukentėjusių sektorių dėl priemonių, kurių buvo imtasi kovojant su COVID-19 pandemijos plitimu. Staiga, prasidėjus virusui, pasaulinė gamyba buvo sustabdyta ir paveikė visą vertės grandinę: renginiai buvo atidėti

ar atšaukti, knygynai, kino teatrai, koncertų salės, muziejus, teatrai, paveldo objektai ar meno galerijos buvo uždarytos.

Kultūros srityje investicijomis skatinančiomis Lietuvos ekonomikos transformacijos į aukštesnės pridėtinės vertės gamybą bei paslaugas, siekiama NPP tikslo 2030, matuojamo kultūros sektoriaus sukuriamos pridėtinės vertės dalies, palyginus su visa šalies sukuriama pridėtine verte, didėjimo nuo 2,2 proc. (2017) iki 3,5 proc. (2030). Programos investicijomis bus skatinamas KKI sektoriaus indėlis į šalies aukštos pridėtinės vertės ekonomiką bei dinamas kultūros ir paveldo objektų potencialo ir kuriamų ekonominių verčių išnaudojimas ekonomikos, turizmo ir socialinei plėtrai.

Netikėtai iškilusi COVID-19 pandemija, parodė, kad **sveikatos apsaugos sektorius** nėra pasiruošęs kovoti su pandemijos pasekmėmis, todėl Programos investicijos bus nukreiptos į priemones, kurių reikia sveikatos priežiūros sistemos pajėgumų ir atsparumo didinimui reaguojant į krizes. Kinta gyventojų amžiaus struktūra, visuomenė sensta – mažėja vaikų, jaunų ir darbingo amžiaus ir daugėja vyresnio amžiaus žmonių. Be to, palyginus su ES vidurkiu, Lietuvos moterų vidutinė sveiko gyvenimo trukmė trumpesnė 4,8 metais, o vyrų – 7,3 metais (2016 m.). Išvengiamo mirtingumo nuo širdies ir kraujagyslių ligų ir dėl savižudybių, daugiausia vyrų, rodiklis daugiau nei dvigubai viršija ES vidurkį. Tokiu pat mastu ES vidurkį viršija prevencijos ir sveikatos priežiūros priemonėmis išvengiamas mirtingumas. Dideles ir mažas pajamas gaunančių Lietuvos gyventojų subjektyvus savo sveikatos įvertinimas, kuris apima tiek fizinę, tiek psichologinę sveikatos būklę, skiriasi beveik du kartus. Siekiant neutralizuoti neigiamą senėjimo pasekmių poveikį ir sumažinti sveikatos netolygumus, būtina gerinti sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų įperkamumą, kokybę ir veiksmingumą. Siekiant pagerinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, numatomos: PSP stiprinimo, prevencijos, lėtinių ligų (kraujotakos sistemos ir onkologinių ligų) bei sunkių traumų valdymo, ilgalaikės priežiūros plėtojimo priemonės bei skaitmeninės sveikatos priemonės, skirtos sveikatos sistemos valdymo gerinimui, pažangių gydymo metodų ir naujų finansavimo modelių diegimui.

Igyvendinant **Tarybos rekomendacijas dėl sveikatos priežiūros paslaugų kokybės gerinimo**, 2019 metais pradėtas projektas, skirtas sukurti ir įdiegti regioninį ligoninių teikiamų aktyviojo gydymo paslaugų organizavimo modelį, siekiant didinti rajoninėse ligoninėse teikiamų paslaugų kokybę, saugą ir efektyvumą bei tinkamai išnaudoti turimus žmogiškuosius ir materialinius resursus. Toliau bus gerinamas pirminių ambulatorinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas; plėtojamos ambulatorinės slaugos paslaugos paciento namuose; diegiami skaitmeninės sveikatos sprendimai, mažinamos mažas pajamas gaunančių asmenų išlaidos sveikatos priežiūrai.

Siekiant efektyviau spręsti iššūkius kylančius švietimo, socialinės srities, sveikatos tam tikrose srityse bei ieškoti naujų įsisenėjusių problemų sprendimo būdų, planuojama tam tikras intervencijas įgyvendinti taikant inovatyvias, efektyvias paslaugas, į asmeninius poreikius orientuotus inovatyvius paslaugų teikimo modelius, sprendimus, socialines iniciatyvas.

Siekiant penktojo politikos tikslo „**Piliečiams artimesnė Europa**“, ES fondų investicijomis bus įgyvendinama tvari ir integruota miestų ir kaimų plėtra ir vietos iniciatyvos, siekiant reaguoti į demografinius iššūkius ir mažinti socialinius ir ekonominius skirtumus. Programa sieks didinti miestų vietovių patrauklumą ir verslo aplinką, užtikrinant ryšius su funkcinėmis miestų zonomis; bus derinamos prisitaikymo ir gyvenimo kokybės priemonės su investicijomis augimui skatinti. Toliau bus vystomos ITI konkrečiose tikslinėse teritorijose.

Regioniniai skirtumai Lietuvoje išlieka dideli, nepaisant visos šalies konvergencijos ES. Užimtumo skirtumai tarp miesto ir kaimo skiriasi dvigubai ir ši tendencija linkusi nežymiai svyruoti kaimiškų vietovių nenaudai. Spartus regionų mažėjimas (mažėja gyventojų skaičius, visuomenės senėjimas) sukelia spaudimą viešosios infrastruktūros ir paslaugų efektyvumui. Santykinai stabilus darbingo amžiaus gyventojų skaičius yra tik Vilniaus mieste ir aplink didžiuosius miestus išsidėsčiusiose žiedinėse savivaldybėse ir kurortuose. Kaimiškųjų regionų konkurencingumui kenkia tinkamos kvalifikacijos darbuotojų stoka, didelė ekonomiškai neaktyvių gyventojų dalis bei žemesnė viešųjų paslaugų kokybė atskiruose regionuose. Susisiektimo spragos

periferiniuose ir pasienio regionuose vis dar yra didelės, o infrastruktūros kokybė tebėra prasta. Taip pat yra ryškūs kultūros vartojimo teritoriniai netolygumai tarp regionų ir didžiųjų miestų (30,6 proc. miestuose ir 14,6 proc. kaimiškose vietovėse) bei stipriai skiriasi pati kultūros kokybė ir sklaida.

Tvarios miestų plėtros srityje Programa remia integruotą teritorinę plėtrą miestuose, siekiant veiksmingiau spręsti ekonominius, aplinkos, klimato, demografinius ir socialinius uždavinius, įskaitant funkcinės miestų teritorijas, kartu atsižvelgiant į poreikį skatinti miestų ir kaimo ryšius.

Lietuva ir toliau planuoja įgyvendinti **finansinės priemones** ir derinti jas su kitomis finansavimo formomis kuo platesniu mastu, nes tai puiki galimybė padidinti ribotų valstybės biudžeto bei ES fondų investicijų grąžą ir efektyvumą. Pažymėtina, kad šiuo metu rinkos finansavimo trūkumas verslo finansavimo individualių garantijų priemonių įgyvendinimui susidaro 675 mln. EUR, MTEPI veikloms – 756 mln. EUR, socialiniam verslui – 800 tūkst. EUR, viešųjų pastatų renovavimui – apie 700 mln. EUR, daugiabučių namų modernizavimui 1.357 mln. EUR.

Iki 2019 m. pabaigos buvo įsteigta dešimt fondų, kuriems skirta 1,1 mlrd. EUR, o valstybės investuota 2 mlrd. EUR, privataus kapitalo pritraukta už 2,5 mlrd. EUR, pakartotinai investuota už 528 mln. EUR. Be to, renovuota beveik 60 tūkst. namų, sutaupyta 616 GWH energijos, CO₂ sumažinta 143 667 T, suteikta 9508 paskolų/garantijų SVV, suteikta 100 investicijų į rizikos kapitalą bei 5404 garantijų žemė ūkio subjektams. Finansinės priemonės jau nuo 2008 m. efektyviai įgyvendinamos pasiteisinusios daugiabučių namų renovavimo, SVV veiklos pradžios, vykdymo ir plėtros srityse, o nuo 2015 m. finansinių priemonių įgyvendinimas plečiamas į kitas sritis, tokias kaip centrinės valdžios ir viešųjų pastatų atnaujinimo didinant energijos vartojimo efektyvumą, vandentvarkos (Vandentvarkos fondas), komercinės alternatyvių degalų ir transporto sektoriaus AEI srityse.

Vadovaujančioji institucija skatins strateginį viešųjų pirkimų naudojimą, įgyvendinant numatytus politikos tikslus. Paramos gavėjai bus skatinami naudoti daugiau su kokybe ir gyvavimo ciklu susijusių išlaidų kriterijų. Kur įmanoma, aplinkosaugos ir socialiniai aspektai, taip pat naujovių skatinimo priemonės turėtų būti įtrauktos į viešųjų pirkimų procedūras.

Administraciniai gebėjimai ir supaprastinimai

Administracinių gebėjimų srityje pagrindiniais iššūkiais 2021–2027 m. laikotarpiu bus kokybiškų ir į pokyčius orientuotų intervencijų stiprinimas, naujų sistemos dalyvių integravimas ir jiems reikalingų gebėjimų užtikrinimas, turimų kompetencijų išlaikymas, naujų pritraukimas, administracinės naštos mažinimas.

Naujai sukurtos regioninės politikos institucinės sistemos pagrindiniam dalyviui (regionų plėtros taryboms) bus būtina stiprinti bazinius gebėjimus (žmoniškųjų išteklių ir finansų valdymo, strateginio planavimo) ir gebėjimus reikalingus kokybiškai įgyvendinti naujus procesus ir priemones pagal pasikeitusią strateginio valdymo sistemą. Projektų vykdytojams bus reikalingos kompetencijos ir specifiniai gebėjimai įgyvendinant naujas veiklas (pvz. poveikio aplinkai vertinimo, bendruomenės įtraukimo, kt.). Šias veiklas ketinama finansuoti iš 5 VP prioriteto.

Siekiant skatinti suinteresuotųjų pusių įsitraukimą įvairiais VP rengimo ir įgyvendinimo ciklo etapais pagal vykdomą strateginio valdymo pertvarką **socialiniai ekonominiai partneriai bus dar aktyviau įtraukiami į intervencijų planavimo ir stebėsenos procesą** tiek identifikuojant problemas, tiek ieškant sprendimų bei kuriant priemones joms spręsti, taip pat jų įgyvendinimo pažangai vertinti. Siekiant kokybiškos partnerystės, bus plečiamos socialinių ekonominių partnerių gebėjimų stiprinimo galimybės, atsižvelgiant į konkretų poreikį ar išylančias problemas.

2021–2027 m. ir toliau daug dėmesio bus skirta **žmoniškųjų išteklių ir organizacijų valdymo tobulinimui, vadovų lyderystės stiprinimui, planavimo ir analitinių kompetencijų tobulinimui, mokymosi galimybių gerinimui, metodikų ir pagalbinių įrankių (pvz. priemonių ir projektų naudingumui vertinti) kūrimui ir efektyviam panaudojimui, o taip pat priemonių, padedančių pritraukti ir išlaikyti talentus, paieškai (pvz. bendradarbiavimas su universitetais).**

Vykdam **strateginio planavimo sistemos pertvarką** ir kuriant naujus 2021–2027 m. ES fondų administravimo procesus, siekiant juos optimizuoti, bus peržiūrimi ir įvertinami esami

procesai, **eliminuoiant juose perteklinius** žingsnius. Naujiems procesams planuojama nustatyti tikslus ir rodiklius, pagal kuriuos periodiškai bus vertinamas procesų efektyvumas.

Ir toliau planuojama **intensyviai taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimą** bei pasinaudoti galimybe supaprastintai apmokamų išlaidų dydžius nustatyti Programoje. Tai užtikrintų paprastesnį atsiskaitymo tarp Lietuvos ir EK procesą.

Siekiant efektyviau organizuoti viešuosius pirkimus ir užtikrinti didesnę konkurenciją pirkimuose, įgyvendinamas Viešųjų pirkimų profesionalumo stiprinimo planas, pagal kurį yra rengiamos rekomenduojamos pirkimų specialistų mokymo programos, mokymų medžiaga ir nuotolinio mokymo moduliai.

ES Baltijos jūros regiono strategijos įgyvendinimas

Rengiant Programą įvertintos galimos sąsajos su ES BJRS bei jos atnaujintu veiksmų planu, taip pat finansavimo sritimis, kurios gali prisidėti prie šios strategijos įgyvendinimo. Lietuva mato didelį potencialą stiprinti MTI pajėgumus ir pažangiųjų technologijų naudojimą bendradarbiaujant su kitomis šalimis ir vadovaujantis ES BJRS politine kryptimi „Inovacijos“, taip pat identifikuojant naujas eksporto rinkas ir skatinti MVĮ dalyvavimą bendradarbiavimo tinkluose ir tarpregioniniuose klasteriuose. Kita svarbi bendradarbiavimo sritis yra prisitaikymas prie klimato kaitos, rizikos prevencija, todėl svarbu skatinti koordinuotus ir bendradarbiavimu grindžiamus prevencinius veiksmus tarp Baltijos jūros valstybių.

Alytaus rajono savivaldybė, organizuodama savo veiklą, atsižvelgia į savivaldybei tiesioginį ir netiesioginį poveikį turinčius ES rekomendacinio pobūdžio dokumentus – rekomendacijas, gaires, strategijas. ES teisės aktai reguliuoja daugelį sričių, tradiciškai priklausančių regioninės ir vietos valdžios kompetencijai: viešuosius pirkimus, aplinkos apsaugą, ekonominės veiklos reguliavimą, viešųjų paslaugų teikimą, privačių įmonių subsidijavimą.

Alytaus rajono savivaldybė atsakingai įsisavina ES struktūrinės paramos lėšas. Rengiami projektai, skirti infrastruktūrai plėtoti, gyvenamosios aplinkos gerinimui, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimui, užimtumui didinti, viešųjų paslaugų kokybės ir prieinamumo didinimui.

Svarbiausi norminiai teisės aktai, kuriais savo veikloje vadovaujasi Alytaus rajono savivaldybė, yra Europos vietos savivaldos chartija, Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, vietos savivaldą reglamentuojantys teisės aktai, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas, Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas, Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentas, Alytaus rajono savivaldybės administracijos veiklos nuostatai ir kiti savivaldos institucijų veiklą reglamentuojantys dokumentai.

Savivaldybės ekonominius klausimus reglamentuoja Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymas, Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų planavimo, rengimo, tvirtinimo procedūros reglamentuotos Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ ir kita.

Alytaus rajono savivaldybė, planuodama savo veiklą, privalo taip pat įvertinti šiuos dokumentus: Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX–1187 patvirtintą Valstybės ilgalaikės raidos strategiją, kurioje numatytos visų Lietuvos ūkio šakų ir sektorių ilgalaikės plėtros kryptys (ilgalaikiais valstybės raidos prioritetais nustatyti – žinių visuomenė, saugi visuomenė ir konkurencinga ekonomika), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ patvirtintą Nacionalinę darnaus vystymosi strategiją, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo 4 straipsnio 3 ir 5 dalių, 7 straipsnio 1 ir 4 dalių ir Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 14¹ straipsnio 3 dalies įgyvendinimo“ patvirtintą Strateginio valdymo metodiką.

Ekonominiai veiksniai. Lietuvos ekonomikos raida ir perspektyvos

Išibėgėjant vakcinacijai pasaulio ekonomika atsigauja. Prognozuojama, kad ji šiais metais turėtų augti 6, o kitais metais – 4,9 proc. Tačiau šalių ekonomikų atsigavimas nėra tolygus – dėl skirtingų vakcinacijos tempų ir teikiamos fiskalinės paramos apimtys atsigavimo raida valstybėse skiriasi. Išsivysčiusioms valstybėms, paskiepijusioms beveik pusę savo populiacijos, numatomas grįžimas į prieš pandemiją prognozuotą augimo lygį 2022 m., o besivystančioms valstybėms, paskiepijusioms tik apie dešimtadalį savo populiacijos ir turinčioms ribotas fiskalinio skatinimo galimybes, dėl atsinaujinančių COVID-19 protrūkių jis užtruks gerokai ilgiau. Kadangi pasaulio ekonomika visiškai galės atsigauti tik tada, kai pandemijos plitimas bus sustabdytas visame pasaulyje, COVID-19 ir toliau yra pagrindinė grėsmė pasaulio ekonomikos atsigavimui. Tad lėtesnis, nei tikimasi, vakcinacijos tempas ir galimos naujos vakcinoms atsparios COVID-19 atmainos bei jų protrūkiai tebėra įvardijami kaip pagrindinės rizikos dabar numatomam pasaulio ekonomikos atsigavimui. Besitęsianti COVID-19 pandemija taip pat apsunkina ir kitų pasaulio ekonomikoje susidariusių disbalansų normalizavimąsi. Pavyzdžiui, per pandemiją susidarę tiekimo grandinių trikdžiai neleidžia išspręsti žaliavų trūkumo problemos, kuri buvo įvardijama tarp svarbiausių veiksnių, nulėmusių lėtesnį, nei tikėtasi, didžiausių pasaulio ekonomikų – JAV ir Kinijos – augimą šių metų antrąjį ketvirtį. Pažymėtini ir valstybių skolos tvarumo iššūkiai: viena vertus, norint išvengti įmonių bankrotų bangos besitęsiant pandemijai, valstybėms svarbu per anksti nenutraukti fiskalinės paramos, kita vertus, gali apsunkinti didelį įsiskolinimą turinčių vyriausybių ir įmonių galimybes suvaldyti savo skolas ir su jomis susijusias sąnaudas ateityje, pagrindinėms pasaulio ekonomikoms perėjus į ciklinio pakilimo etapą ir palūkanų normoms ėmus normalizuotis. Visa tai per tarptautinės prekybos ir finansinius ryšius veikia ekonominį aktyvumą ir Lietuvoje.

Antrasis karantinas nesustabdė Lietuvos ekonomikos plėtros. Tiek pirmąjį, tiek antrąjį ketvirčiais fiksuotas ekonomikos augimas rodo, kad Lietuvos įmonės sugebėjo tinkamai pasirengti naujai pandemijos bangai. Pasinaudodami atveriamose pagrindinių prekybos partnerių ekonomikose atsigaujančia paklausa, Lietuvos eksportuotojai toliau didino pardavimų apimtį užsienio rinkose.

Nors prie eksporto augimo daugiausia prisidėjo chemijos ir baldų pramonėje gaminama produkcija, eksporto apimtį didino ir daugelis kitų apdirbamosios gamybos šakų. Šių metų antrąjį ketvirtį daugelio jų gamybos apimtis buvo didžiausia nuo duomenų skelbimo pradžios. Sėkminga plėtra užsienio rinkose, gera įmonių finansinė padėtis ir iki aukštumų pakilęs gamybos pajėgumų panaudojimo lygis teigiamai veikė įmonių lūkesčius, o tai paskatino privačiojo sektoriaus investicijų atsigavimą. Prasidėjus pandemijai sumenkusi užsienio paklausa ir neapibrėžtumas dėl pasaulio ekonomikos raidos lėmė nemenką investicijų kryptį. Nors 2020 m. antrąjį pusmetį investicijos pradėjo atsigauti, jas daugiausia skatino valstybinis sektorius ir tik nuo šių metų pradžios daugiau investuoti pradėjo ir privatusis sektorius. Palanki eksportuojančiojo sektoriaus raida sudarė sąlygas išlikti darbuotojams palankiai darbo rinkos raidai. Tai kartu su kitų veiklų atsivėrimu bei valdžios sektoriaus sprendimais didino namų ūkių disponuojamąsias pajamas ir gerino namų ūkių lūkesčius. Visi šie veiksniai prisidėjo prie didesnio namų ūkių vartojimo, augusio tiek šių metų pirmąjį, tiek antrąjį ketvirčiais. Tiesa, net ir stipriai sumažėjus karantino suvaržymams, o namų ūkių disponuojamosioms pajamoms reikšmingai tebeviršijant išlaidas, namų ūkiai šių metų antrąjį ketvirtį tik gana nuosaikiai padidino vartojimo išlaidas, kartu, Lietuvos banko vertinimu, istorinėse aukštumose palaikydami taupymo normą.

Augant ekonomikai gerėja padėtis ir darbo rinkoje. Po kryčio 2020 m. nuo šių metų pradžios dirbančiųjų skaičius šalyje auga, o metų viduryje jis pasiekė ir prieš pandemiją stebėtą lygį. Tiesa, darbo vietų kūrimas įvairiose ekonominėse veiklose skiriasi. Mažiau pandemijos paveiktose veiklose, pavyzdžiui, informacijos ir ryšių, transporto ir saugojimo, apdirbamosios gamybos veiklose,

darbuotojų skaičius didėjo jau šių metų pradžioje, o labiau paveiktose veiklose, pavyzdžiui, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veiklose, jis pradėjo atsigauti tik šių metų antrąjį ketvirtį, t. y. po to, kai buvo pradėti mažinti šioms veikloms taikomi karantino ribojimai. Vėl pradėjusi didėti

darbuotojų samda vis labiau ryškina dar prieš pandemiją iškilusią darbuotojų stygiaus problemą. O tai yra viena svarbiausių priežasčių, lėmusių ir itin spartų darbo užmokesčio kilimą. Nors vidutinis darbo užmokestis šalyje gana sparčiai didėjo ir prieš pandemiją, po pirmojo karantino jis dar sparčiau kilo – nuo 2020 m. trečiojo ketvirčio tiek privačiajame, tiek valdžios sektoriuje darbo užmokestis vidutiniškai kilo dviženkliais tempais. Prie tokios vidutinio darbo užmokesčio

raidos šalyje pastebimai prisidėjo valstybės priimami sprendimai, kuriais buvo keliamas viešojo sektoriaus darbuotojų darbo atlygis, didinamas mažiausias pajamas gaunančių asmenų darbo užmokestis. Tikėtina, kad darbo atlygio raidai poveikį turėjo ir gyventojams mokėtos darbo paieškos išmokos, kurios galimai riboja gyventojų paskatas siekti užimtumo. Galimybes taip sparčiai kilti darbo užmokesčiui sudarė ir per pandemiją priimti veiklos efektyvinimo ir prisitaikymo prie pandemijos sąlygų sprendimai, leidę Lietuvos įmonėms reikšmingai pakelti darbo našumą. 2020 m. jo augimas Lietuvoje buvo vienas didžiausių tarp ES šalių.

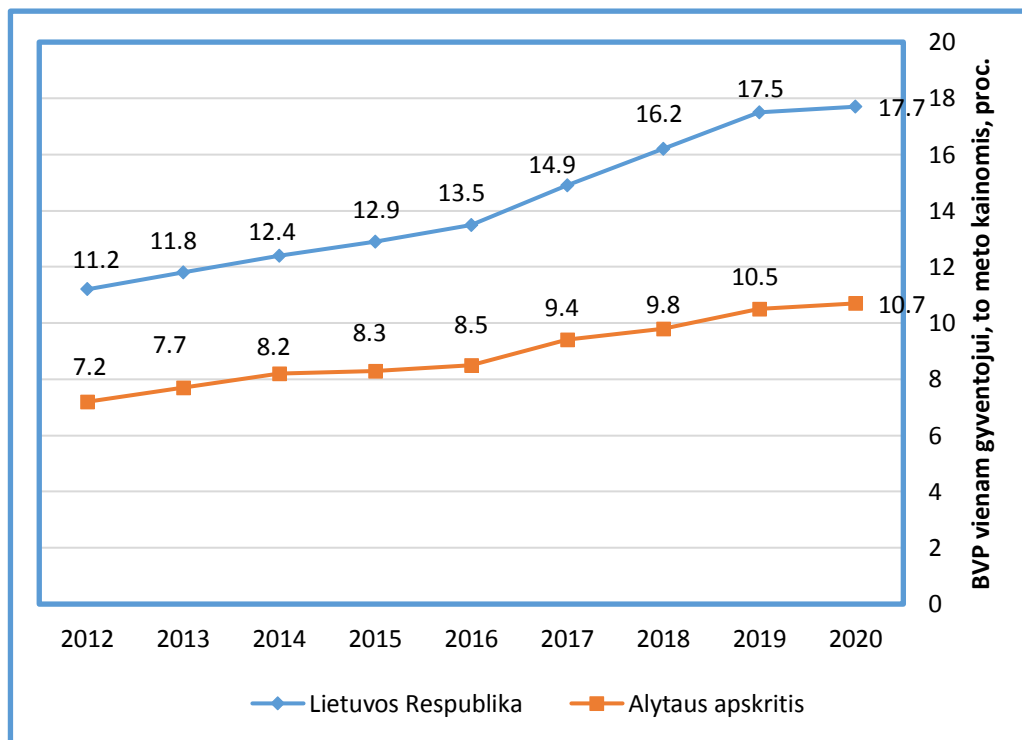
Tollesnę Lietuvos ekonomikos plėtrą ir toliau lems pasaulinis pandeminės padėties valdymas, vis labiau atsigaunanti vidaus paklausa ir į eksportą orientuotų veiklų raida. Lemiamą poveikį ekonomikos aktyvumui tebedarys pandemijos mastas ir prisitaikymas prie jos tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse. Šiose prognozėse yra daroma prielaida, kad artimiausiais mėnesiais Lietuvoje ir toliau bus sėkmingai įgyvendinama gyventojų vakcinacija, kuri kartu su kitomis priemonėmis ribos naujų susirgimų COVID-19 skaičių, o tai leis išvengti gyventojų ir įmonių veiklos apribojimų, kurie reikšmingai paveiktų ekonominį aktyvumą. Tai sudarys didesnių galimybių namų ūkiams įsigyti norimas prekes ir paslaugas. Jų nusiteikimą daugiau vartoti rodo iki aukščiausio lygio nuo pasaulinės krizės pradžios padidėjusi namų ūkių, planuojančių įsigyti didesnius pirkinius, dalis. Būtent grįžimas prie įprastesnių vartojimo įpročių ir perteklinio taupymo mažėjimas turėtų būti vieni pagrindinių veiksnių, lemsiančių spartų namų ūkių vartojimo augimą, kuris artimiausiais metais turėtų viršyti net ir padidėjusį disponuojamųjų pajamų augimą. Prognozuojamas išsivysčiusių valstybių, sudarančių reikšmingą dalį svarbiausių Lietuvos prekybos partnerių, ekonomikos atsigavimas didins lietuviškų prekių paklausą, o tai palankiai veiks eksportuotojus. Šiuo metu tikimasi, kad užsienio paklausa lietuviškoms prekėms šiais metais bus daugiau nei 8 proc. didesnė nei prieš metus, o vėlesniais metais kils perpus lėčiau. Numatoma, kad paklausa augs tiek vidaus, tiek išorės rinkoje, o tai teigiamai veikia įmonių lūkesčius. Tai ir toliau skatins privačiojo sektoriaus investicijas, prie kurių didėjimo prisidės ir suintensyvėję ES paramos lėšų srautai. Prognozuojama, kad visi šie veiksniai lems gana reikšmingą ekonomikos plėtrą artimiausiais metais – Lietuvos realusis BVP 2021 m. augs 4,9, o 2022 m. – 3,5 proc.

Sparčiai atsigaunant Lietuvos ir pasaulio ekonomikai, auga infliacija. Infliacijos padidėjimui didžiausią įtaką turi atsigavusios naftos kainos, žema palyginamoji jų bazė ir pakilusios įvairių kitų žaliavų, pavyzdžiui, metalų, kainos. Ilgiau, nei tikėtasi, užsitęsę tiekimo trikdžiai ir įtampa pasaulinėje žaliavų rinkoje turėjo įtakos spartesniam pramonės prekių kainų augimui. Didinant žaliavų pasiūlą, pusiausvyrą tarp daugelio žaliavų paklausos ir pasiūlos ateityje turėtų būti panaši į buvusią iki pandemijos, o sumažėjęs atsargų lygis – atkurtas, tad tikėtina, kad daugelio žaliavų kainos ateityje turėtų mažėti. Vis dėlto prognozuojama, kad tiek dar šių metų paskutiniais mėnesiais, tiek kitų metų pradžioje pramonės prekių kainos tebekils sparčiai. Pakilusios pasaulinės maisto žaliavų kainos, prastos daržovių derlius ir aukštesnės kitos sąnaudos, įskaitant didesnę darbo užmokestį, paspartins ir maisto kainų kilimą. Vis dėlto maisto kainos tiek 2021 m., tiek 2022 m. vidutiniškai kils mažiau nei iki pandemijos. Numatomas spartus darbo užmokesčio augimas, kurį daugiausia lemia darbuotojų trūkumas, konvergencija bei sukauptos santaupos, kurių vis daugiau bus nukreipiama į paslaugų sektorių, turės įtakos ir paslaugų kainoms – jos kils sparčiau. Numatoma, kad infliacija Lietuvoje šiemet sieks 3,3 proc. –1,1 proc. punkto daugiau, nei prognozuota anksčiau. Palyginti su praėjusiais metais, infliacija bus 2,2 proc. punkto didesnė – daugiausia dėl kylančių energijos produktų ir pramonės prekių kainų. Kitąmet infliacija siek tiek sumažės ir sudarys 2,6 proc. Infliacijos tiek daug nebedidins energijos produktų

kainos, bet ją stipriau veiks su vidaus ekonomine raida labiau susijusios paslaugų kainos. Infliaciją kitais metais gali labiau didinti ir sparčiau kiliančios maisto produktų kainos.

Alytaus rajono savivaldybės ekonominiai rodikliai

Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės neteikia duomenų apie savivaldybėse sukuriamą bendrąjį vidaus produktą (BVP). Šis rodiklis skaičiuojamas apskričių mastu. 1 pav. pateiktas palyginimas, kaip 2012-2020 metais kito BVP vienam gyventojui, to meto kainomis, šalies mastu ir Alytaus apskrityje. Analizuojant 2020 m. galima teigti, kad rodiklis labiau išaugo šalies mastu (0,2 proc.), o Alytaus apskrityje pastebimas taip pat nedidelis padidėjimas, t. y. 0,2 proc.

1 pav. Bendrasis vidaus produktas vienam gyventojui, tūkst. Eur

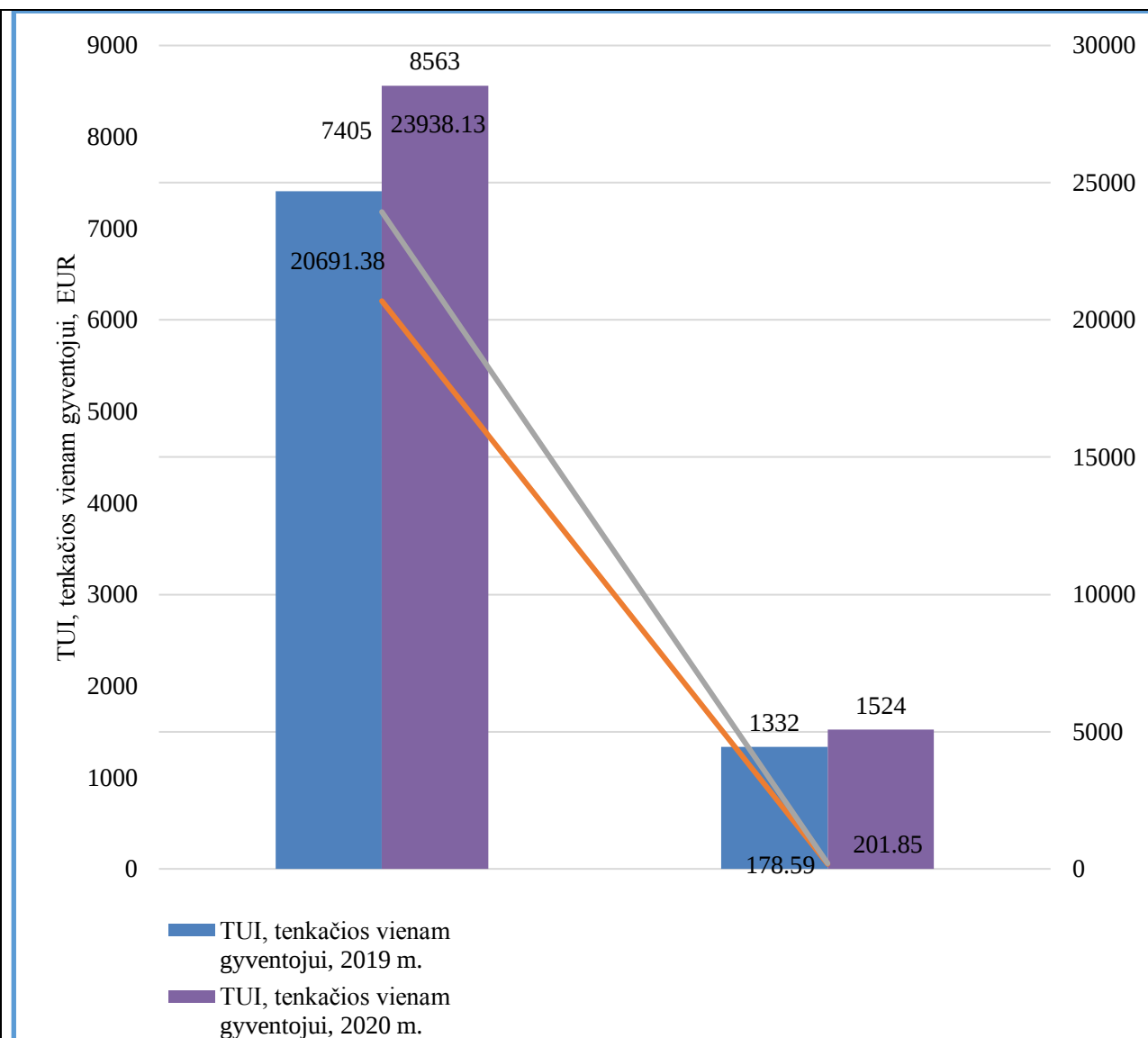
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Tiesioginės užsienio investicijos apskrityse ir savivaldybėse 2021 m.

Formuojant ir įgyvendinant savivaldybės investicijų politiką, pagrindinis tikslas yra gerinti regiono investicinę aplinką ir kurti efektyvią tiesioginių vidaus ir užsienio investicijų skatinimo sistemą. Visų pirma orientuotą į ilgalaikę šalies ūkio plėtrą, ekonomikos augimą ir visuomenės gerovės didinimą.

Tiesioginės užsienio investicijos (toliau - TUI) pagal savo pobūdį iš esmės skiriasi nuo finansinių investicijų. TUI yra laikoma tokia investicija, kurios pagrindu susiformuoja ilgalaikiai ekonominiai finansiniai santykiai ir interesai tarp tiesioginio užsienio investuotojo ir tiesioginio – investavimo įmonės. Prie šių investicijų priskiriamas ne tik pirminis kapitalo investavimas, bet ir visos vėlesnės ekonominės operacijos tarp investuotojo ir įmonės (reinvesticijos, paskolos, prekybinės skolos, dividendai ir t.t.).

2020 metų pabaigos duomenimis, TUI Lietuvos Respublikoje sudarė 23938,13 mln. Eur, kuomet 2019 m. pabaigoje – 20691,38 mln. Eur. Alytaus apskrityje atitinkamai 2020 m. pab. – TUI siekė 201,85 mln. Eur, o 2019 m. pab. – 178,59 mln. Eur. Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis galima teigti, kad TUI išaugo 11,5 proc. (žr. 2 pav.).

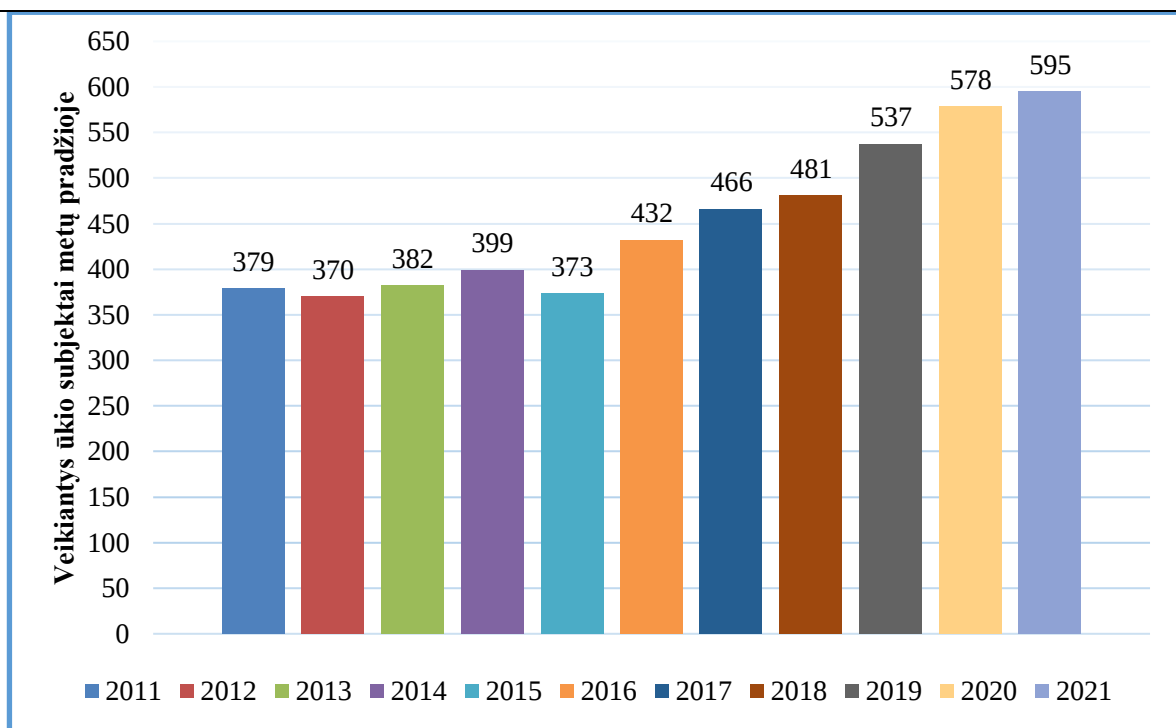

2 pav. Tiesioginių užsienio investicijų Lietuvos Respublikoje ir Alytaus apskrityje palyginimas
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Lyginant TUI, tenkančias vienam gyventojui, galima teigti, kad TUI Alytaus apskrityje 2019 m. pabaigoje buvo 1332 Eur, o 2020 m. pabaigoje - 1524 Eur. Lietuvos Respublikoje atitinkamai šie skaičiai buvo 7405 Eur ir 8563 Eur. Galima teigti, kad TUI vienam gyventojui per 2019-2020 m. laikotarpį sparčiau didėjo Alytaus apskrityje.

Tiesioginių užsienio investicijų kategorijai priskiriamos tokios tarptautinės investicijos, kurios vienam investuotojui nerezidentui (fiziniam ar juridiniam asmeniui) arba investuotojų nerezidentų grupei suteikia 10 ir daugiau procentų balso teisių. Mažesnė nei 10 procentų balso teisių užsienio investicija yra laikoma ne tiesiogine, o portfeline investicija.

Veikiančių ūkio subjektų analizė. Alytaus rajone veiklą vykdo 595 ūkio subjektai, jų skaičius, palyginti su 2020 metais, padidėjo 17 ūkio subjektu. Didžiausią dalį veikiančių ūkio subjektų, pagal skirtingas teises formas, sudaro uždarnosios akcinės bendrovės, individualios įmonės, asociacijos. Mažiausiai pagal teisinę formą – bendrijos, tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos, kooperatinės bendrovės, šeimynos.

3 pav. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Analizuojant verslo sektoriaus veiklos apimtį bei pasiskirstymą pagal ekonomines veiklos rūšis, pastebima, kad 2021 metų pradžioje, tarp savivaldybėje veikiančių įmonių, labiausiai išvystytas paslaugų sektorius (52 % visų veikiančių įmonių), sukuriantis daugiausia darbo vietų. Paslaugų sektoriuje didžiąją dalį veikiančių įmonių (291 įmonės iš 595 veikiančių) sudaro įmonės, užsiimančios didmenine ir mažmenine prekyba, transporto priemonių ir motociklų remontu (129 įmonės), transportavimu ir saugojimu (66 įmonės), menine, pramogine ir poilsio organizavimo veikla (21 įmonių), kita aptarnavimo veikla (75 įmonės). Savivaldybėje nemaža dalis įmonių yra užsienio kapitalo, tačiau produkcijai pagaminti yra naudojama vietiniai gamtos ištekliai. Alytaus rajono savivaldybės pramonės plėtrą atspindi baldų, durų ir langų, plastiko ir akmens gaminių, mėsos ir žuvies produktų gamyba.

Socialiniai veiksniai

Demografinė padėtis

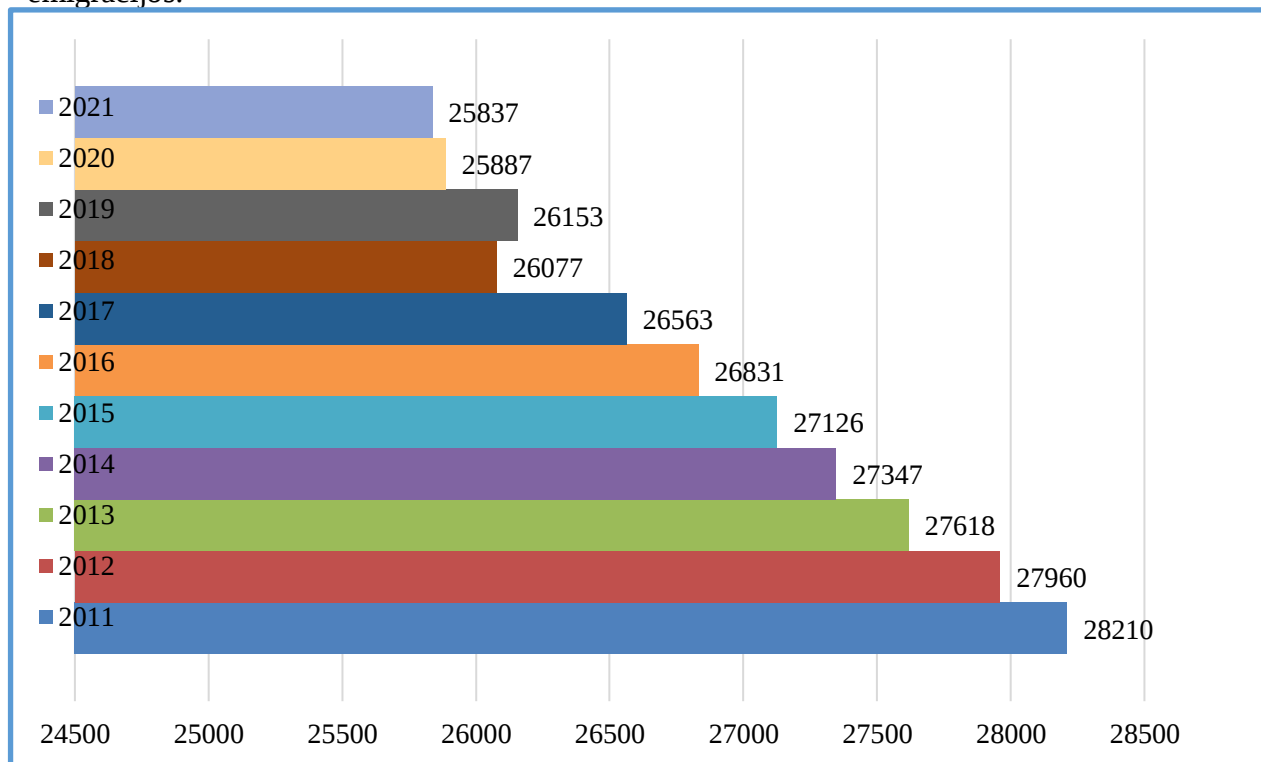
Žmonių socialinė aplinka – tai jų gyvenimo ir darbo sąlygos, pajamų lygis, išsilavinimas ir bendruomenės, kurioms jie priklauso. Visa tai labai veikia sveikatą. Dideli socialinės aplinkos Europoje skirtumai yra viena iš nevienodos sveikatos būklės priežasčių. Labai skiriasi turtingų ir neturtingų, gerai ir menkai išsilavinusių gyventojų, fizinį darbą dirbančių asmenų ir specialistų gyvenimo trukmė bei sergamumas.

Pagrindinės socialinės problemos – kvalifikuotos darbo jėgos emigracija ir jos trūkumas, darbingo amžiaus žmonių skaičiaus mažėjimas, didelė nedarbo lygio diferenciacija tarp skirtingų Lietuvos regionų.

Problematinė sritis yra demografinė situacija, sąlygojama emigracijos ir visuomenės senėjimo. Pastaraisiais metais vis daugiau žmonių emigruoja į labiau išsivysčiusias šalis ir atsivėrusias darbo rinkas, siekdami užsitikrinti savo gerovę. Taip pat pastebimas reiškinys – „Protų nutekėjimas“. Kiekvienais metais matomas vis didesnis lietuvių, norinčių ar besiruošiančių studijuoti ir dirbti svetur, skaičius.

Remiantis 2021 m. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2021 m. pradžioje Lietuvoje preliminariai gyveno 2 795 175 gyventojai. Gyventojų skaičius, mažėjęs kiekvienais metais, stabilizavosi ir net padidėjo 1 000 gyventojų, palyginus su praėjusiais metais. Tam įtakos turėjo Jungtinės Karalystės išstojimas iš Europos Sąjungos ir COVID-19 pandemija. Iki šių

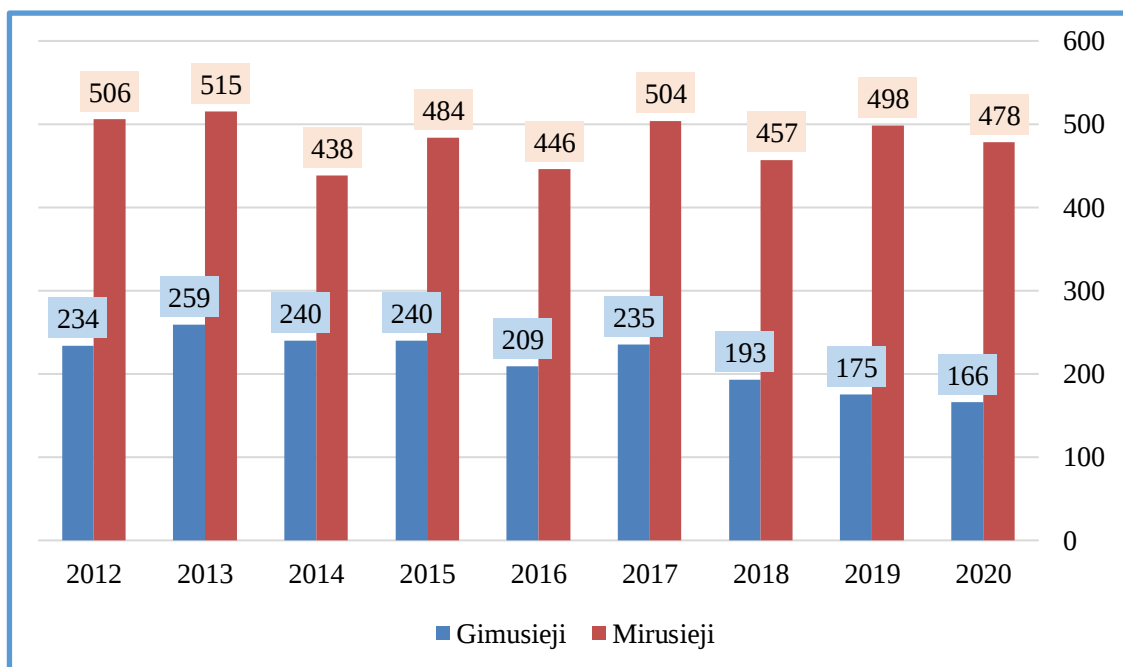
metų gyventojų mažėdavo dėl įvairių veiksnių: neigiamo gyventojų gimstamumo, mirtingumo, emigracijos.

4 pav. Alytaus rajono gyventojų kaita 2011–2021 metais, metų pradžioje

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Remiantis 4 pav., galima teigti, kad 2011-2021 metų laikotarpiu gyventojų skaičius mažėjo, tik 2019 m. buvo šiek tiek padidėjęs. 2021 m. pradžioje Alytaus rajone pagal Lietuvos statistikos departamento duomenis buvo 25837 gyventojai, o 2021 m. liepos 1 d. duomenimis buvo 25657.

5 pav. Gimusiųjų ir mirusiųjų kaita 2012–2020 metais

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Gyventojų gimstamumas Lietuvoje, po truputį didėjęs 2005–2009 m., pastaraisiais metais stabilizavosi, o 2020 m. vėl sumažėjo. Natūrali gyventojų kaita Lietuvoje yra neigiama. 2020 m.

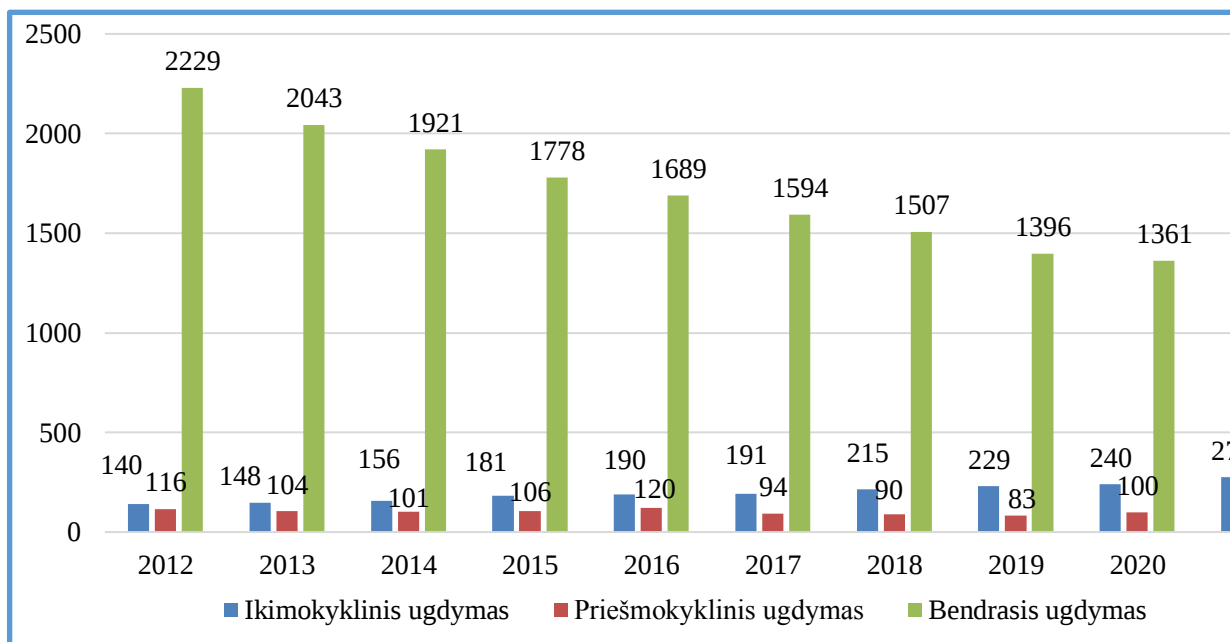
suminis gimstamumo indeksas buvo 1,60 (2000 m. – 1,39, 2005 m. – 1,29, 2010 m. – 1,5, 2015 m. – 1,70).

Per visą analizuojamą laikotarpį išliko neigiama natūrali gyventojų kaita, kadangi mirusiųjų gyventojų skaičius viršijo gimusiųjų skaičių. Mirusiųjų skaičius 2020 m. lyginant su 2012 metais sumažėjo 28 asmenimis (žr. 5 pav.). Lyginant su praėjusiais metais mirusiųjų skaičius sumažėjo 20 asmenimis. Gimusių vaikų skaičius, lyginant 2019 m. ir 2020 m. sumažėjo 9 vaikais.

Švietimas

Švietimas – prioritetinė valstybės remiama sritis. Švietimo sistemos paslaugų apimtį ir įvairumą lemia ekonominių ir demografinių procesų kaita. Alytaus rajono savivaldybėje pastebimas vaikų mažėjimas, dėl šios priežasties mažėja ir švietimo įstaigų apkrovimas bei daugelis mokyklų dėl vaikų trūkumo, neišnaudoja savo potencialo ir tampa nuostolingos.

Alytaus rajone veikia 6 gimnazijos (Krokialaukio Tomo Noraus-Naruševičiaus, Simno, Butrimonių, Daugų Vlado Mirono, Miroslovo, Pivašiūnų), 2 pagrindinio ugdymo ir daugiafunkciai skyriai (Punios, Alovės), 1 specialioji mokykla (Simno specialioji mokykla), 1 neformaliojo ugdymo įstaiga (Meno ir sporto mokykla), 6 ikimokyklinio ugdymo skyriai (Venciūnų, Miroslovo, Butrimonių, Daugų, Simno, Makniūnų).

6 pav. Mokinių skaičiaus kaita 2012–2020 metais, rugsėjo 1 d.

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2022

Kiekvienais metais iki 2020 m. rugsėjo mėn. rajono mokyklose mažėjo mokinių. Tačiau tikimasi, kad stabilizuojasi ir 2021 m. rugsėjo 1 d. bendrojo ugdymo mokyklose buvo 1373 mokiniai, 86 priešmokyklinio ugdymo ir 276 ikimokyklinio ugdymo vaikai (žr. 6 pav.). Įsteigus papildomas ikimokyklinio ugdymo grupes pagal ikimokyklinio ugdymo programą ugdomų vaikų skaičius nuo 2012 m. ugdomų 140 vaikų padidėjo iki 276 vaikų 2021 metais.

2021 m. Valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą laikusių Alytaus rajono gimnazijų abiturientų rezultatai geresni nei pernai ir yra arti šalies vidurkio. Aukščiausiu 100 balų įvertintų abiturientų – yra ir Alytaus rajono abiturientų. Valstybinį lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą laikė 44 rajono gimnazijų abiturientai. Aukščiausią 100 balų įvertinimą gavo trys Daugų Valdo Mirono gimnazijos abiturientai, keturi įvertinti nuo 86 iki 99 balų. Nuo 36 iki 85 balų gavo 38,64 proc. abiturientų, o nuo 16 iki 35 – 36,36 proc. Šiais metais valstybinio lietuvių kalbos ir literatūros egzamino bendras rezultatas geresnis nei pernai, neišlaikiusių procentas tik 0,45 didesnis už šalies vidurkį. Egzamino neišlaikė 4 rajono abiturientai, tai yra 9,09 proc., šalyje neišlaikė 1440 arba 8,64 proc. Daugiausiai egzaminą laikė ir geriausiai išlaikė Daugų gimnazijos abiturientai. Laikė 12, rezultato vidurkis 63,67 proc. Deja, šiais metais prasciau sekėsi Simno gimnazijai – joje egzamino

įvertinimo vidurkis 27,63 proc., 2 iš 4 rajone jo neišlaikiusių yra šios gimnazijos mokiniai. Valstybinius egzaminus laikė 130 abiturientų (skaičiuojant su besimokančiais Daugų technologijų ir verslo mokykloje). Matematikos valstybinį brandos egzaminą rajone pasirinko laikyti 42 mokiniai, lietuvių kalbos ir literatūros – 44, anglų kalbos – 42, istorijos – 22, biologijos – 10, geografijos – 14, informacinių technologijų – 6, fizikos – 6, chemijos 2 abiturientai. Mokyklinius lietuvių kalbos ir literatūros egzaminus Alytaus rajone laikė 86 abiturientai, menų – 7, technologijų – 83. Aukščiausiais įvertinimais atskirus egzaminus išlaikė keturi rajono moksleiviai. Jiems ir dar vienam moksleiviui, pasiekusiam itin aukštus pasiekimus moksle, Daugų Vlado Mirono gimnazijos abiturientams Miglei Venckutei, Viktorijai Kilmanaitei, Karoliui Kilmoniui, Evelinai Baležentytei bei Simno gimnazijos abiturientui Mantui Vansauskui, skirtos savivaldybės premijos - po 290 eurų. Paskelbus brandos egzaminų rezultatus paaiškėjo, kad Alytaus rajono abiturientai valstybinius brandos egzaminus išlaikė gerai, Alytaus rajono savivaldybės mokinių laikytų egzaminų rezultatų vidurkis daugelyje dalykų panašus į šalies vidurkį. Alytaus rajono abiturientai geriausiai laikė lietuvių kalbos valstybinį egzaminą. Trijų abiturientų iš Daugų Vlado Mirono gimnazijos lietuvių kalbos žinios įvertintos 100 balų. 100 balų įvertinimą gavo ir viena šios gimnazijos abiturientė, laikydama anglų kalbos valstybinį egzaminą. Šį valstybinį brandos egzaminą išlaikė visi 42 jį pasirinkę mūsų rajono abiturientai. 80,95 proc. moksleivių už anglų kalbos egzaminą gavo įvertinimą gerai ir labai gerai. Geri ir istorijos egzamino rezultatai. Visi pasirinkusieji istorijos egzaminą jį išlaikė. Įvertinimų vidurkis – 47,09 balo, bendras šalies vidurkis – 48,83 balo. Gerai ir labai gerai istorijos egzaminą išlaikė 63,64 proc. rajono abiturientų. Taip pat visi Alytaus rajono abiturientai išlaikė valstybinius biologijos, chemijos, geografijos, fizikos egzaminus.

Sunkiausia, kaip ir visoje Lietuvoje, įveikiamas buvo matematikos egzaminas. Alytaus rajone jo neišlaikė 19,05 proc. pasirinkusiųjų, Lietuvoje – 15,22 proc. Ne visiems sėkmingas buvo informacinių technologijų valstybinis egzaminas. Jo neišlaikė 1 iš 6 laikiusiųjų. Visgi, vienas Simno gimnazijos abiturientas buvo įvertintas 100 balų.

2021 m. rajone vidurinį išsilavinimą įgijo 83 abiturientai, besimokantys Alytaus rajono gimnazijose. Iš jų 25 įstojo į universitetus ir 9 į kolegijas. Iš viso į aukštąsias mokyklas įstojo 41% abiturientų, 21 abiturientas arba 25% įstojo į profesines mokyklas. 2021 m. likę abiturientai arba 34% pasirinko tarnybą kariuomenėje arba pradėjo dirbti.

2021 m. rajone pagrindinį išsilavinimą įgijo 121 dešimtokas.

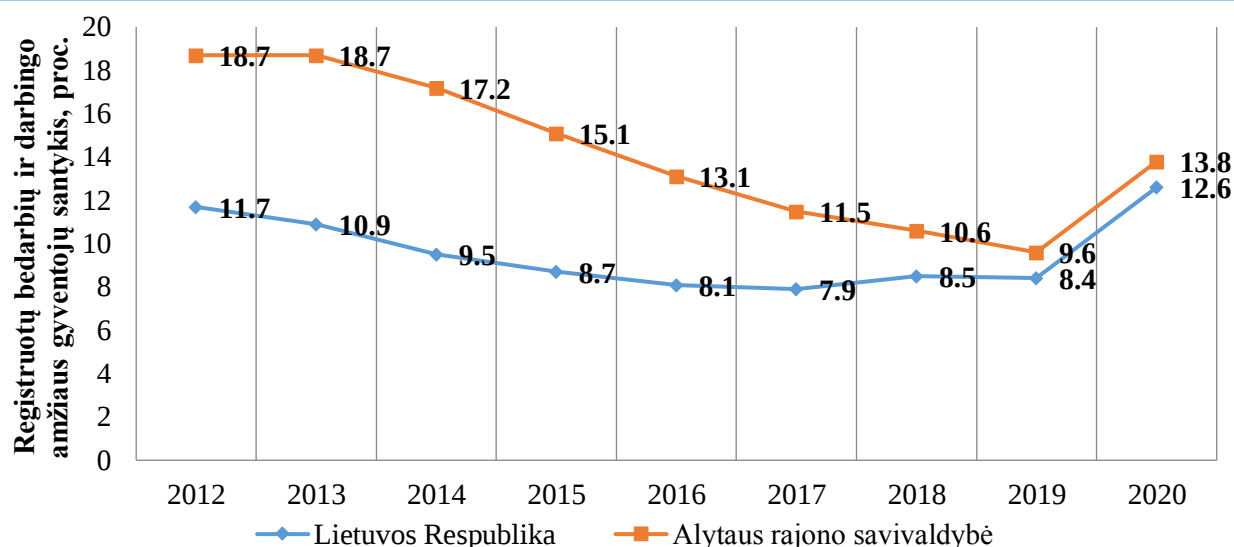
Užimtumas

Darbo biržos nuo 2018 m. spalio 1 d. tapo viena įstaiga – Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Gruodžio 1 d. šalyje buvo registruota 175,9 tūkst. darbo neturinčių asmenų – 7,3 proc. arba 13,8 tūkst. mažiau negu prieš mėnesį. Palyginti su 2020 m. gruodžio 1 d. bedarbių skaičius mažėjo 34 proc. arba 90,7 tūkst. Registruotas nedarbas šalyje lapkritį mažėjo 0,8 proc. punkto ir gruodžio 1 d. buvo 10,1 proc. Palyginti su praėjusių metų gruodžio 1 d. registruotas nedarbas sumažėjo 5,4 proc. punkto. Lapkričio mėnesį registruoto nedarbo rodikliai mažėjo beveik visose šalies savivaldybėse, išskyrus Neringą, kur augo 0,3 proc. punkto, Pakruojį (+0,2 proc. punkto) ir Raseinius (nepakito). Didžiausias mažėjimas fiksuotas Biržų (1,5 proc. punkto) ir Panevėžio miesto bei rajono (po 1,2 proc. punkto) savivaldybėse. Lapkričio mėnesį darbo ieškantys asmenys galėjo rinktis iš 51,6 tūkst. laisvų darbo vietų – 8,1 proc. mažiau nei spalį. Lapkričio pabaigoje registruotų laisvų darbo vietų buvo 17,1 tūkst. Daugiausia darbo pasiūlymų per lapkritį buvo registruota sunkiasvorių sunkvežimių ir krovinių transporto priemonių vairuotojams, krovikams, biurų, viešbučių ir kitų įstaigų valytojams, kambarinėms ir pagalbininkams, pardotuvių pardavėjams, nekvalifikuotiems apdirbimo pramonės darbininkams, virėjams, pakuotojams, lengvųjų automobilių, taksi ir furgonų vairuotojams, kepejams ir konditeriams, statybininkams

montuotojams. Užimtumas lapkritį suteiktas 30,6 tūkst. darbo ieškančių asmenų, tai yra 9,5 proc. mažiau nei spalį. 18,5 tūkst. suteiktos tarpininkavimo įdarbinant paslaugos – 9,1 proc. mažiau nei spalį. 2,6 tūkst. – pradėjo dalyvauti aktyvios darbo rinkos politikos priemonėse. Po 1,1 tūkst. darbo neturinčių asmenų suteikta pagalba per remiamojo įdarbinimo arba paramos mokymuisi priemonės. 9,5 tūkst. – pradėjo savarankišką veiklą išsigiję verslo liudijimus, spalį savarankišką veiklą pagal verslo liudijimus pradėjo 10,5 tūkst. Lapkritį į Užimtumo tarnybos klientų aptarnavimo skyrius kreipėsi 21,6 tūkst. darbo neturinčių asmenų, tai yra 1,4 tūkst. arba 6,2 proc. mažiau nei spalį. Palyginti su 2020 m. lapkričiu darbo neturinčių asmenų registravosi 15,2 proc. mažiau.

Statistikos departamento duomenimis nedarbo lygis šalyje, išaugęs per ekonominę krizę, kasmet mažėjo, tačiau pandemija COVID-19 lėmė nedarbo lygio pakilimą. 2020 metais jis buvo apie 8,5 proc. Atitinkamai kasmet didėja užimtumo lygis, paskutiniaisiais metais nukritęs tik per 0,5 proc.

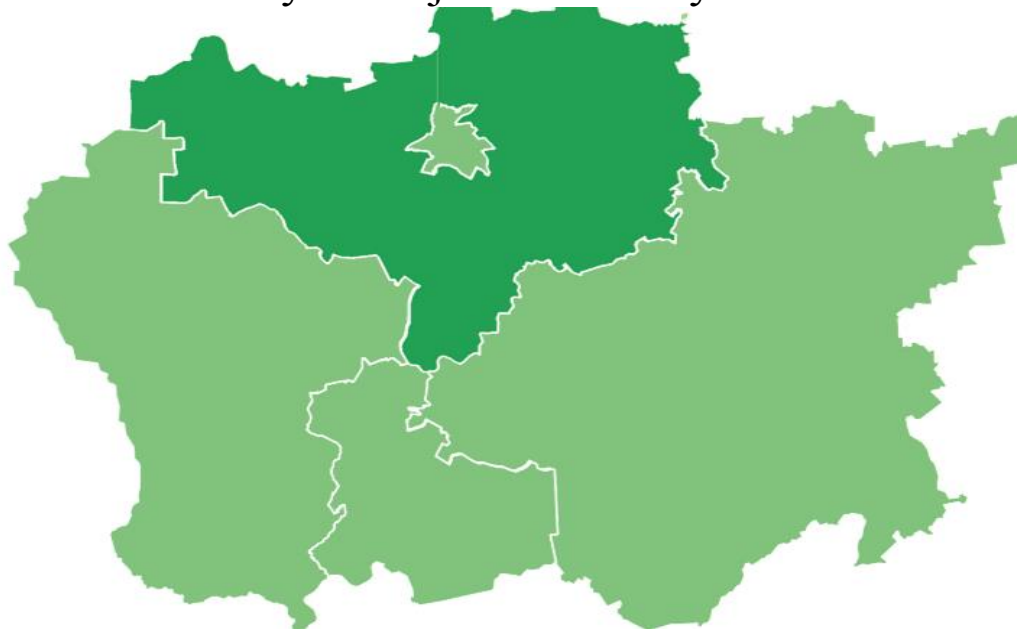
7 pav. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2012–2020 metais, proc.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Nedarbo lygis – tai bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis. Alytaus rajone 2020 metais nedarbas sudarė 13,8 procento, kai šalies vidurkis – 12,6 procento. Didelę įtaką padarė visame pasaulyje susiklosčius padėčiai. Pandemija sukėlė pasaulinę ekonominę krizę.

Alytaus rajono savivaldybė yra žiedinė savivaldybė, o situaciją jos darbo rinkoje stipriai įtakoja tendencijos Alytaus miesto ūkyje ir darbo rinkoje. Bankrutavus stambiosioms Alytaus miesto pramonės įmonėms, kur dirbo nemaža dalis rajono gyventojų, jie neteko darbo.

Alytaus rajono savivaldybė

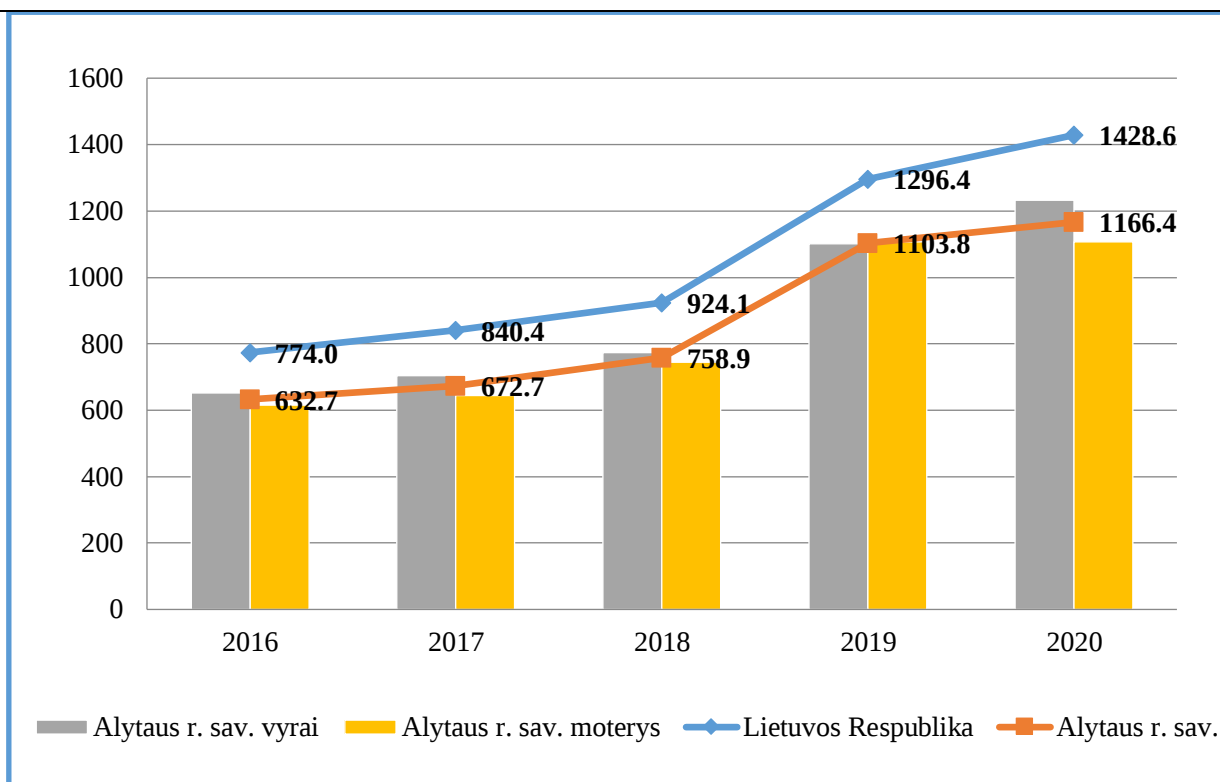
2 lentelė. Užimtumo tarnybos statistinė informacija Alytaus rajono savivaldybėje

<i>Per mėnesį</i>	<i>Skaičius, vnt.</i>			<i>Skaičius, vnt.</i>	
	Per 2020 m.	Per 2021 m.		2021-01-01	2021-04
Įregistruota darbo ieškančių	467	2423	Darbo ieškančių	4617	3918
Registruota bedarbių	197	911	Bedarbių	2812	1419
Įdarbinta per metus:	1618	2191	Registruotas nedarbas %	18,1 %	17,6 %

Šaltinis : Lietuvos užimtumo tarnyba <https://uzt.lt/darbo-rinka/darbo-rinkos-rodikliai/>, 2021

Darbo užmokestis apskrityje ir savivaldybėje

Analizuojant vidutinį darbo užmokestį, neatskaičius mokesčių ir vertinant kartu su individualių įmonių mokamu darbo užmokesčiu, galima teigti, kad 2016-2020 m. laikotarpiu vidutinis darbo užmokestis Alytaus r. sav. ir šalies mastu, didėjo (žr. 8 pav.). 2020 m. atotrūkis tarp šalies ir rajono vidutinio darbo užmokesčio buvo 262,2 Eur, neatskaičius mokesčių. Lyginant su 2019 m. atotrūkis žiankliai pasikeitė į gera. Per 2019-2020 m. laikotarpį vidutinis darbo užmokestis Alytaus r. sav. padidėjo 62,6 Eur. Šalies mastu vidutinis darbo užmokestis 2019-2020 m. laikotarpiu padidėjo 132,2 Eur, vadinasi, darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, šalies mastu ir savivaldybėje didėjo panašia tendencija.

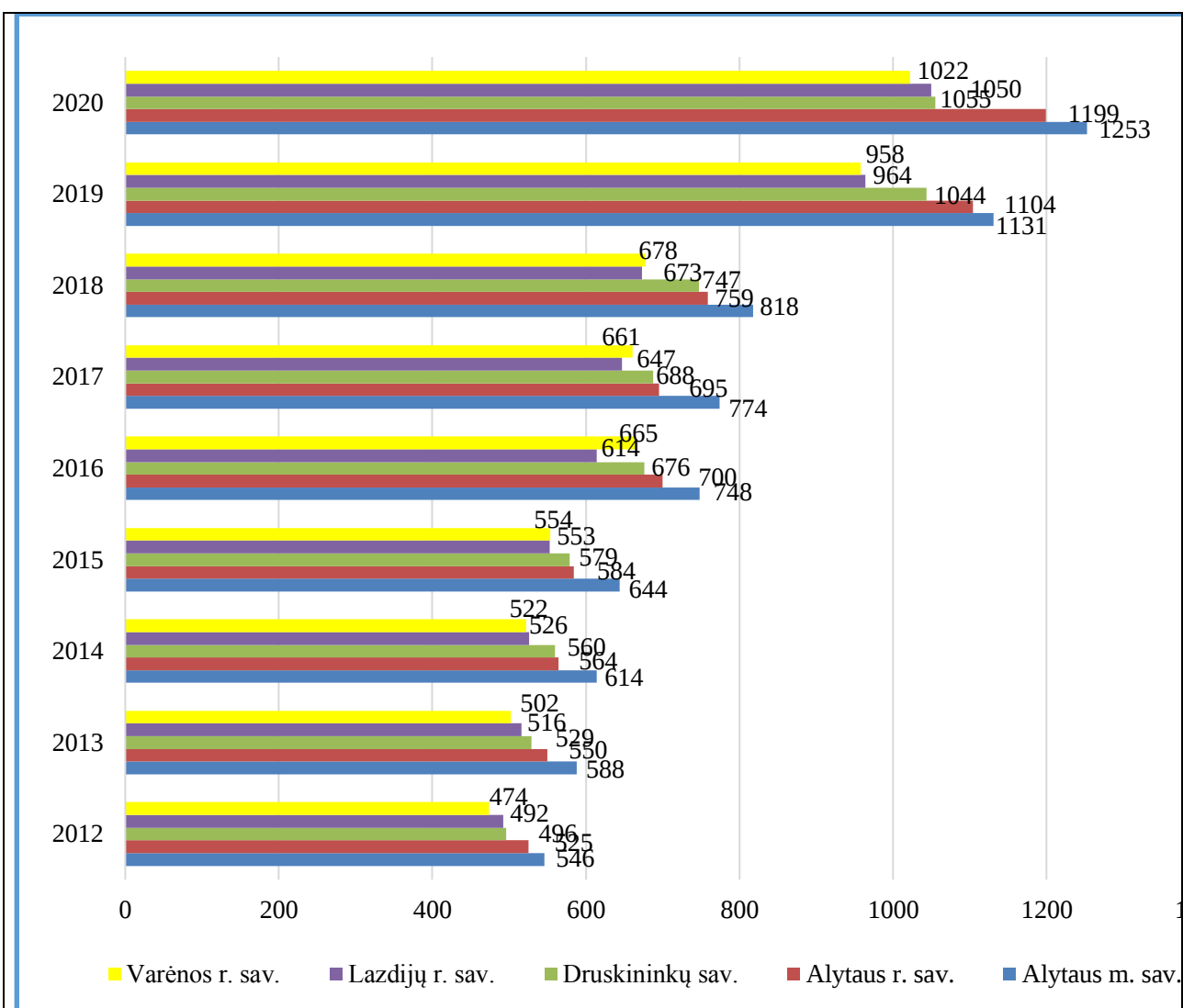

8 pav. Vidutinis darbo užmokestis Alytaus r. sav. (mėnesinis, bruto), Eur, lyginant šalies mastu ir išskiriant Alytaus r. sav. pagal lytį

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Lyginant vidutinį bruto darbo užmokestį Alytaus r. sav. pagal lytį 2016-2020 m. laikotarpiu, galima teigti, kad skirtumas tarp vidutinio darbo užmokesčio yra vyrų naudai. Didžiausias atotrūkis tarp vyrų ir moterų atlyginimo buvo 2020 m., jis siekė net 123,6 Eur – vyrų vidutinis atlyginimas siekė 1231,5 Eur, o moterų – 1107,9 Eur. 2018 m. skirtumas tarp vidutinių atlyginimų sumažėjo dvigubai, iki 29,9 Eur ir siekė vyrų atlyginimas – 774 Eur, o moterų – 744,1 Eur. Taip pat, galima pastebėti, kad 2018 m. lyginant su 2017 m., moterų vidutinis atlyginimas padidėjo net 100,6 Eur. O pats didžiausias pasiekimas ir atotrūkio ne tik sumažėjimas, bet ir susilyginimas įvyko per 2019 m. 2019 m. skirtumas tarp vidutinių atlyginimų išnyko ir siekė vyrų atlyginimas – 1100,9 Eur, o moterų – 1106,7 Eur.

Analizuojant vidutinį darbo užmokestį Alytaus apskrities savivaldybėse 2012-2020 metų laikotarpiu galima teigti, kad didžiausias vidutinis darbo užmokestis, per visą analizuojamą laikotarpį, yra Alytaus miesto savivaldybėje, kur 2020 m. siekė 1253 Eur (žr. 9 pav.). 2020 m. Alytaus rajono savivaldybėje vidutinis darbo užmokestis, lyginant su Alytaus miesto savivaldybe, buvo mažesnis 54 Eur ir siekė 1199 Eur. Trečias pagal dydį Alytaus apskrityje darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, buvo Druskininkų sav., kur 2020 m. siekė 1055 Eur. Už Alytaus r. sav. darbo užmokestis mažesnis 144 Eur. Ketvirtasis pagal didumą darbo užmokestis 2020 m. buvo Lazdijų r. sav., kur siekė 1050 Eur ir nuo Alytaus r. sav. atsiliko 149 Eur. Mažiausias darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių, Alytaus apskrityje 2020 m. buvo Varėnos r. sav., kur siekė 1022 Eur, ir nuo Alytaus r. sav. atsiliko 177 Eur.

9 pav. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis Alytaus regiono savivaldybėse, Eur

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, 2021

Nepaisant spartaus darbo užmokesčio augimo, jis išlieka 2–3 kartus mažesnis nei vidutiniškai ES. Tai lemia žemas darbo našumas, vienos mažiausių ES vienetinės darbo sąnaudos, žemas kainų lygis.

Socialinė apsauga

Siekiant sudaryti sąlygas asmeniui (šeimai) ugdyti ir stiprinti gebėjimus ir galimybes savarankiškai spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene, taip pat padėti įveikti socialinę atskirtį, savivaldybė vykdo valstybines (valstybės perduotas savivaldybėms) ir savarankiškas savivaldybės socialinės paramos funkcijas: skiriant ir mokant įvairias socialines išmokas bei organizuojant socialinių paslaugų teikimą. 2021 m. socialinei paramai skirta 10 mln. Eur.

Socialinės išmokos. 2021 metais išmokėta 8,4 mln. Eur įvairių socialinių išmokų 7675 asmenims. Daugiausia lėšų skirta išmokoms vaikams (4,9 mln. Eur) ir tikslinių kompensacijų išmokų gavėjams (2 mln. Eur).

Vienkartinė piniginė parama 2021 metais iš savivaldybės biudžeto lėšų 138,1 tūkst. Eur skirta šeimoms, dėl įvairių priežasčių (gaisro, stichinės nelaimės, ligos ir pan.) patekusioms į sunkią materialinę padėtį. Piniginė parama, atsižvelgiant į savivaldybės ir seniūnijų Piniginės socialinės paramos teikimo komisijų siūlymus, suteikta 876 šeimoms (asmenims). Buvo remiami ir gerai

besimokantys rajono studentai bei mokiniai. 2021 m. paramą gavo 30 aukštosiose bei profesinėse mokyklose besimokantys jaunuoliai. Iš viso studentams ir mokiniams išmokėta 10 tūkst. Eur.

Socialinės paslaugos. 2021 m. socialinės paslaugos suteiktos 4329 asmenims, išlaidos siekė 1,6 mln. Eur. Daugiausia lėšų (850,4 tūkst. Eur) panaudota senyvo amžiaus asmenų ir neįgalųjų ilgalaikiai (trumpalaikiai) socialinei globai stacionariuose socialinės globos įstaigose, t. y. Miroslovo globos namuose, Pivašiūnų globos namuose, Rumbonių parapijos grupinio gyvenimo namuose, kitų savivaldybių ar valstybės globos namuose finansuoti. Šiose įstaigose 2021 m. gyveno ir gavo socialinės globos paslaugas 123 asmenys. 113 senyvo amžiaus asmenų bei neįgalųjų buvo teikiamos socialinės priežiūros paslaugos (pagalba į namus), 41 neįgaliajam – integrali pagalba (dienos socialinė globa ir slauga asmens namuose), 5 neįgaliesiems asmenims buvo suteikta dienos socialinė globa, 76 – socialinė priežiūra institucijoje, 15 neįgalųjų gavo asmeninio asistento pagalbą asmens namuose. Išlaidos šioms paslaugoms 310,6 tūkst. Eur.

3 lentelė . Duomenys apie suteiktas socialines paslaugas 2021 metais

Paslaugos	2021 m. (tūkst. Eur)	Gavėjų skaičius
Senyvo amžiaus asmenų ir neįgalųjų ilgalaikė (trumpalaikė) socialinė globa institucijoje	850,4	123
Pagalba į namus senyvo amžiaus ir neįgaliesiems asmenims	177,1	113
Dienos socialinė globa institucijoje	35,7	5
Integrali pagalba (dienos socialinė globa ir slauga asmens namuose)	73,0	41
Asmeninė pagalba neįgaliesiems (asmeninio asistento paslaugos)	8,5	15
Socialinės priežiūros paslaugos neįgaliesiems institucijoje	16,3	76
Vaikų socialinė globa institucijoje ir šeimynoje	93,9	5 vaikai institucijoje, 2 vaikai šeimynoje
Socialinės priežiūros paslaugos socialinę riziką patiriančioms šeimoms	307,5	115 šeimų / 207 vaikai
Socialinės priežiūros paslaugos vaikams	56,8	87
Laikino apnakvindinimo ir apgyvendinimo nakvynės namuose paslaugos socialinės rizikos asmenims	1,0	3
Parama maisto produktais ir higienos prekėmis	5,9	3025
Specialaus transporto paslaugos	3,0	14
Asmens higienos ir priežiūros paslaugos	15,3	613

14 rajono žmonių su negalia pasinaudojo specialaus transporto paslaugomis. Jie buvo vežami į gydymo, reabilitacijos įstaigas, kultūros, sporto renginius.

Alytaus rajone vykdoma Būsto pritaikymo žmonėms su negalia programa. 2021 m. būstai pritaikyti 8 rajone gyvenantiems neįgaliesiems, iš jų 2 vaikams su sunkia negalia. Šiam tikslui skirta 29,0 tūkst. Eur (19,0 tūkst. Eur iš valstybės biudžeto ir 10,0 tūkst. Eur iš savivaldybės biudžetų lėšų). Neįgalieji, turintys specialiųjų poreikių, buvo aprūpinti techninės pagalbos priemonėmis. 2021 m. tokia pagalba buvo suteikta 23 asmenims.

Šeimoms, patyrusioms socialinę riziką, teikiamos socialinės priežiūros paslaugos. 2021 m. socialinės paslaugos suteiktos 115 šeimų.

Igyvendindama Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo nuostatas, savivaldybės administracija organizavo maisto produktų ir higienos prekių išdalijimą labiausiai

nepasiturintiems asmenims. Paramą maisto produktais ir higienos prekėmis gavo 3025 rajono gyventojai.

Savivaldybės administracija vykdo socialinės reabilitacijos paslaugų neįgaliesiems bendruomenėje projektų (toliau – projektai) administravimo funkciją. 2021 metais savivaldybės administracija organizavo projektų vertinimą bei atranką, skyrė lėšų ir finansavo projektus, kontroliavo projektų įgyvendinimą. Finansuoti 3 projektai, projektams įgyvendinti skirta 54,9 tūkst. Eur (45,7 tūkst. Eur valstybės biudžeto lėšos, 9,2 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšos).

2021 m. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto lėšomis organizuotos asmeninės higienos ir priežiūros (dušo, skalbimo) paslaugos. Šias paslaugas rajono gyventojams teikė 13 vietos bendruomenių, paslaugomis pasinaudojo 613 asmenų, neturinčių galimybių savo namuose naudotis dušu ir (ar) skalbykle. Šiam tikslui panaudota 15,3 tūkst. Eur savivaldybės biudžeto lėšų.

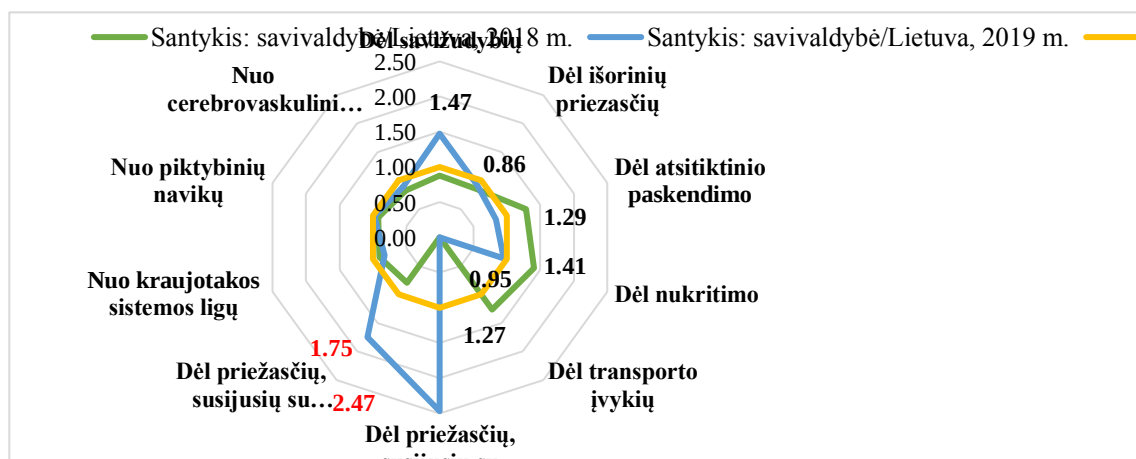
Sveikatos apsauga

Siekiant užtikrinti kokybišką Alytaus rajono savivaldybės gyventojų asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrą, sveikatos politikos įgyvendinimas vykdomas savivaldybės lygiu. Siekiama efektyviai formuoti sveikatos priežiūros sistemą, gerinant sveikatos priežiūros paslaugų praeinamumą, kokybę ir pacientų saugą, tikslingai paskirstant lėšas asmens ir visuomenės sveikatos priežiūrai, siekiant mažinti sveikatos netolygumus rajone.

Pagrindiniai tikslai – gyventojų sveikatos stiprinimas, mirtingumo mažinimas, gyvenimo kokybės gerinimas ir sveikatos santykių teisumas.

Visi gyventojai turi teisę siekti kuo aukštesnio savo sveikatos lygio, tiesiogiai įtakojančio ne tik individo, bet ir artimos aplinkos ir net valstybės gerbuvį. Be galo svarbu mažinti išvengiamo mirtingumo (mirtingumą, nulemtą ligų ar būklių, kurių galima išvengti) mastus, taikant žinomas ir efektyvias prevencines, diagnostikos ir / ar gydymo priemones, kurios kasmet tobulėja.

Visuomenės sveikatos stebėsenos duomenys leidžia stebėti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant ją, Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų / priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus. Pagrindinių rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („Šviesoforo“ kūrimas) kasmet atliekamas lyginant praėjusių metų Alytaus rajono savivaldybės gyventojų sveikatos stebėsenos rodiklius su Lietuvos vidurkiu (žr. 10 pav.).

10 pav. Standartizuotų Alytaus miesto mirtingumo rodiklių (100 000 gyv.) palyginimas su Lietuvos vidurkiu 2019–2020 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tikimybinis rodiklis, rodantis, kiek vidutiniškai metų gyvens kiekvienas gimęs arba sulaukęs tam tikro amžiaus žmogus, jeigu visą būsimą tiriamos kartos gyvenimą mirtingumo lygis kiekvienoje gyventojų amžiaus grupėje nekis.

Gyvenimo trukmei ilgėjant, daugėja ir vyresnio amžiaus žmonių. Alytaus mieste, kaip ir daugelyje Lietuvos savivaldybių, gyventojų skaičius sparčiai mažėja, informuoja Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Jo pateikiamais Lietuvos sveikatos departamento duomenimis, 2021 m. pradžioje Alytaus mieste gyveno 49 tūkst. 205 žmonės (45,62 proc. vyrų ir 54,38 proc. moterų), jie sudarė 1,8 proc. Lietuvos populiacijos (2 mln. 795 tūkst. 680 gyventojai).

Palyginimui: 2020 m. pradžioje Alytaus mieste gyveno 49 tūkst. 895 žmonės (45,63 proc. vyrų ir 54,37 proc. moterų), jie sudarė 1,8 proc. Lietuvos populiacijos (2 mln. 794 tūkst. 90 gyventojai). Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, Alytaus miesto gyventojų vidutinė gyvenimo trukmė 2020 m. (74,6 metai) buvo mažesnė už Lietuvos vidurkį (75,1 metai). Alytaus miesto gyventojų vidutinės gyvenimo trukmės rodikliai buvo: 77,7 metai (2017 m.), 78,5 m. (2018 m.) ir 77,9 m. (2019 m.). Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, 2020 m. Alytaus mieste 65 metų ir vyresnių gyventojų yra 22,4 proc. (2019 m. siekė 21,9 proc.) visų miesto gyventojų. Mažėja jaunesnio amžiaus gyventojų. 2020 metais Alytuje vaikai (iki 17 metų amžiaus) sudarė 15,6 proc. Alytaus miesto populiacijos, 30,1 proc. – 18-44 m., 31,8 proc. – 45-64 m. amžiaus gyventojai. Alytaus mieste 2020 m. gimė 360 kūdikių, (Lietuvoje – 25 tūkst. 144 kūdikiai) lyginant su 2019 m. duomenis, gimė 80 kūdikių mažiau. 2020 metais gimstamumo rodiklis vienam tūkstančiui Dzūkijos sostinės gyventojų teko 7,3 (Lietuvoje – 9). 2020 m. vaikų iki 1 m. amžiaus mirtingumo rodiklis vienam tūkstančiui gyvų gimusių buvo 5,6. Lietuvoje 2020 m. mirė 43 tūkst. 547 žmonės, t. y. 5 tūkst. 266 asmenimis daugiau negu 2019 metais. Alytaus mieste 2020 m. mirė 800 gyventojų (2019 m. – 637). Alytaus miesto savivaldybės 2020 m. ilgalaikis nedarbo lygis 2,8 proc. (2019 m. – 2,4 proc.), Lietuvos rodiklis – 2,6 proc. (2019 m. – 1,9 proc.).

Gydytojų skaičius – vienas iš rodiklių, apibūdinančių asmens sveikatos paslaugų prieinamumą ir jų pasiskirstymą visoje šalyje.

Viešoji įstaiga Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras (toliau – PSPC) yra Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos iš valstybės ar savivaldybės turto ir lėšų įsteigta Alytaus rajono savivaldybės viešoji sveikatos priežiūros ne pelno siekianti įstaiga. Pagrindinis įstaigos veiklos tikslas – gerinti Lietuvos gyventojų sveikatą, siekiant sumažinti gyventojų sergamumą, mirtingumą, kokybiškai teikti medicinos paslaugas. Pagrindiniai įstaigos veiklos uždaviniai – organizuoti ir teikti nespecializuotas ir specializuotas kvalifikuotas pirminės sveikatos priežiūros ambulatorines ir stacionarines paslaugas Alytaus miesto ir rajono gyventojams. Šios paslaugos teikiamos įstaigoje ir pacientų namuose. Esant reikalui, asmens sveikatos priežiūros paslaugos teikiamos visos Respublikos gyventojams, užsieniečiams, asmenims be pilietybės. Pirminio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugos prieinamos visiems asmenims ir yra orientuotos į asmens sveikatos profilaktiką ir sveikatos stiprinimą, sveikatos problemų sprendimą. Šio lygio specialistai rūpinasi ne tik gydymu, bet ir sveikatos išsaugojimu bei gerinimu, ligų profilaktika, stebi lėtinių ligų būklę, nukreipia pas reikalingą specialistą. Pagrindiniai pirminio lygio sveikatos priežiūros veiklos rodikliai:

	Gyventojų skaičius iš viso	Draustų privalomuoju sveikatos draudimu gyventojų skaičius	Nedraustų privalomuoju sveikatos draudimu gyventojų skaičius

Gyventojų skaičius 2020-12-31	17250	16378	872
Gyventojų skaičius 2019-12-31	17479	16403	1076
Sumažėjo – / Padidėjo :	-229	-25	-204

11 pav. Prisirašiusių gyventojų skaičius prie šeimos gydytojų ir gydytojų komandos

(Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras)

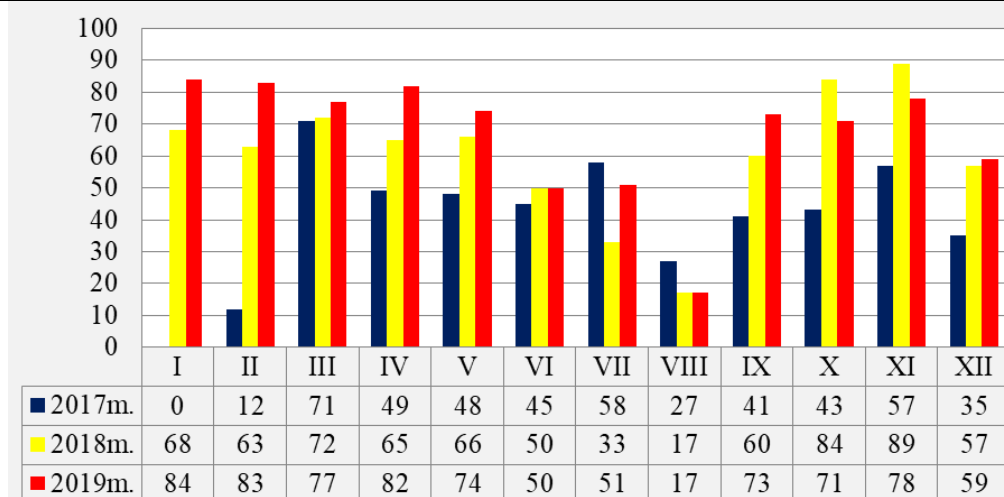
ARS asmens sveikatos priežiūros funkcijas vykdo dvi viešosios įstaigos ir viena privataus kapitalo įmonė: ARS Pirminės sveikatos priežiūros centras (ARS PSPC), ARS Greitosios medicinos pagalbos stotis ir UAB „Disolis“. Visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas vykdo viena biudžetinė įstaiga – ARS Visuomenės sveikatos biuras.

Remiantis ARSA informacija, ARS PSPC ambulatorines paslaugas teikia 5 ambulatorijose (Daugų, Butrimonių, Krokialaukio, Simno, Miroslavo) ir 2 BPG kabinetuose (Makniūnų ir Pivašiūnų). ARS PSPC priklausančioje Daugų slaugos ir palaikomojo gydymo ligoninėje teikiamos stacionaro paslaugos. Šeimos klinika „Disolis“ įsikūrusi Dauguose ir teikia ambulatorines asmens sveikatos priežiūros gydymo paslaugas.

2020 metų Alytaus rajono savivaldybės pirminės sveikatos priežiūros centras tęsė vykdyti projektą „Integrali pagalba į namus Alytaus rajone“, kurio tikslas teikti integralios pagalbos, t. y. slaugos ir socialinių paslaugų visumos paslaugas namuose. Teikiant šias paslaugas asmeniui tenkinami slaugos ir socialinių paslaugų poreikiai, teikiama nuolatinė kompleksinė specialistų pagalba ir priežiūra. Integrali pagalba teikiama komandos principu, kurią sudaro: socialinis darbuotojas ir jo padėjėjai, slaugytojas ir jo padėjėjai, masažistas, kineziterapeutas, ergoterapeutas.

Kokybiškos visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos visų amžiaus grupių rajono gyventojams, kaip ir ankstesniais metais, teikiamos per Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biurą, kuris įgyvendina savivaldybės savarankiškas ir valstybines visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas pagal šalyje ir savivaldybėje nustatytus ir patvirtintus visuomenės sveikatos priežiūros prioritetus, tikslus ir uždavinius.

Papildoma (ne asmens sveikatos priežiūros įstaigoje) psichologinė pagalba Alytaus rajono gyventojams Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure yra teikiama nuo 2017 m. vasario mėnesio (žr. 12 pav.). Treti metai, kai rajono gyventojai, minimaliomis laiko bei lėšų sąnaudomis, gali gauti profesionalią pagalbą - specialistas vyksta į seniūnijas, mokyklas, globos namus. Pagalba žmonėms tapo lengviau prieinama. Pageidaujantys gauti profesionalią pagalbą, gali registruotis konsultacijai per seniūnijų socialinius darbuotojus, el. paštu, tiesiogiai skambinti specialistui telefonu ar kalbėtis per Skype.

12 av. Psichologo konsultacijų dinamika

Alytaus rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras remdamasis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. liepos 3 d. įsakymu Nr. V-1596 „Dėl Ilgalaikių neigiamų COVID-19 pandemijos pasekmių visuomenės psichikos sveikatai mažinimo veiksmų plano patvirtinimo“, bei siekdamas stiprinti visuomenės psichologinę gerovę, psichikos sveikatą ir gyventojų streso valdymo įgūdžius teikia psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas bendruomenėms, įstaigoms, įmonėms, organizacijoms ir pavieniams asmenims. Psichologas asmenims, kuriems pasireiškia psichikos sveikatos rizikos veiksniai dėl sudėtingų gyvenimiškų situacijų, organizuoja ir (ar) teikia individualias paslaugas – konsultacijas, kurių metu psichologas įvertina sudėtingos gyvenimiškos situacijos sukeltus psichikos sveikatos rizikos veiksnius, numato preliminarų konsultacijų teikimo laikotarpį, numato konsultacijų teikimo tikslus ir numatomus rezultatus, suteikia emocinę paramą, sudaro galimybes išreikšti ir (ar) mažinti su asmens sudėtinga gyvenimiška situacija susijusius psichikos sveikatos rizikos veiksnius. Vienam asmeniui teikiamos ne daugiau kaip 5 individualios konsultacijos. Paslaugos gali būti teikiamos vaikams bei suaugusiesiems. Teikiant Paslaugas vaikui iki 16 metų, būtinas rašytinis vieno iš jo tėvų ar globėjo sutikimas. Paslaugų teikimas grindžiamas abipuse pagarba, tarpusavio supratimu ir susitarimu. Asmens pageidavimu Paslaugos gali būti teikiamos anonimiškai.

Kitos sveikatos priežiūros programos ir paslaugos

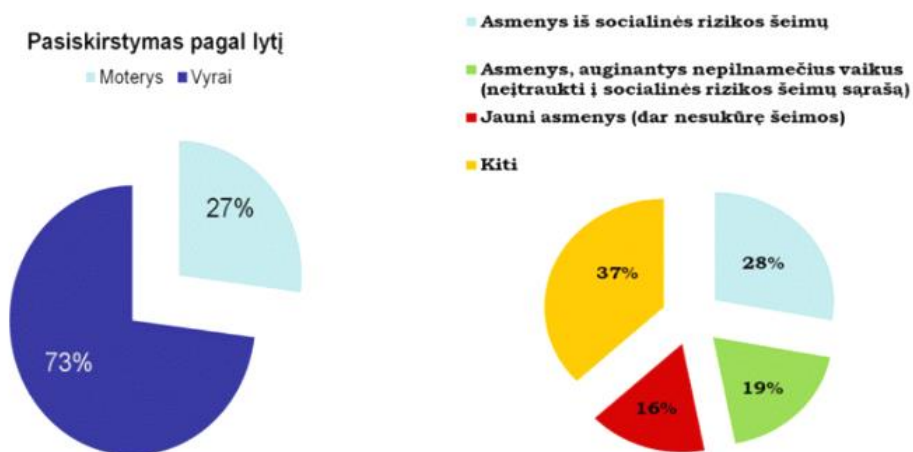
Visuomenės sveikatos rėmimo specialioji programa. Viena iš savivaldybės savarankiškųjų funkcijų – savivaldybės visuomenės sveikatos specialiosios rėmimo programos rengimas ir įgyvendinimas. 2019 metais siekiant tikslingai, kryptingai organizuoti ir užtikrinti visuomenės sveikatos specialiosios rėmimo programos vykdymą, pagal šią programą, sutarties pagrindu, tarp projekto vykdytojų ir savivaldybės administracijos direktoriaus, buvo finansuota 13 projektų.

Projektai įvairiapusiai, apimantys visas gyventojų grupes, įvairūs pagal veiklas ir vykdymo būdus, atitinka vertinimo kriterijus ir savivaldybės prioritetines sveikatos kryptis: vaikų ir jaunimo sveikata, lėtinių neinfekcinių ligų ir traumų prevencija, sveikos mitybos ugdymas, fizinio aktyvumo skatinimas, psichinės sveikatos gerinimas. Visi projektų vykdytojai projektams skirtas lėšas įsisavino, užsibrėžtus vertinimo kriterijus įvykdė sėkmingai.

Dantų protezavimo paslaugos teikimas. Gyventojams nemokama dantų protezavimo paslauga kompensuojama teisės aktais nustatyta tvarka iš privalomojo sveikatos draudimo fondo. Siekiant sumažinti gyventojų, laukiančių dantų protezavimo paslaugų eilę 2019 metais buvo

skiriami papildomi asignavimai dantų protezavimo paslaugoms suteikti. Protezavimo paslauga pasinaudojo 62 Alytaus rajono savivaldybės gyventojai.

Priklausomybių mažinimo programa. Dažna socialinių problemų priežastis – gyventojų priklausomybės. Atsižvelgiant į tai, ARS 7 m. yra įgyvendinama socialinę riziką patiriantiems asmenims orientuota priklausomybių mažinimo programa, kurios pagrindinis tikslas – padidinti ARS gyventojų galimybes gydytis nuo priklausomybės ligų (žr. 13 pav.). Programa įgyvendinama bendradarbiaujant medikams, socialiniams darbuotojams, bendruomenių nariams, programos dalyviams bei jų šeimos nariams; siejant su šia programa, kelioms dešimtims programos dalyvių pavyko pasiekti teigiamų pokyčių jų gyvenime (aktyvumas darbo rinkoje, pagerintos buities sąlygos, nekeliami vaikų priežiūros apribojimo klausimai ir pan.). Kasmet programa pasinaudoja apie 40-50 asmenų. Visiems programos dalyviams buvo suteiktos paslaugos dėl priklausomybės alkoholiui. Bendromis medikų, socialinių darbuotojų, bendruomenių narių ir programos dalyvių bei jų šeimų narių pastangomis per penkerius programos vykdymo metus daugiau nei trisdešimčiai programos dalyvių pavyko pasiekti teigiamų pokyčių jų gyvenime: įsidarbinta arba neprarastas darbas, pagerintos buities sąlygos, nekeliami vaikų priežiūros apribojimo klausimai ir pan. Visų metų atkryčių dinamika – iki 40 proc.

13 pav. Priklausomybių mažinimo programos dalyvių pasiskirstymas pagal lytį ir šeimyninę padėtį

Užtikrinant kokybiškas ir gyventojams prieinamas sveikatos priežiūros paslaugas savivaldybėje taip pat buvo vykdomos triukšmo prevencijos priemonės, maudyklų stebėseną, koordinuojamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas, aktyviai dalyvaujama skleidžiant tikslingą informaciją savivaldybės gyventojams tiek asmens, tiek ir visuomenės sveikatos apsaugos srityse.

Kultūra

Siekiama gerinti gyventojų informacinį, kultūrinį aptarnavimą, išsaugoti ir plačiau panaudoti regiono kultūrinį savitumą, užtikrinant kultūros įstaigų veiklą, ugdyti visuomenės kultūrinį, pilietinį bei visuomeninį aktyvumą, tradicinės religinės bendruomenės skatinimas, formuoti ir įgyvendinti savivaldybės kultūros politiką bei atlikti visus veiksmus, susijusius su savivaldybės teigiamo įvaizdžio formavimu.

Kultūros projektų finansavimui skirta 70500 Eur (svarbiausiems bei tradiciniams rajono renginiams, valstybinėms kalendorinėms datoms pažymėti, meno mėgėjų kolektyvams skatinti, leidybai).

Įgarsinti 128 rajono renginiai. Naudota savivaldybės mobili garso ir šviesos technika, mobili scena – 23 renginiuose.

Kuruota koordinuota Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro veikla, rajoninės šventės, renginiai. Parodos, tautodailininkų. Amatininkų parodos – mugės.
Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro veikla 2021 m.

Pavadinimas	Meno mėgėjų kolektyvai (su būreliais)	Kolektyvų veikloje dalyvauja dalyvių	Suorganizuota renginių (parodų, švenčių, diskotekų, išvykų ir t. t.)	Lankytojų skaičius renginiuose	Kultūros plėtros programos lėšomis finansuoti projektai
ARSKC ir skyriai	62	473	292	83320	16

Alytaus rajono savivaldybės kultūros centro lėšos 2021 m.

Pavadinimas	Savivaldybės biudžeto lėšos Eur	Surinkta specialiųjų lėšų Eur	Projektų finansavimas Eur	Regioninių kultūros projektų („Tolygi raida“) lėšos
ARSKC ir skyriai	497400	6322	38670	7250

Alytaus rajone suorganizuoti ir įgyvendinti Alytaus rajoną reprezentuojantys didieji renginiai: „Op ir vasara Butrimonyse!“, Joninės Dauguose, Simne, Nemunaitėje, Pivašiunuose, Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos iškilmė Dauguose, Oninių (šviežios duonelės) šventė Punioje, „Takelis veda vėl namo“ Eičiūnuose, „Kaip gyveni, kaimyne“ Krokialaukyje, „Taip dainavo mūs senoliai“ Luksnėnuose, „Skambėk širdy, nenustok“ Alovėje, Miroslavo seniūnijos šventė „Širdim tave apkabinsiu“, Kalėdinių eglučių įžiebimo šventės Alytaus rajono seniūnijose.

Meno mėgėjų kolektyvų skatinimui: kapelos „Punelė“ CD leidybai, Simno skyriaus liaudiškos muzikos kapelai „Simnyčia“ instrumentų įsigijimui.

Technologiniai veiksniai

Į gamybą orientuotos inovacinės veiklos efektyvumą labiausiai lemia technologiniai pasikeitimai, kurie nuolat vyksta išorinėje aplinkoje. Neįvertinus minėto veiksnio, inovacinės veiklos rezultatas gali tapti nekonkurentiškas. Pabrėžtina ir tai, kad itin daug reikšmės inovacinei veiklai turi intelektinis potencialas – informacija. Plinta daugybė esamų ir vis naujai atsirandančių kanalų, padeda laiku ir deramai įvertinti technologinius veiksnius (naujos technologijos, medžiagos, technika). Nesugebėti laiku reaguoti į nuolat vykstančius pasikeitimus inovacinei veiklai gali būti pražūtinga.

Ilgalaikėje perspektyvoje svarbiausias ir patikimiausias Lietuvos ekonomikos augimo šaltinis yra žinios, technologijos ir žmonių ištekliai. Tokią išvadą lemia dvi priežastys.

Pirma, Lietuvos vietinė rinka yra labai maža, o jos tradicinių produktų eksporto rinkos taip pat yra ribotos arba jose yra stipri konkurencija. Dėl šios priežasties, eksporto nevykdančios įmonės, šiuo, globalinės krizės laikotarpiu susidūrė su itin didelėmis problemomis ir dauguma jų priverstos bankrutuoti arba reorganizuoti savo veiklą.

Antra, Lietuvoje jau senokai pasibaigė periodas, kai verslo įmonės galėjo palyginti nesunkiai, gaminant standartinius produktus, be didesnių pastangų ar taikant gana elementarius verslo organizavimo metodus gauti pelną. Šiuo sunkiu periodu, kai ekonomikos nuosmukis pasiekė apogėjų, siekiant sėkmingai plėtoti ir vystyti verslą, jau reikia išsiugdyti tokias kokybes, kurios siejasi su sėkmingos konkurencijos veiksniais. Norint įsitvirtinti naujose rinkose, Lietuvai reikia naujų technologijų ir inovacijų.

Pagrindinės Alytaus rajono problemos – didžiųjų įmonių žlugimas. Vietoj žlugusių didžiųjų įmonių kūrėsi smulkusis ir vidutinis verslas. Didžioji dalis Alytaus rajono įmonių stengėsi vykdyti

inovacines veiklas: kūrė naujus ir tobulino esamus produktus, diegė naujas ir modernias technologijas, pažangius vadybos metodus, kokybės valdymo sistemas. Dalis įmonių ir toliau planuoja investuoti į inovacijų diegimą. Pagrindinis veiksnys, skatinantis inovacijų diegimą versle, – išaugęs įmonės konkurencinis pranašumas, kuris suteikia stiprų pagrindą sparčiai inovacijų plėtrai, kad inovacinių projektų inicijavimas susijęs su įmonės ateities vizija ir ilgalaikiais tikslais, taip pat manoma, kad inovacijų diegimas išgelbės įmonę nuo gresiančios krizės.

Viena iš didžiausių kliūčių, su kuriomis tenka susidurti naujus produktus ir procesus diegiančioms įmonėms – didelės investicijos ir per mažas inovacijų finansavimas. Priežastis – didelės išlaidos ir ekonominė naujovių diegimo rizika, ilgas inovacijų atsipirkimo laikas ir tinkamų lėšų šaltinių stoka. Kitas svarbus veiksnys – aukštos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas. Alytaus miesto įmonių tyrimas parodė, kad inovacijų plėtrą stabdo tinkamos srities ir kvalifikacijos specialistų stygius arba prastokas jų parengimas. Žema verslininkų kvalifikacija ir aktyvumas dalyvaujant inovacinėje veikloje – viena aktualiausių inovacijų valdymo problemų.

Įmonėms trūksta informacijos inovacijų klausimais. Daugelis įmonių susiduria su problema ieškosamos naujų technologijų, partnerių, kurie galėtų finansuoti naujų produktų ar paslaugų kūrimą. Daugelį gamybos atnaujinimo ir modernizavimo klausimų įmonės sprendžia neturėdamos pakankamai informacijos ir vadybinio pasirengimo, naudojant tokias priemones kaip verslininkų informatyvumo didinimas apie naujas verslo galimybes vietinėse ir tarptautinėse rinkose, apie galimus partnerius, viešųjų pirkimų bei kooperacijos su didesnėmis įmonėmis galimybes, technologines ir kitas inovacijas, finansavimo galimybes.

Alytaus rajono savivaldybėje taip pat diegiamos naujausios technologijos, įdiegus jas pagerės savivaldybės administracijos vidaus administravimo ir valdymo tobulinimas. Įgyvendintas projektas yra pakankamai inovatyvus – programiniai sprendiniai pritaikomi konkrečioms Alytaus rajono savivaldybės poreikiams. Programiniai sprendiniai sukurti taip, kad bus palikta nuolatinio tobulinimo galimybė – keičiantis įstatymams, savivaldybės valdymo struktūrai ar, paprasčiausiai, pagal savivaldybės darbuotojų poreikius ir pastabas, bus galima įterpti naujus modulius arba atnaujinti senus. Pagrindinė projekto pridėtinė vertė – nuolatinis tobulinimas ir lankstus reagavimas į besikeičiančią situaciją. Įgyvendinami projektai skirti įtraukti gyventojus į demokratijos procesus. Alytaus rajono savivaldybės administracija el. demokratijos priemonėmis siekia remti elektroninių sistemų, leidžiančių reikšti pilietinę nuomonę įvairiais valstybiniais ar regioniniais klausimais, kūrimą; plėtoti priemones, leidžiančias savivaldybės gyventojams daugiau sužinoti apie su jų gyvenimu susijusius valdžios sprendimus ir teikti pastabas teisės aktų projektams, diskutuoti, balsuoti ir kurti priemones, įtraukiančias jaunimą į jų socialinę aplinką. Projektu bus sukurtos ir įdiegtos el. priemonės, kuriomis savivaldybės atstovai galės pateikti visuomenei aktualius duomenis. Sukurtos el. priemonės rinkėjui leis užfiksuoti savo nuomonę savivaldybių tarybų svarstomais ir priimamais nutarimais ir palyginti savo nuomonę su politinių partijų ir atskirų tarybos narių valia vienu ar kitu klausimu. Numatoma įgyvendinti tokias veiklas: savivaldybės internetinės svetainės struktūros ir funkcionalumo modernizavimą pagal el. demokratijos principus ir nustatytus poreikius; kokybės vadybos sistemų diegimas Alytaus rajono savivaldybės administracijoje, gerinant piliečių aptarnavimą. Būtų gerinama viešųjų paslaugų kokybė.

Vidaus veiksniai:

Teisinė bazė. Alytaus rajono savivaldybė organizuodama savo veiklą vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymais ir vidiniais dokumentais: Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, Lietuvos Respublikos Valstybės tarnybos įstatymu, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymu, Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymu, Alytaus rajono savivaldybės tarybos veiklos reglamentu, Alytaus rajono savivaldybės administracijos veiklos nuostatais ir kitais savivaldos institucijų veiklą reglamentuojančiais dokumentais.

Organizacinė struktūra. Vietos savivalda – įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės – teisė laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir kitus Lietuvos Respublikos įstatymus per administracinio vieneto

nuolatinių gyventojų tiesiogiai išrinktų atstovų į savivaldybės tarybą bei jos sudarytą vykdomąją ir kitas institucijas.

Vietos savivaldos principus Alytaus rajone įgyvendina šios vietos savivaldos institucijos: atstovaujamoji – Alytaus rajono savivaldybės taryba ir vykdomoji – Alytaus rajono savivaldybės administracijos direktorius, turinčios vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas.

Pagal veiklos pobūdį savivaldybių funkcijos skirstomos į vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo. Vietos valdžios funkcijas įstatymų nustatyta tvarka įgyvendina savivaldybės taryba. Viešojo administravimo funkcijas įstatymų nustatyta tvarka atlieka savivaldybės taryba, savivaldybės administracijos direktorius, kiti savivaldybės įstaigų ir tarnybų vadovai, valstybės tarnautojai, kuriems teisės aktais ar savivaldybės tarybos sprendimais suteiktos viešojo administravimo teisės savivaldybės teritorijoje. Viešąsias paslaugas teikia savivaldybių įsteigti paslaugų teikėjai arba kiti viešai pasirenkami fiziniai bei juridiniai asmenys, sudarę sutartis su savivaldybėmis.

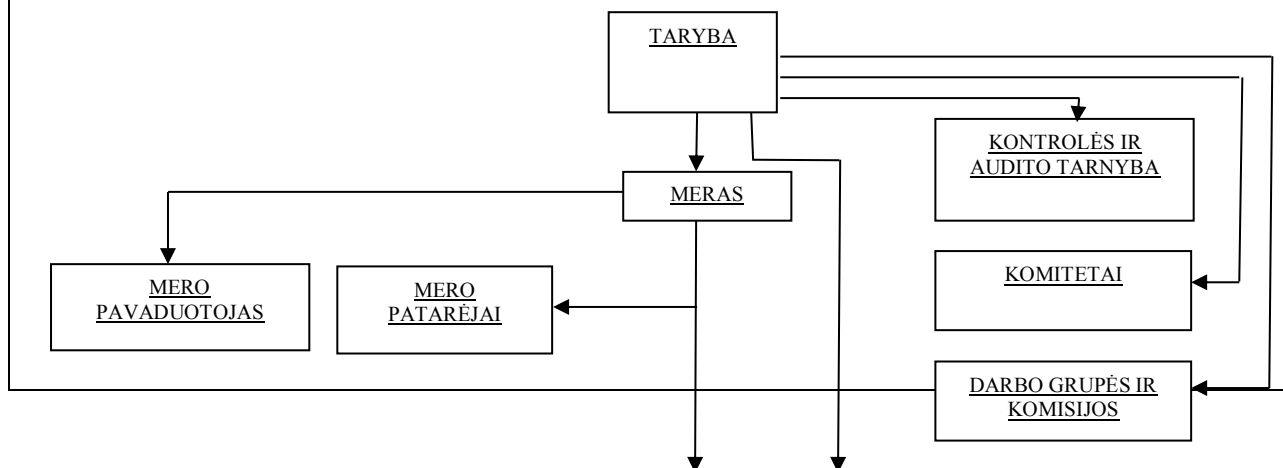
Alytaus rajono savivaldybės atstovaujamoji institucija išrinkta ketveriems metams savivaldybių rinkimuose, vykusiuose 2019 m. kovo 3 d. Rinkimus laimėjusios partijos sudarė naują koaliciją. Tarybą sudaro 25 tarybos nariai. Iš savivaldybės narių sudaromi tarybos komitetai, kurių pagrindinės funkcijos yra klausimų nagrinėjimas ir teikimas tarybai ir merui svarstyti, kontroliuoti, kaip laikomasi įstatymų bei kaip vykdomi tarybos sprendimai, mero potvarkiai.

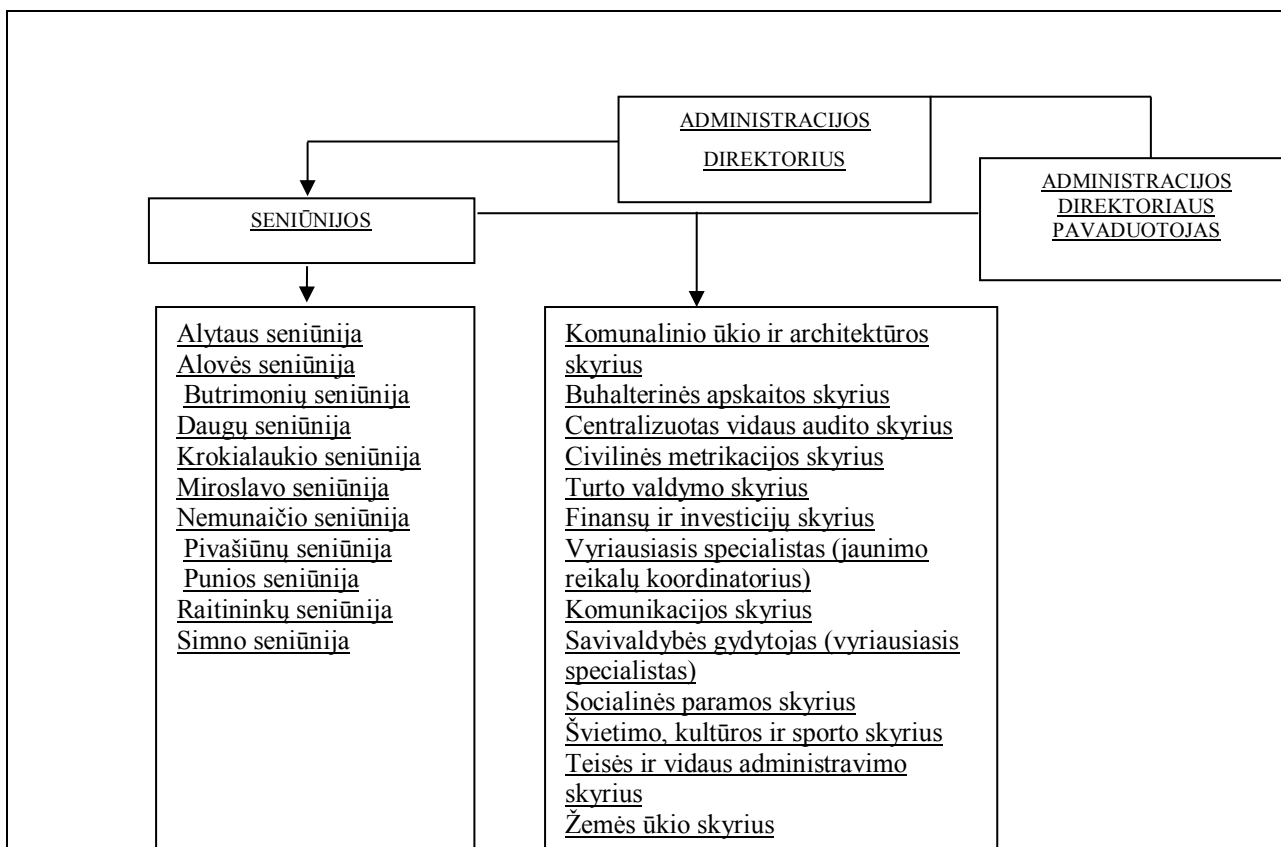
Sudaryti 6 Alytaus rajono savivaldybės komitetai: Ekonomikos ir biudžeto, Švietimo, kultūros ir sporto, Sveikatos apsaugos ir socialinių reikalų komitetas, Komunalinio ūkio plėtros ir aplinkos apsaugos, Kaimo plėtros ir investicijų, Kontrolės. Sudarytos komisijos: Teisėsaugos ir teisėtarkos, Etikos, Peticijų, Antikorupcinė.

Savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba – prižiūrinti, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas Savivaldybės turtas, kaip vykdomas biudžetas, atskaitingas Tarybai.

Alytaus rajono savivaldybės administracija yra viešasis juridinis asmuo, kurio steigėja yra Taryba, jos vadovas – Savivaldybės administracijos direktorius. Savivaldybės administraciją sudaro struktūriniai ir struktūriniai teritoriniai padaliniai – seniūnijos. 2020 m. sausio 15 d. įsigaliojo nauja Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūra (patvirtinta Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2019-10-24 sprendimu Nr. K-181), kurią sudaro savivaldybės administracijos struktūriniai padaliniai, iš viso 11, t. y. Komunalinio ūkio ir architektūros skyrius, Būhalterinės apskaitos skyrius, Centralizuotas vidaus audito skyrius, Civilinės metrikacijos skyrius, Turto valdymo skyrius, Finansų ir investicijų skyrius, Komunikacijos skyrius, Socialinės paramos skyrius, Švietimo, kultūros ir sporto skyrius, Teisės ir vidaus administravimo skyrius ir Žemės ūkio skyrius. Į struktūrinius padalinius neįeinantys valstybės tarnautojai, t. y. Savivaldybės gydytojas (vyriausiasis specialistas) ir Vyriausiasis specialistas (jaunimo reikalų koordinatorius).

Taip pat į Alytaus rajono Savivaldybės administracijos struktūrą įtraukiama 11 seniūnijų: Alytaus, Alovės, Butrimonių, Daugų, Krokialaukio, Miroslavo, Nemunaičio, Pivašiūnų, Punios, Raitininkų, Simno.

14 pav. Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūra

Žmogiškieji ištekliai (pareigybės, kvalifikacija). Nuolat kintančioje aplinkoje formuojasi naujas požiūris į instituciją kaip veiklos sistemą, kurioje darbuotojai, tai yra žmogiškieji ištekliai, tampa svarbiausia ir aktyviaja sistemos dalimi, lemiančia institucijos veiklos efektyvumą. Žmogiškųjų išteklių efektyvus valdymas yra gyvybiškai svarbus veiksnys, siekiant savivaldybės tikslų bei naudos kiekvienam individui, organizacijai ir visuomenei.

Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2020 m. vasario 6 d. sprendimu K-11 nustatytas didžiausias leistinas Alytaus rajono savivaldybės administracijos valstybės tarnautojų pareigybių ir darbuotojų dirbančių pagal darbo sutartis ir gaunančių užmokestį iš savivaldybės biudžeto, skaičius – 189. Įsigalioja sprendimas 2020 m. birželio 1 d.

Yra patvirtinta mero, mero pavaduotojo, 2 mero patarėjo ir tarybos sekretoriaus (politinio asmeninio pasitikėjimo) pareigybės, kurios į bendrą administracijos patvirtintą etatų skaičių neįskaičiuojamos. Savivaldybės darbuotojams būtina tobulinti žmogiškųjų išteklių valdymą bei administracinius gebėjimus, todėl organizuojami įvairūs darbuotojų mokymai: stažuotės, seminarai, kvalifikacijos kėlimo renginiai.

Planavimo sistema. Pagrindiniai planavimo dokumentai, kuriais vadovaujama planuojant rajono plėtrą ir savivaldybės veiklą, yra šie:

- Alytaus rajono savivaldybės 2021–2028 m. strateginės plėtros planas, patvirtintas Savivaldybės tarybos 2020 m. gruodžio 28 d. sprendimu Nr. K-268 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2021–2028 metų strateginės plėtros plano patvirtinimo“. Plane išdėstyta rajono vizija, ilgalaikiai prioritetai, tikslai, uždaviniai ir veiksmai strategijai įgyvendinti;
- Alytaus rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas. Pagrindinis teritorijų planavimo dokumentas, privalomas visoms institucijoms ir reglamentuojantis darnią savivaldybės teritorijų plėtrą;
- Trimetis Savivaldybės strateginis veiklos planas (toliau – ARSVP). Savivaldybės strateginiai veiklos planai rengiami planuojant Savivaldybės veiklą ateinantiems trejiems metams ir kasmet atnaujinami;
- Alytaus rajono savivaldybės administracijos ir seniūnijų metiniai veiklos planai, savivaldybės įstaigų metiniai planai;

☐ **Metinis savivaldybės biudžetas.**

Alytaus rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2021 m. rugsėjo 16 d. sprendimu Nr. K-172 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės strateginio planavimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Šis tvarkos aprašas reglamentuoja kasmetinį Alytaus rajono savivaldybės trejų metų strateginio planavimo dokumentų ir jų įgyvendinimą detalizuojančių planavimo dokumentų rengimą, svarstymą ir tvirtinimą, įgyvendinimo stebėseną, numatytų pasiekti rezultatų vertinimą, ataskaitų dėl planavimo dokumentų įgyvendinimo rengimą ir svarstymą, savivaldybės gyventojų įtraukimą į jų rengimą, svarstymą ir įgyvendinimo priežiūrą, viešinimą. Tai dokumentas, sudarantis sąlygas koordinuoti ir kontroliuoti Alytaus rajono savivaldybės strateginių veiklos planų įgyvendinimą, vertinti strateginio veiklos plano įgyvendinimo poveikį rajonui, prireikus papildyti ar keisti Alytaus rajono savivaldybės strateginius veiklos planus. Taip pat šiame tvarkos apraše be strateginių veiklos planų rengimo, numatyta strateginių plėtros planų ir metinių planų rengimas ir koregavimas.

Finansiniai ištekliai. Alytaus rajono savivaldybės strateginio veiklos plano programų įgyvendinimui naudojamas vienas iš pagrindinių finansavimo šaltinių – Alytaus rajono savivaldybės biudžeto lėšos (biudžetas ir tikslinės dotacijos). Tačiau kiekvienais metais įvairiems projektams įgyvendinti pritraukiamas finansavimas ir iš kitų šaltinių. Tai ES struktūrinių fondų ir programų lėšos, valstybės biudžeto lėšos. Kiekvienas asignavimų valdytojas yra atsakingas už teisingą programų sąmatų sudarymą ir vykdymą neviršijant patvirtintų asignavimų, už paskirtų asignavimų naudojimo teisėtumą ir efektyvumą.

Alytaus rajono savivaldybės 2012–2021 metų biudžeto pajamos sudaro:

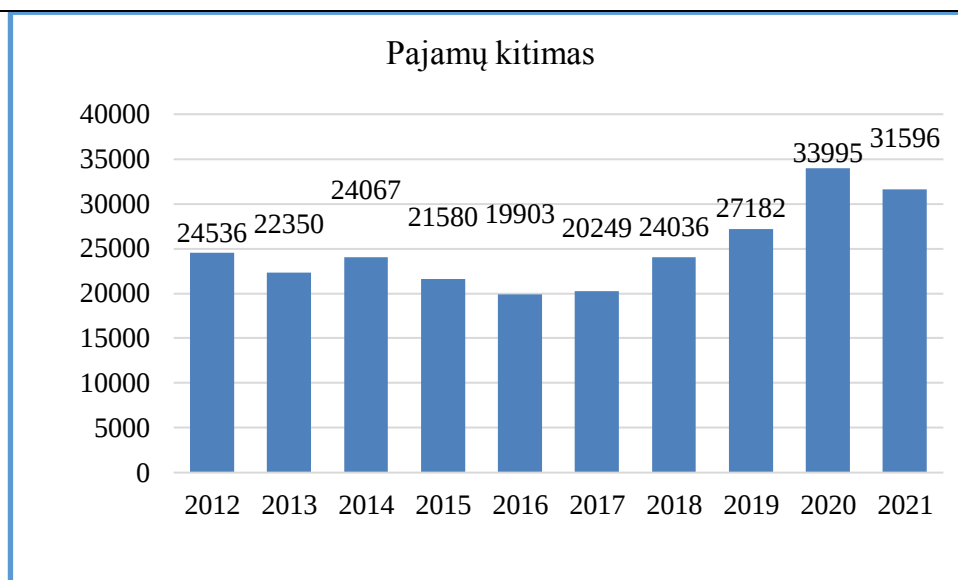
☐ **Mokesčiai.** Pajamų ir pelno mokesčiai (gyventojų pajamų mokestis), turto mokesčiai (žemės mokestis, paveldimo turto mokestis, nekilnojamo turto mokestis), prekių ir paslaugų mokesčiai (mokesčiai už aplinkos teršimą, rinkliavos).

☐ **Dotacijos.** Europos Sąjungos finansinės paramos lėšos, dotacijos iš kitų valdymo lygių.

☐ **Kitos pajamos.** Turto pajamos, pajamos už prekes ir paslaugas, pajamos iš baudų ir konfiskacijos, kitos neišvardytos pajamos.

☐ **Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos.** Ilgalaikio materialiojo turto realizavimo pajamos (žemės ir žemės gelmių išteklių realizavimo pajamos).

Didžiausią savivaldybės biudžeto pajamų dalį kasmet sudaro mokesčiai ir dotacijos. Biudžeto pajamos nuo 2010 iki 2012 metų didėjo, 2013 metais pastebimas sumažėjimas, tačiau 2014 metais biudžeto pajamos padidėjo 7,7 proc. lyginat su 2013 metais, kadangi buvo paimta paskola investicinių projektų įgyvendinimui. 2015 metais pastebimas pajamų sumažėjimas 10,3 proc. Lyginant 2017 su 2016 m. pajamų gavimas didesnis 1,8 proc. 2018-2021 m. laikotarpyje pastebimas biudžeto pajamų augimas, kurį labiausiai lėmė gaunama didesnė mokesčių dalis (žr. 17 pav.).

15 pav. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto pajamų kitimas 2012–2022 metais, tūkst. Eur

Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2022

Alytaus rajono savivaldybės biudžetas 2021 m. gavo 31 mln. 596,4 tūkst. eurų pajamų. Iš jų gyventojų pajamų mokesčio gauta 17 mln. 146,1 tūkst. eurų, turto mokesčių – 1 mln. 17 tūkst. eurų, 44,2 tūkst. eurų gauta prekių ir paslaugų mokesčių t. y. mokesčiai už aplinkos teršimą. 11 mln. 734,1 tūkst. eurų gauta tikslinių dotacijų. Iš šių dotacijų 4 mln. 181,1 tūkst. eurų skirta mokinio krepšeliui finansuoti, 3 mln. 71,6 tūkst. eurų valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, 88,5 tūkst. eurų savivaldybės vietinės reikšmės keliams (gatvėms) tiesti, taisyti, prižiūrėti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti, iš apskrities perimtomis įstaigoms išlaikyti – 210,2 tūkst. eurų.

666,4 tūkst. eurų gauta iš Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų einamiesiems tikslams.

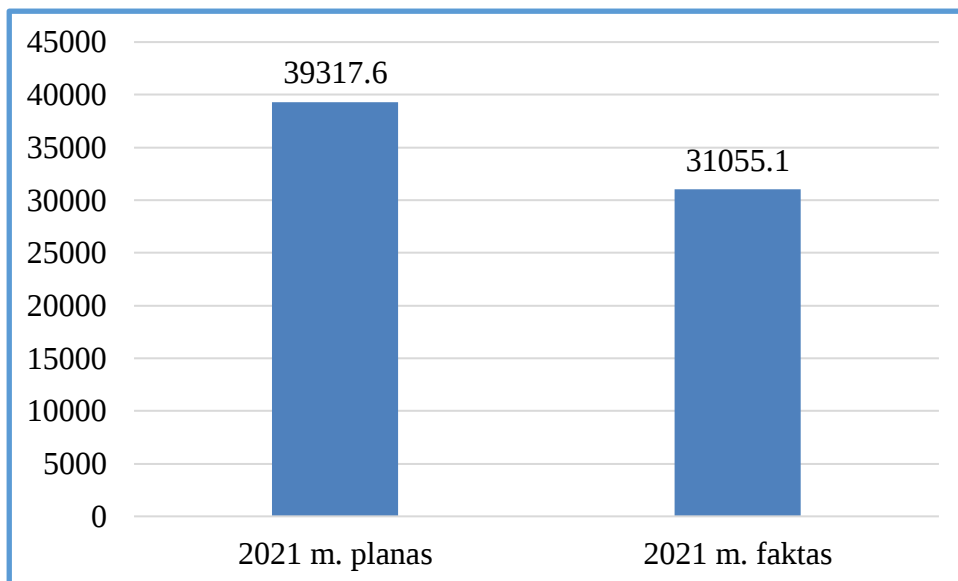
Kitų dotacijų einamiesiems tikslams gauta 1 mln. 161 tūkst. eurų, iš jų: **12,1** tūkst. eurų – valstybės biudžeto lėšos skirtos išlaidoms susijusioms su pedagoginių darbuotojų skaičiaus optimizavimu, **40,2** tūkst. eurų – lėšos siekiant šalinti COVID-19 ligos padarinius ir valdyti jos plitimą esant valstybės lygio ekstremaliajai situacijai, **41,1** tūkst. eurų – mokymo lėšos skaitmeninio ugdymo plėtrai finansuoti, **34,9** tūkst. eurų – akredituotai vaikų dienos socialinei priežiūrai organizuoti, **19,0** tūkst. eurų – kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokesčiui didinti, **107,1** tūkst. eurų – asmens sveikatos priežiūros įstaigų patirtoms išlaidoms už skiepijimo nuo COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) paslaugas kompensuoti, **278,0** tūkst. eurų – lėšos asmens sveikatos priežiūros įstaigų patirtoms darbo užmokesčio išlaidoms kompensuoti, **26,4** tūkst. eurų – asmens sveikatos priežiūros įstaigų patirtoms išlaidoms už ėminių COVID-19 ligos tyrimui ar greitajam testui mobiliuosiuose punktuose paslaugas kompensuoti, **1,2** tūkst. eurų lėšos skirtos tiesioginėms konsultacijoms mokiniams, pasirinkusiems laikyti brandos egzaminus 2021 metais ir patyrusiems mokymosi praradimų dėl COVID-19 pandemijos, **26,0** tūkst. eurų – konsultacijoms mokiniams, patiriantiems mokymosi sunkumų, **19,4** tūkst. eurų – lėšos naujoms mokytojų padėjėjų pareigybėms įsteigti, **78,2** tūkst. eurų – neformaliai vaikų švietimui, **152,4** tūkst. eurų – savivaldybės biudžeto negautoms pajamoms padengti, **15,9** tūkst. eurų – socialinių paslaugų įstaigų ir socialinių paslaugų srities darbuotojų darbo užmokesčiui didinti, **18,8** tūkst. eurų – lėšos skirtos bendruomeninei veiklai stiprinti savivaldybėje, **83,1** tūkst. eurų – patirtoms išlaidoms vykdant įsipareigojimus vietinio transporto vežėjams ir **207,2** tūkst. eurų – išlaidoms esant ekstremaliajai situacijai, paskelbtai visoje šalyje dėl masinio užsieniečių antplūdžio kompensuoti.

Speciali tikslinė dotacija savivaldybės turtui įsigyti – 1 670,5 tūkst. eurų, t. y. lėšos vietinės reikšmės keliams tiesti, taisyti bei prižiūrėti.

Dotacija iš Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų turtui įsigyti – 654,6 tūkst. eurų.

Kitos dotacijos turtui įsigyti – 30,2 tūkst. eurų – savivaldybių viešosioms bibliotekoms dokumentams įsigyti.

Kitų pajamų gauta 1 mln. 584,9 tūkst. eurų, iš jų didžiausią dalį 1 mln. 434 tūkst. eurų sudaro pajamos už prekes ir paslaugas, iš jų: 791,4 tūkst. eurų vietinė rinkliava už atliekų surinkimą. Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamų gauta 70,1 tūkst. eurų, iš jų: 3,9 tūkst. eurų už parduotą valstybinę žemę, 66,2 tūkst. eurų infrastruktūros ir kitų statinių realizavimo pajamos. Savivaldybės biudžeto pajamų planas įvykdytas 107,7 proc., gauta 2 mln. 268,1 tūkst. eurų daugiau nei planuota.

16 pav. Alytaus rajono savivaldybės planuotos ir faktinės biudžeto pajamos 2021 m. (tūkst. Eur)
Šaltinis: Alytaus rajono savivaldybės administracija, 2022

Savivaldybės biudžeto faktinės išlaidos sudarė 31 055,1 tūkst. Eur (žr. 16 pav.). 2021 metais daugiausia išlaidų – 27,7 proc. buvo panaudota rajono infrastruktūros objektų ir būsto priežiūrai, modernizavimui ir plėtrai, 24 proc. – švietimui, 17,3 proc. – socialinei apsaugai, 15,3 proc. – savivaldybės veiklos užtikrinimui ir pagrindinių funkcijų vykdymui, 5,9 proc. – aplinkos ir kraštovaizdžio apsaugai ir žemės ūkio plėtrai bei 5,1 proc. – investicijoms ir sąlugų verslo plėtrai gerinimui.

Apskaitos tinkamumas. Alytaus rajono savivaldybėje apskaita tvarkoma Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Nuo 2010 m. sausio 1 d. apskaita Savivaldybėje tvarkoma ir finansinės ataskaitos rengiamos pagal viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus (VSAFAS).

Ryšių sistema, informacinės ir komunikavimo sistemos. Alytaus rajono savivaldybės įvaizdžio formavimui reikšminga savivaldybės interneto svetainės www.arsa.lt, kuri nuolat atnaujinama. Interneto svetainės skyriuje „Savivaldybės informacija“ skelbiami savivaldybės informaciniai pranešimai, „Naujienos“ – savivaldybės įmonių, įstaigų ir bendruomenių informaciniai pranešimai, skyriuje „Skelbimai“ – savivaldybės, savivaldybės įmonių ir įstaigų skelbimai. Savivaldybė kaip komunikacijos kanalą naudoja socialinį tinklą „Facebook“.

Siekiant gerinti gyventojų aptarnavimą Savivaldybės administracijoje, ir toliau planuojama modernizuoti informacines sistemas ir plėsti e. paslaugų spektrą pasinaudojant ES parama. 2010 m. buvo pradėtas projektų vykdymas: „Savivaldybės finansinių išteklių valdymo tobulinimas diegiant šiuolaikiškas informacines sistemas (VSAFAS)“, „Savivaldybės teikiamų elektroninių paslaugų (e. demokratijos, „vieno langelio“ principo tobulinimas) plėtra“. Įgyvendinus projektus, buvo patobulinta biudžeto planavimo, konsolidavimo ir vykdymo kontrolės informacinė sistema,

įdiegti nauji moduliai bei išplėstas esamų modulių funkcionalumas, patobulinta dokumentų paieška su aktualia redakcija. Sudaryta galimybė transliuoti savivaldybės tarybos posėdžius.

Atnaujinta savivaldybės administracijos Architekto skyriuje naudojama geografinės informacinės sistemos (GIS) programinė įranga. Įsigyta nauja ArcGIS versija, leisianti vartotojams naudotis bet kokiais geografinės informacinės sistemos šaltiniais, t. y. žemėlapiais, geoduomenų bazėmis, vaizdiniais duomenimis, įrankiais ir t. t. bei visa tai panaudoti bendram veiklos koordinavimui, skaidrumo ir sklandaus pasidalijimo informacija užtikrinimui, sąnaudų mažinimui ir kitų uždavinių sprendimui, efektyvesniam savivaldybės specialistų bendradarbiavimui. ArcGIS suteikia galimybę kurti žemėlapius bei atlikti geoerdvinę analizę didesniai ratui žmonių, suteiks galimybę rajono gyventojams surasti daugiau aktualios informacijos viešinamais žemėlapiais. Parengtas interaktyvus rajono savivaldybės trimatis žemėlapis, leidžiantis matyti rajoną trimatėje erdvėje. Atnaujinta programinė įranga leidžia rinkti duomenis rajono teritorijoje ir tuo pačiu metu juos publikuoti žemėlapiuose.

Vidaus darbo kontrolė. Alytaus rajono savivaldybės administracijoje veikia savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba. Jų veiklos tikslas – sistemingai ir visapusiškai vertinti rizikos valdymą ir vidaus kontrolę, padėti įgyvendinti viešojo juridinio asmens, jam pavaldžių ir jo valdymo sričiai priskirtų viešųjų juridinių asmenų veiklos tikslus.

Pagrindiniai uždaviniai – nustatyti, ar viešasis juridinis asmuo savo veikloje laikosi teisės norminių aktų, patarti viešojo juridinio asmens vadovui, kaip mažinti rizikos veiksnių įtaką viešojo juridinio asmens veiklai bei teikti rekomendacijas dėl viešojo juridinio asmens veiklos ir vidaus kontrolės tobulinimo, vertinti viešojo juridinio asmens strateginių arba kitų veiklos planų, programų vykdymą bei valstybės ir savivaldybės turto naudojimą ekonomiško, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriais bei lėšų, gautų iš Europos Sąjungos bei užsienio institucijų ar fondų, administravimą ir panaudojimą.

Centralizuota vidaus audito ir kontrolės tarnyba, savo veikloje vadovaujasi Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo nuostatomis bei kitais teisės aktais, reglamentuojančiais vidaus auditą.

Savivaldybėje įdiegta kompiuterinė buhalterinės apskaitos sistema „Biudžetas“. Ši sistema leidžia vesti atskirą buhalterinę apskaitą pagal kelis finansavimo šaltinius (valstybės, vietinį ar kt. biudžetą), vykdyti kitus tik biudžetinių organizacijų apskaitai būdingus veiksmus – pildyti asignavimų ir išlaidų knygas, spausdinti sąmatas ir jų vykdymo apyskaitas ir dar daugelį kitų funkcijų. Ši programa apima visus Alytaus rajono savivaldybės administracijos struktūrinius padalinius.

Taip pat savivaldybėje įdiegta kompiuterinė dokumentų valdymo sistema „Doclogix“. Ji užtikrina spartų, patogų automatizuotą savivaldybės veiklos procesų ir dokumentų valdymą. Sistemoje registruojami gaunami ir siunčiami raštai, pavedimai ir jų vykdymo kontrolė, registruojamos sutartys. Tai užtikrina dokumentų saugumą, greitą jų paiešką ir kontrolės sistemą.

Taip pat nuolat tobulinama ir prižiūrima savivaldybės teisės aktų bazė. Sistema leidžia kaupti teisės aktus, viešai juos publikuoti, vykdyti paiešką.

SSGG (stiprybių, silpnųjų, galimybių ir grėsmių) analizė:

Stiprybės

- ☐ Nors gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencija ilguoju laikotarpiu išlieka aktuali, tačiau gyventojų mažėjimo tempas lėtesnis nei kitose savivaldybėse; jaunos šeimos kuriasi ARS.
- ☐ ARS plečiamos socialinės paslaugos, gerėja jų kokybė, socialinės paslaugos sistemiškai valdomos pagal išskirtus prioritetus; beveik visų asmenų / šeimų poreikis, jį įvertinus, yra patenkinamas.
- ☐ Socialinių paslaugų tiekėjų tinklas ir socialinių paslaugų spektras, išvystytos ilgalaikės socialinės globos paslaugos senyvo amžiaus asmenims ir suaugusiems asmenims su negalia, integralios pagalbos (dienos socialinės globos ir slaugos), šeimos socialinių įgūdžių ugdymas ir palaikymas jos namuose, socialinės priežiūros įstaigoje paslaugos suaugusiems asmenims su negalia.

- ☐ Socialinių paslaugų srityje sėkmingai bendradarbiaujama su kitomis savivaldybėmis: ARS perka dienos socialinės globos paslaugas neįgaliesiems, laikino apnakvindinimo ir apgyvendinimo nakvynės namuose paslaugas; teikia – ilgalaikės (trumpalaikės) socialinės globos paslaugas.
- ☐ Socialinę riziką patiriančių šeimų ir jose gyvenančių vaikų skaičius nuosekliai mažėja; taip pat mažėja be tėvų globos likusių vaikų skaičius globos institucijose, didėja globojamų šeimose vaikų skaičius.
- ☐ Tikslingiau ir veiksmingiau skirstoma piniginė socialinė parama, mažėjantis socialinės paramos gavėjų skaičius ir pašalpoms skiriamos išlaidos; nedidelė gyventojų dalis gauna būsto šildymo išlaidų kompensacijas.
- ☐ Vykdomos visuomenės sveikatos stiprinimo ir stebėsenos programos, didžiausią dėmesį skiriant prioritetinėms sveikatos sritims, tikslinga ir toliau skatinti įvairių amžiaus grupių gyventojų dalyvavimą sveikatos prevencinėse programose, prevencinių programų dėl įvairių priklausomybių vykdymą ir plėtrą.
- ☐ Daugiau sveikatos priežiūros paslaugų pradėta teikti namuose, t. y. kuo arčiau gyventojų, atliepiant jų poreikius bei esamus susisiektimo iššūkius, svarbu ir toliau vystyti šią kryptį, užtikrinant teikiamų paslaugų kompleksiskumą ir sąsajas su kitų poreikių tenkinimu.
- ☐ Sumažėjo mirčių skaičius dėl išorinių priežasčių, esama situacija ARS atitinka bendrą šalies tendenciją, tačiau prevencinės programos, nukreiptos į mirčių dėl išorinių priežasčių mažinimą išlieka ir toliau aktualios dėl gana aukštų Lietuvos rodiklio reikšmių.
- ☐ Sėkmingai vykdomos gyventojų priklausomybių mažinimo programos, kurias aktualu ir toliau tęsti toliau didinant jų aprėptį, rezultatyvumą, taikant inovatyvius darbo su priklausomybėmis metodus, kadangi socialinės problemos, susijusios su priklausomybėmis išlieka aktualios.
- ☐ Ugdomo įstaigų tinklas yra reorganizuotas ir šiuo metu atitinka ARS gyventojų poreikius, įstaigos yra renovuotos, gerinama edukacinė aplinka, didelei daliai vaikų užtikrinama pavėžėjimo iš / į ugdymo įstaigą paslauga.
- ☐ Labai geri bibliotekų veiklos rezultatai ir apimtys (skaitytojų skaičius, išduotų dokumentų apimtys, apsilankymų skaičius, dalyvavimas įvairiuose projektuose), gyventojai noriai naudojami bibliotekų teikiamomis paslaugomis.
- ☐ Sudarytos sąlygos gyventojų fiziniam aktyvumui ir sportui (įrengtos bendruomenėms skirtos daugiafunkcinės lauko aikštelės, gyventojai turi galimybę sportuoti mokyklų sporto salėse), kas yra būtina sėkmės prielaida didesniai gyventojų įtraukimui į sveikatinimo (fizinis aktyvumas, sveika gyvensena ir kt.) ir sportines veiklas.
- ☐ Gana daug NVO, veikia vietos veiklos grupė, yra atviros jaunimo erdvės, kas sudaro prielaidas toliau vystyti NVO įsitraukimą teikiant socialines, sveikatos priežiūros, vaikų ir suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir kt. paslaugas gyventojams.
- ☐ Santykinai nedidelis nusikalstamumo lygis, nuosekliai mažėjantis nusikalstamų veikų skaičius, aktualu ir toliau išlaikyti saugios aplinkos formavimo rajone kryptį, užtikrinant jai reikalingos infrastruktūros plėtotę.
- ☐ Ilguoju laikotarpiu stebimos teigiamos gyventojų užimtumo, vidutinio darbo užmokesčio augimo tendencijos (nors bendras lygis vis dar atsilieka nuo rodiklių Lietuvoje). Vidutinis darbo užmokestis ARS yra didesnis už Alytaus aps. vidurkį ir augo sparčiau, nei kitur regione.
- ☐ Sparčiai mažėjęs nedarbo, taip pat ilgalaikio nedarbo lygis, sėkmingai ARSA taikytos priemonės, padedančios bedarbiams įsidarbinti ir įsitvirtinti darbo rinkoje.
- ☐ Nuosaikiai augantis verslo subjektų skaičius ARS, didelė smulkaus ir vidutinio verslo dalis.
- ☐ ARS gana daug aktyvių bendruomenių, kurių potencialas galėtų būti nukreipiamas turizmo plėtrai (pavyzdžiui, teikiant turizmo paslaugas, prižiūrint lankytinus objektus ir vietas, kt.).

Esamas išskirtinumas amatų, gyvosios kultūros, etnokultūros srityse sudaro prielaidas išskirtinių, unikalių turizmo produktų ir paslaugų kūrimui ir teikimui bendruomenėse.

- Augantis turistų skaičius, turizmo vystymas bendradarbiaujant su Alytaus m. sav., organizuojant Alytaus turizmo informacijos centro veiklą, kuriant ir viešinant turizmo paslaugas ir kt.
- Žemės ūkio srityje ir toliau išlieka aktualu skatinti orientaciją į didesnės pridėtinės vertės produkcijos kūrimą ir kooperacijos potencialo išnaudojimą.
- Sėkmingai plečiamos ir vystomos nišinės žemės ūkio kryptys: bitininkystė, uogininkystė, plečiasi riešutmedžių, pluoštinių kanapių pasėlių plotai ir pan., kas sudaro prielaidas ateityje vystyti aukštesnės pridėtinės vertės produktų gamybą bei tiesioginį jų pardavimą galutiniam vartotojui.
- Palankios sąlygos vystyti miškininkystę bei medienos pramonės sektoriaus veiklas, didesnis medynų produktyvumas nei bendrai Lietuvoje (nors stebima medynų produktyvumo mažėjimo tendencija), esamas potencialas didinti miškingumą mažiau derlingose teritorijose.
- Į ARS teritoriją patenka gamtiniu požiūriu išskirtinės teritorijos, kurių reikšmingiausia – Žuvinto biosferos rezervatas.
- ARS aplinkos oras švarus, santykinai nedidelis iš stacionarių šaltinių išmetamų teršalų kiekis.
- Suformuota aiški ARS teritorijos vystymo kryptis, sudaranti prielaidas tinkamai aplinkos apsaugai ir ekonominei ARS raidai, orientuojantis į miškų ūkio raiškos intensyvumo didinimą, kraštovaizdžio horizontalios sąskaidos didinimą esamų miškų masyvų pakraščiuose, agrarinių plotų mozaikiškumo didinimą, įveisiant apsauginius želdinius, gamtos išteklių naudojimo plėtra ramaus pobūdžio rekreaciniam turistiniam naudojimui.
- Pasiektas teigiamas pokytis atliekų tvarkymo srityje, mažesnės nei kitose savivaldybėse susidaranti atliekų apimtys; postūmis rūšiavime, konteinerinės sistemos veikime, atliekų panaudojime; tenkinami visų ARS gyventojų ir subjektų atliekų surinkimo poreikiai, veikia atliekų tvarkymą papildančios sistemos, vykdomas aplinkos monitoringas.
- ARS sėkmingai įgyvendinamos atsinaujinančių išteklių panaudojimo viešuosiuose ir visuomeniniuose pastatuose iniciatyvos, finansiškai prisidedant ir savivaldybei. Taikant finansines priemones namų ūkiai skatinami naudoti aplinkai draugiškesnius šildymo sprendimus.
- ARS skatina gyventojus prisijungti prie centralizuotų nuotekų valymo įrenginių, tam taikant finansines priemones. Gyventojų skatinimas prisijungti prie centralizuotų šilumos, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų ir toliau išlieka aktualus.
- Naujai urbanizuojamose teritorijose numatomas centralizuotas vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas, taip pat numatomas pramoninių teritorijų dujų fiksavimas, atsiradus potencialiems vartotojams.
- ARS gana išvystytas kelių tinklas, beveik nėra grunto kelių, daugiau kelių su patobulinta kelio danga; kelių susisiekimo infrastruktūra gana intensyviai naudojama, todėl svarbu užtikrinti nuolatinę tinkamą kelių priežiūrą bei eksploataciją, atnaujinimą.
- Pastaruoju metu buvo intensyviai vystoma dviračių infrastruktūra, kuri aktuali tiek vietos gyventojams, tiek turizmo vystymui.
- ARS 1 000 gyv. tenka daugiau automobilių nei vidutiniškai šalyje, tai leidžia patenkinti judumo poreikį, viešojo transporto sistemai esant gana ribotai.
- Nors viešojo susisiekimo sistema ARS nėra labai išplėtotą, tačiau gyventojų poreikiai yra tenkinami kitomis priemonėmis: išplėtotą išvežiojamoji prekyba, viešosios paslaugos taip pat „atvyksta“ pas gyventojus (pvz., sveikatos priežiūros paslaugos), vaikai į ugdymo

įstaigas vežami geltonaisiais autobusais, naujai įsidarbinusiems kompensuojamos transporto išlaidos nuvykimui iš ir į darbą vykstant ir nuosavu transportu ir kt.

- ☐ Stebima teigiama viešosios infrastruktūros tvarkymo, atnaujinimo ir modernizavimo kryptis, kuri turėtų būti išlaikoma ir ateityje plečiant viešosios paskirties infrastruktūrą ir tvarkant viešąsias erdves, ją pritaikant bendruomeniniams, visuomeniniams, verslo poreikiams, rekreacijai.
- ☐ ARS gyventojai vis daugiau naudojami savivaldybės teikiamomis elektroninėmis paslaugomis: daugėja paslaugų ir prašymų pateiktų per elektroninius valdžios vartus, toliau diegiamos ir plėtojamos e. paslaugos bei vidiniuose ARSA procesuose naudojamos informacinės sistemos.
- ☐ ARSA veikla vertinama kaip efektyvi: nors turi santykinai mažai darbuotojų, gyventojų prašymai nagrinėjami laiku, siekiama atliepti aktualius gyventojų poreikius.

Silpnybės

- ☐ Lyginant su kitomis savivaldybėmis mažesnė darbingo amžiaus asmenų dalis, atitinkamai santykinai daugiau nei vidutiniškai Lietuvoje vyresnio amžiaus asmenų. Dėl esamos demografinės visuomenės struktūros pagal amžių, gimstamumo lygis ARS yra mažas, mirtingumo – didelis, atitinkamai natūrali gyventojų kaita yra neigiama.
- ☐ Vertinant ARS teikiamų socialinių paslaugų pasiūlą LR normatyvų atžvilgiu, ARS socialinių paslaugų infrastruktūra yra plėtojama, tačiau vis dar nėra pakankamai išvystyta, teikiamų paslaugų apimtys turi plėtros potencialo (pvz., nestacionarios paslaugos, pagalba į namus, asmens globa asmens namuose).
- ☐ Nors bendrąja prasme ARS socialinių paslaugų sistema yra sėkmingai plėtojama, palaipsniui pereinant nuo institucinių prie bendruomenėje teikiamų paslaugų, esamas NVO ir BO aktyvumas ir įsitraukimas į paslaugų teikimą gyventojams vis dar turi potencialo, tam reikalinga užtikrinti patrauklią NVO ir BO įsitraukimui aplinką, jų lyderių ir narių motyvaciją bei aktualią pagalbą iš viešojo sektoriaus pusės.
- ☐ Pagal sveikatos priežiūros rezultatus, ARS aktualu išlieka ir toliau tobulinti sveikatos priežiūros sistemą ir paslaugų kokybę.
- ☐ Vienam mokiniui tenka santykinai didesnis ugdymo įstaigos plotas nei kitose savivaldybėse, galimai nėra išnaudotas švietimo įstaigų infrastruktūros ir jos išlaikymui skiriamų lėšų optimizavimo potencialas.
- ☐ Santykinai nedidelė aktyvių gyventojų, kurie dalyvauja įvairiose kultūrinėse ir sportinėse kt. veiklose, dalis, mažėjęs mėgėjų meno ir kultūros užsiėmimo dalyvių skaičius. Didelė dalis gyventojų yra pasyvūs, todėl aktualus proaktyvus gyventojų informavimas ir įtraukimas, kultūros ir sporto infrastruktūros priežiūra ir vystymas, lankstus sporto ir kultūros veiklų pasiūlos priderinimas prie gyventojų preferencijų.
- ☐ Nors ARS veikia 2 atvirosios jaunimo erdvės, vis dar trūksta atviro jaunimo centro, daugiau atvirų jaunimui skirtų erdvių, intensyvesnio darbo su jaunimu (ypač darbo gatvėje ir mobilaus darbo su jaunimu), kitų jaunimo poreikių tenkinimo.
- ☐ Nepakankamai išvystyta ir užsienio bei vietos investuotojų poreikiams pritaikyta ekonominiam proveržiui reikalinga infrastruktūra (kaip pvz., verslo centrai, inkubatoriai, mokslo ir technologijų parkai, kūrybinės dirbtuvės, kultūros ir kūrybinės industrijos ir kt.), yra poreikis skatinti ir toliau plėtoti mokslo, verslo bei savivaldos bendradarbiavimą, pritaikyti ir skatinti „jauno verslo“, laisvųjų profesijų, nuotolinių būdu dirbančių gyventojų ekosistemų kūrimąsi bei plėtrą.
- ☐ Santykinai didesnė nei kitur Lietuvoje nepilnamečių padaromų nusikalstamų veikų dalis; santykinai daug smurto artimoje aplinkoje atvejų.

- ☐ Nuo Lietuvos vidurkio atsiliekantis 1 gyv. tenkančio BVP dydis, mažos pritraukiamų materialinių ir tiesioginių užsienio investicijų apimtys, didelė priklausomybė nuo ES finansuojamų investicijų.
- ☐ Mažas gyventojų verslumo lygis atsižvelgiant į verslumo rodiklį.
- ☐ Struktūrinio nedarbo problemos, kai darbo ieškančių asmenų kvalifikacija ir kompetencija neatitinka esamos paklausos ir darbo rinkos poreikio, asmenims trūksta motyvacijos įsilieti į darbo rinką.
- ☐ Susisiekimo problemos išlieka aktualios gyventojams grįžtant į darbo rinką, nors stebimos sėkmingos ARS įgyvendinamos iniciatyvos šioje srityje.
- ☐ Ribotas apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų tinklas, šias paslaugas daugiausiai teikiant kaimo turizmo sodyboms (mažai pritaikyta užsienio turistams, individualiai keliaujantiems), riboja turizmo plėtrą.
- ☐ Žemės ūkio našumo balas nėra aukštas; inovacijų diegimas ir skaitmeninimas žemės ūkio srityje nėra paplitęs, tai riboja žemės ūkio kuriamos pridėtinės vertės augimą.
- ☐ ARS, palyginti su kitomis žiedinėmis savivaldybėmis, daug potencialių taršos židinių, kurių didelę dalį sudaro sugriauti ir neveikiantys potencialūs taršos šaltiniai.
- ☐ Vis dar nepakankamai išpildomi atliekų tvarkymo tikslai, prioritetais ateityje išlieka: šalinamų susidariusių komunalinių atliekų kiekio mažinimas, pakuočių atliekų ir kitų antrinių žaliavų atskiro surinkimo (pirminio rūšiavimo) ir perdirbimo apimčių plėtra, biodegraduojančių (žaliųjų) atliekų atskyrimas nuo bendro komunalinių atliekų srauto, konteinerinių atliekų surinkimo aikštelių tinklo plėtra, sąlygų apdoroti (kompostuoti / anaerobiškai pūdyti) komunalines biologiškai skaidžias atliekas sudarymas, visuomenės švietimas ir informavimas apie buityje susidarančių atliekų tvarkymo galimybes, tinkamas statybos ir griovimo atliekų surinkimas ir išvežimas perdirbimui.
- ☐ Nepakankamas kelių pravažiuojamumas, kuris trukdo operatyviai ir efektyviai surinkti atliekas.
- ☐ Iš lėto vykstanti daugiabučių renovacija, mažai išvystytas vietinių atsinaujinančių gamtinių išteklių naudojimas, nors stebimas pavienių iniciatyvų įgyvendinimas šiose srityse.
- ☐ Siekiant tenkinti geriamajam vandeniui ir nuotekoms taikomus reikalavimus, aktualus ARS vandens tiekimo sistemos modernizavimas ir plėtra, nuotekų ir lietaus nuotekų tvarkymas.
- ☐ Viešuoju transportu naudojasi nedideli keleivių srautai, didėja spaudimas viešojo transporto sistemai (finansinis spaudimas, didėjantys savivaldybės nuostoliai siekiant užtikrinti susisiekimo paslaugas gyventojams), iš to kyla subalansuoto infrastruktūros tinklo ir sistemos kūrimui, gyventojų poreikių tenkinimui naujais būdais, paslaugas artinant prie gyventojų.

Galimybės

- ☐ Įvykusi Užimtumo tarnybos reorganizacija, išaugusi orientacija į rezultatų siekimą ir iniciatyvų įgyvendinimą bendradarbiaujant su savivaldybėmis, didesnis dėmesys individualioms paslaugoms darbdaviams ir darbo ieškantiesiems, sudaro prielaidas socialines problemas ARS spręsti efektyviau.
- ☐ Esamos palankios sąlygos vystyti bendradarbiavimą su kitomis institucijomis, leidžia toliau orientotis į teikiamų socialinių paslaugų kompleksiskumą bei komandinį darbą, jų derinimą su kitomis, pavyzdžiui sveikatos priežiūros, paslaugomis.
- ☐ Esamos galimybės gerinti socialinę infrastruktūrą, pasinaudojant išoriniais ES finansavimo šaltiniais.
- ☐ Vietos veiklos grupės vykdomi projektai prisideda prie rajono plėtros.
- ☐ Gyvosios kultūros, tradicijų ir etnokultūros puoselėjimo temų bei motyvacijų populiarėjimas turistų (ypač vietos) tarpe sudaro prielaidas geriau išnaudoti ARS

Kultūros centro, seniūnijų ir bendruomenių organizuojamus renginius, į juos pritraukiant daugiau ARS svečių, turistų.

- ☐ SVV skatinimo politika, paramos SVV subjektams galimybės sudaro palankias prielaidas ekonominiam vystymuisi.
- ☐ Darbo jėgos kaina Lietuvos kontekste ARS vertintina kaip konkurencinga, vis dėlto darbo jėgos kokybės atžvilgiu, darbo jėga ARS tik iš dalies atitinka potencialių investuotojų / verslo poreikius.
- ☐ Populiarėjant vietos turizmui ir formuojantis Lietuvos gyventojų nuostatai, kad Lietuvoje keliauti madinga, formuojasi palankios sąlygos vystyti turizmą ARS, tam stiprinant viešinimo ir turizmo rinkodaros veiklas, vystant pagalbinių turizmo infrastruktūrą.
- ☐ Palankios sąlygos bendradarbiaujant su kitomis savivaldybėmis bei šalimis toliau vystyti autoturizmą plėtojant aktualią infrastruktūrą, bendrus turizmo produktus ir maršrutus bei turizmo rinkodarą.
- ☐ Stebimi sėkmingi žemės ūkio ir turizmo sektorių integracijos pavyzdžiai ir agro turizmo populiarėjimas pasaulyje, turi potencialo pritaikymui ir ARS, plėtojant agrarinį turizmą, poilsį ūkiuose ir ūkininkų teikiamas kultūrinio turizmo paslaugas, sudarant sąlygas turistams susipažinti ir patirti kaimo gyvenimo kultūrą, papročius, istoriją, paveldą, o taip pat ir esamus įpročius, praktikas, technologijas, įsilieti ar prisiliesti prie tikro kaimo žmonių gyvenimo ir taip didinant ARS, kaip turizmo krypties, išskirtinumą Lietuvos kontekste.
- ☐ Bendras Lietuvos siekis tiesiogines žemės ūkio išmokas suvienodinti su ES ūkininkais.
- ☐ Esamas palankus teisinis reglamentavimas, kuris leidžia derinti smulkių ir vidutinių ūkių žemės ūkio veiklą su kita apmokama veikla, taip užtikrinant didesnę šiomis veiklos užsiimančių gyventojų pajamų stabilumą.
- ☐ Esamos mokslo ir mokymo institucijos, gebančios kurti ir diegti inovacijas skirtinguose ekonomikos sektoriuose, santykinai didelė technologijų ir inovacijų pasiūla.
- ☐ Esama bendra ES gamtos ir aplinkos apsaugos politikos stiprinimo kryptis, sudaro palankias prielaidas gamtos buveinių ir rūšių išsaugojimui.
- ☐ Dalis ARS teritorijos yra Alytaus m. urbanizacijos poveikio arealas, kas sudaro teigiamas prielaidas priemiestinių rajonų urbanizavimui ir vystymui.
- ☐ Stebimas potencialas bendradarbiaujant su Alytaus m. sav. kartu organizuoti viešąjį transportą iš / į priemiestines teritorijas, taip geriau patenkinant tiek ARS, tiek Alytaus m. sav. gyventojų poreikius.
- ☐ Geografinės vietos sąlygotas palankus susisiekimas su užsienio šalimis: Lenkija ir Baltarusija, yra teigiamas veiksnys ekonominei ARS plėtrai.
- ☐ Visoje šalyje įgyvendinama pėsčiųjų ir dviračių takų plėtra, esamų būklės gerinimas, integracija į bendrą šalies ir apskrities dviračių takų tinklą.
- ☐ Pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių energijos išteklių energiją, Lietuva yra įsipareigojusi iki 2020 m. atsinaujinančių energijos išteklių dalį padidinti iki 23% ir atsinaujinančių energijos išteklių dalį transporto sektoriaus galutiniame energijos suvartojime visų rūšių transporte padidinti ne mažiau kaip iki 10%.
- ☐ Didelė dalis gyventojų namuose turi kompiuterį ir prieigą prie interneto, kas sudaro teigiamas prielaidas elektroninių paslaugų plėtrai ir inovacijų diegimui.

- Stebima bendra viešojo sektoriaus atvirumo augimo ir didesnio visuomenės bei gyventojų įsitraukimo į sprendimų priėmimą tendencija, padeda priimti visuomenei geriausius sprendimus, skatina pilietiškumą ir visuomenės motyvaciją būti aktyviais; vis dėlto visuomenės įtraukimas į strateginius sprendimus savivaldos institucijoms yra didelis iššūkis, kuris reikalauja didesnių pastangų, laiko sąnaudų, skaidrumo siekiant užtikrinti įvairių požiūrių integralumą.

Grėsmės

- Bendra Lietuvai ir ARS demografinio senatvės koeficiento blogėjimo ir augančio gyventojų sergamumo rodiklio tendencija gali daryti įtaką socialinių paslaugų bei sveikatos priežiūros paslaugų poreikio augimui ir atitinkamai didesniai finansavimo poreikiui ateityje; tikėtinas sveikatos ir socialinių paslaugų teikimo poreikio kuo arčiau gyvenamosios vietos padidėjimas.
- Materialinių, žmogiškųjų resursų trūkumas bei nepakankamai išvystytas NVO tinklas sąlygoja, kad kai kurios gyventojams aktualios socialinės paslaugos nėra teikiamos arba teikiamos tik iš dalies, taip didinant gyventojų socialinės atskirties augimo riziką, poreikį didesniai finansavimui ateityje.
- Neaiški ir dažnai besikeičianti sveikatos priežiūros nacionalinė politika, sveikatos priežiūros specialistų trūkumas, jų amžiaus vidurkio augimas, poreikis didinti ARS konkurencingumą pritraukiant jaunus specialistus darbui ARS tampa dar svarbesnis.
- Blogėjanti gyventojų sveikata dėl mažo fizinio aktyvumo, žalingų įpročių ir kt.
- Dalis gyventojų sveikatos priežiūros, švietimo paslaugas renkasi gauti Alytaus m. sav., kas gali turėti neigiamos įtakos ARS įstaigų klientų srautui ir, atitinkamai, šių įstaigų finansavimui, ateityje keliant iššūkį paslaugų prieinamumo ir kokybės užtikrinimui.
- Švietimo sistemos iššūkiai: mažėjantis mokinių skaičius bendrojo ugdymo mokyklose, mažas vienam mokytojui tenkančių BU mokinių skaičius, lėtai atsinaujinantis pedagoginis personalas, didėjantis vidutinis mokytojų amžius, mažėjantys esami mokytojų darbo krūviai, iššūkiai pritraukiant kandidatus užimti mokyklų vadovų pareigas – kelia nuolatinį spaudimą nuolat įgyvendinti pertvarkas, gali apsunkinti sklandų tęstinį švietimo sistemos funkcionavimą.
- Maži mokytojų atlyginimai, neaiški, daug diskusijų kelianti mokytojų etatinio apmokėjimo sistema, riboja galimybes pritraukti jaunus, kvalifikuotus švietimo specialistus, kelia grėsmę mokinių išsilavinimo kokybės užtikrinimui.
- Aiškios ir stiprios nacionalinės politikos nebuvimas dirbant su jaunimu, žmogiškųjų išteklių stoka dirbant su NVO, bendruomenėmis ir jaunimu.
- Bendras gyventojų motyvacijos sportuoti ir dalyvauti kultūrinėse veiklose mažėjimas. Gyventojų pilietinio ir socialinio aktyvumo stoka prisijungiant prie NVO, BO, JO veiklos, savanorystės iniciatyvų; bendradarbiavimo stoka tarp NVO, BO, JO ir jų atstovų.
- COVID-19 sąlygota situacija ir jos padariniai gali turėti neigiamos įtakos bendrai ekonominei ir socialinei situacijai ir raidai. 2020 m. reikšmingą įtaką darbo rinkai ir nedarbo lygio išaugimui turėjo COVID-19 valdymo priemonės bei apribojimai ekonominei ir socialinei veiklai.
- Tikėtinas lyčių nelygybės problemos darbo rinkoje paaštrėjimas dėl COVID-19, kadangi moterys dažniau netenka darbo, prisiima nedarbingumą vaikų priežiūrai, taip padidinant darbo netekimo riziką ateityje.
- Jauni žmonės labiau linkę savo ateitį sieti su gyvenimu didesniuose miestuose, todėl siekiant išlaikyti jaunus žmones ARS labai svarbu sukurti palankias sąlygas verslui, investicijoms, skatinti vietos gyventojų (ypač jaunimo) verslumą, didesnę darbo vietų pasiūlą.

- Valstybės lygiu trūksta savalaikių, vieningų ir tikslių duomenų apie turizmo sektorių ir jo rezultatus, kurie leistų priimti įrodymais grįstus sprendimus.
- Didėjantys turizmo srutai paprastai turi neigiamos įtakos gamtiniais ir kultūriniais ištekliais, todėl labai svarbu tinkamai subalansuoti aplinkos ir vertybių apsaugos (tvarumas, vertybių apsauga) bei ekonominius (darbo vietų kūrimas, kuriamos pridėtinės vertės augimas) interesus.
- Aiškos, stiprios ir įgalintos regioninės žemės ūkio politikos trūkumas. Nepakankamas dėmesys ekologinių ūkių bei šeimos ūkių plėtrai ir skatinimui.
- Žemės ūkio veiklos patrauklumas mažėja dėl spartesnio darbo užmokesčio augimo kituose ekonomikos sektoriuose, santykinai didelių žemės ūkio produkcijos kainų svyravimų pasaulinėse rinkose. Hidrometeorologinės sąlygos ir klimato kaitos problema prisideda prie žemės ūkio sektoriaus rizikų išaugimo, produkcijos kiekio ir kokybės svyravimų, pajamų nestabilumo ir kt.
- Kintančios hidrometeorologinės sąlygos, dažnėjantys ir stiprėjantys nepalankūs gamtos reiškiniai dėl klimato kaitos stiprina poreikį ypatingą dėmesį skirti susikertančių gamtos ir aplinkos apsaugos bei ūkinės veiklos vykdymo ir vystymo interesų suderinimui.
- Neigiamas žmogaus ūkinės veiklos poveikis gamtai ir aplinkai, gyventojų sąmoningumas ir išprusimas aplinkosaugos, ekologijos, rūšiavimo srityse yra nepakankamas, todėl labai svarbu užtikrinti tinkamą visuomenės informavimą ir ugdymą, siekiant suvaldyti potencialią žalą gamtai ir aplinkai.
- Remiantis EK teisiniu reglamentavimu, ARS gyventojams nėra prievolės jungtis prie centralizuotų komunalinio ūkio tinklų, gyventojai gana pasyviai jungiasi prie centralizuotų tinklų.
- Aiškos ir nuoseklios nacionalinės politikos dėl šalies IT ūkio valdymo, IT optimizavimo viešajame sektoriuje, konsolidavimo ir pan. trūkumas.

Misija	Užtikrinti teikiamų viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų lygį, atitinkantį gyventojų poreikius ir tenkinti gyventojų lūkesčius, gerinant jų gyvenimo kokybę.
Strateginiai pokyčiai	Modernizuojamas rajonas, plėtojant inžinerinę ir susiekimo infrastruktūrą, saugant teritorijų savitumą. Gerinama gyventojų gyvenimo kokybė, siekiant žmogaus ir aplinkos santarvės, skatinant darbo vietų kūrimą, sudarant sąlygas verslo plėtrai.

Institucijos strateginiai tikslai ir efekto kriterijai:	
Kodas	INSTITUCIJOS STRATEGINIO TIKSLŲ PAVADINIMAS
01	KURTI PILIETIŠKĄ, IŠSILAVINUSIĄ, KŪRYBIŠKĄ, SVEIKAI IR SAUGIAI GYVENANČIĄ BENDRUOMENĘ
Strateginio tikslo aprašymas: ugdymo siekiamybės – pilietiškos, savarankiškos, kūrybiškos ir konstruktyvios mąstančios, gebančios remtis įvairių kultūrų vertybėmis asmenybės. Siekiama skurde gyvenantiems, ties skurdo riba atsidūrusiems ir socialinę atskirtį patiriantiems asmenims suteikti įgūdžių ir galimybių patiems pasirūpinti savimi, savo gyvenimo kokybe ir likimu.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa (-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:

01 08 09 10	Jaunimo politikos įgyvendinimas; Kultūros veiklos plėtra ir jos vaidmens bendruomenės gyvenime stiprinimas; Švietimo, sporto paslaugų tiekimas ir plėtra savivaldybės teritorijoje; Socialinės apsaugos plėtojimas, skurdo ir socialinės atskirties mažinimas ir sveikatos apsauga
Efektų kriterijai: E-01-01-01 Jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų institucinės paramos ir organizacijų potencialo plėtojimo skaičiaus kitimas, vnt. E-01-08-01 Renginių skaičiaus Alytaus rajone didėjimas, proc. E-01-08-02 Sutvarkyti pastatai ir pastatai pritaikyti bendruomenės poreikiams, skatinamas etnokultūros puoselėjimas, apsaugotos nekilnojamojo ir kilnojamojo kultūros vertybės E-01-09-01 Mokinių, gavusių Brandos atestatus, dalis nuo visų baigusių IV gimnazijos klasę mokinių skaičiaus, proc. E-01-09-02 Mokinių, gavusių Pagrindinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų baigusių 10 klasę (II gimnazijos klasę) mokinių skaičiaus, proc. E-01-09-03 Mokinių, gavusių Pradinio išsilavinimo pažymėjimus, dalis nuo visų baigusių 4 klasę mokinių skaičiaus, proc. E-01-10-01 Asmenų (šeimų), kurių gebėjimai ir galimybės spręsti savo socialines problemas, palaikyti socialinius ryšius su visuomene bei įveikti socialinę atskirtį, buvo sustiprinti, skaičius E-01-10-02 Teikiamų socialinių paslaugų skaičius, Miroslavo globos namuose, vnt. E-01-10-03 Teikiamų socialinių paslaugų skaičius, Pivašiūnų globos namuose, vnt. E-01-10-04 Sveikatos biuro veiklos vykdymui skiriamos lėšos, (tūkst. Eur)	
Kodas	SUDARYTI PALANKIĄ APLINKĄ INVESTICIJŲ PRITRAUKIMUI IR VERSLO PLĖTRAI, TURIZMO VYSTYMUI, RAJONO INFRASTRUKTŪROS OBJEKTŲ IR BŪSTO PRIEŽIŪRAI, UŽIMTUMO DIDINIMUI
02	
Strateginio tikslo aprašymas: pasiekti, kad aplinka Alytaus rajone būtų sveika, švari ir saugi, darniai tenkinanti visuomenės, aplinkosaugos ir ekonomikos poreikius	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
05	Sąlygų verslo plėtrai sudarymas, patrauklios investicijoms aplinkos formavimas ir turizmo vystymas;
06	Rajono infrastruktūros objektų ir būsto priežiūra, modernizavimas ir plėtra
Efektų kriterijai: E-02-05-01 Ūkio subjektų skaičius Alytaus rajone, vnt. E-02-05-02 Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų (DAG), proc. E-02-06-01 Kelių (gatvių) su asfaltbetonio danga santykis su visu kelių ir gatvių ilgiu, proc. E-02-06-02 Asmenų apgyvendintų socialiniame būste skaičius, asmenimis	
Kodas	UŽTIKRINTI KOMPLEKSIŠKĄ ŽEMĖS SKLYPŲ FORMAVIMĄ IR APLINKOS APSAUGĄ BEI ŽEMĖS ŪKIO PLĖTĄ
03	
Strateginio tikslo aprašymas: žemės ūkio konkurencingumas, tausūs gamtos išteklių valdymas, darnus teritorinis vystymasis.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
03	Urbanistinės plėtros ir strategijos formavimas;
07	Aplinkos ir kraštovaizdžio apsauga ir žemės ūkio plėtra

Efektų kriterijai:	
E-03-03-01 Programai skiriamas finansavimas, tūkst. Eur	
E-03-07-01 Kokybiškai atlikti darbai, suteiktos paslaugos, paruošti dokumentai, priimti sprendimai, proc.	
E-03-07-02 Surenkamų komunalinių atliekų kiekis, t	
Kodas	GERINTI SAVIVALDOS VALDYMO KOKYBĘ
04	
Strateginio tikslo aprašymas: visuomenės lūkesčių tenkinimas ir viešųjų paslaugų kokybės užtikrinimas.	
Įgyvendinant šį strateginį tikslą vykdoma programa(-os):	
Kodas	Vykdomos programos pavadinimas:
02	Savivaldybės veiklos, pagrindinių funkcijų vykdymas, strategijos formavimas ir jos įgyvendinimas
04	Informacinės visuomenės plėtra
Efektų kriterijai:	
E-04-02-01 Gyventojų skaičius Alytaus rajono savivaldybėje metų pradžioje, asmenimis	
E-04-02-02 Galiojančių licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais ir tabako gaminiais skaičius Alytaus rajone, vnt.	
E-04-04-01 Paskelbtų informacinių pranešimų skaičius, vnt.	

Bendras lėšų poreikis ir numatomi finansavimo šaltiniai

tūkst. Eur

Ekonominės klasifikacijos grupės	2021-ųjų metų asignavimai	2022-ųjų metų asignavimų planas	2023-ųjų lėšų projektas	2024-ųjų lėšų projektas
1. Iš viso lėšų poreikis:	49.101,4	53.160,2	42.547,5	44.605,1
1.1. išlaidoms, iš jų:	37.124,7	43.404,6	34.150,1	34.549,1
1.1.1. darbo užmokesčiui	11.004,5	12.435,8	12.267,6	12.413,1
1.2. turtui įsigyti	11.976,7	9.755,6	8.397,4	10.056,0
2. Finansavimo šaltiniai:	49.101,4	53.160,2	42.547,5	44.605,1
2.1. Savivaldybės lėšos, iš viso:	37.482,0	43.924,0	32.860,4	34.122,5
2.1.1. Savivaldybės biudžetas, iš jo:	37.482,0	43.924,0	32.860,4	34.122,5
2.1.1.1. Savivaldybės biudžeto lėšos (SB)	27.879,7	32.292,7	22.804,0	24.057,9
2.1.1.2. Dotacijos iš valstybės ir kitų valstybės valdymo lygių (D)	9.602,3	11.631,3	10.056,4	10.064,6
2.2. Valstybės biudžeto lėšos (VB)	8.648,2	8.338,6	8.079,9	8.079,9
2.3. Europos Sąjungos ir kitų užsienio fondų paramos lėšos (ES)	2.886,0	772,4	1.515,0	2.312,0

Formos pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

Priedų pakeitimai:

02programa.1lentele 2022_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

02programa.2 priedas 1 lentelė

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

03programa.1lentele 2022_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

05programa.2lentele 2022_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

06programa. 1 priedas 1bforma 2022_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

06programa. 2 priedas 1lentelė 2022_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

07programa. 2 priedas 1 lentele

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

08programa. 2 priedas 1lentele

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

09programa. 2 priedas 1lentele

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

10programa.1b forma

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

10programa. 2 priedas 1lentele

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502
Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

05programa.1bforma 2022_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502
Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

05programa.1lentele 2022_

Priedo pakeitimai:

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

Pakeitimai:

1.

Alytaus rajono savivaldybės taryba, Sprendimas

Nr. [K-122](#), 2022-06-22, paskelbta TAR 2022-06-28, i. k. 2022-13837

Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 17 d. sprendimo Nr. K-1 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2022-2024 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Alytaus rajono savivaldybės taryba, Sprendimas

Nr. [K-185](#), 2022-10-27, paskelbta TAR 2022-11-04, i. k. 2022-22502

Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 17 d. sprendimo Nr. K-1 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2022-2024 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Alytaus rajono savivaldybės taryba, Sprendimas

Nr. [K-240](#), 2022-12-22, paskelbta TAR 2023-01-03, i. k. 2023-00093

Dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2022 m. vasario 17 d. sprendimo Nr. K-1 „Dėl Alytaus rajono savivaldybės 2022-2024 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo